

GEORGE R. KNIGHT

Čitajmo Ellen White

*Kako razumjeti
i primijeniti
njene spise*

Nakladnici:
ZNACI VREMENA
www.znaci-vremena.com
i Adventističko teološko visoko učilište
Maruševac 82, 42243 Maruševac
www.atvu.org

Izvornik:
Reading Ellen White – How to understand and apply her writings
Original English edition copyright © 1997 by Review and Herald
Publishing Association

Urednici:
Mario Šijan i Darko Pirija

Prijevod:
Zdenko H. Bladt

Redaktura:
Tihomir Sabo

Lektura:
Tamara Moslavac Kos

Korektura:
Nadica Đidara

Prijelom:
Sanja Šeb

Tisak:
ZNACI VREMENA
Zagreb, 2016.

POSVETA

Ovo djelo ponovno posvećujem Robertu W. Olsonu,
čija je vjera i ljubav prema Isusu
umnogome promijenila
moj život.

Autor preuzima svu odgovornost za sve
činjenice i navode u ovoj knjizi.

Svi biblijski tekstovi preuzeti su iz Biblije u izdanju
Kršćanske sadašnjosti, osim ako nije drugačije naznačeno.

Kod citata Duha proroštva broj stranice odnosi se
na stranicu u izvorniku.

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 000947232.

ISBN 978-953-6033-30-0

Uvod

Spisi Ellen White bili su blagoslov za nebrojene tisuće onih koji su ih čitali u proteklo stoljeće i pol. Dokazali su se kao koristan i pouzdan vodič u svim životnim područjima.

Već neko vrijeme ukazuje se potreba za jednim sažetim uvodom u načela čitanja spisa Ellen White. Moji prvi pokušaji u tom smjeru sadržani su u knjigama *Myths in Adventism: An Interpretive Study of Ellen White* (Mitovi u adventizmu: Studija o tumačenju Ellen White), *Education* (Odgoj) i drugim člancima na tu temu (*Review and Herald*, 1985.). Iako ova knjiga ponekad zadire u neku temu, njena je glavna svrha daleko šira od rasprave o načelima tumačenja. Kao rezultat, ostaje mnogo toga što se treba učiniti. Jedina svrha knjige *Čitajmo Ellen White* je ispitivanje tih načela. Ona nastoji obuhvatiti svako važno pitanje značajno za tu temu.

Ova je knjiga podijeljena u tri dijela. Prvi se dio odnosi na opće razmatranje kao što su namjena spisa Ellen White, njihov odnos prema Bibliji, uloga kompilacija njenih djela i neophodnost jednog plana čitanja njenih knjiga.

Drugi dio usredotočen je na načela tumačenja pri čitanju Ellen White. Svako poglavlje obrađuje najmanje jedno važno načelo.

Čitanje i tumačenje spisa Ellen White su, naravno, samo dio našeg zadatka. Savjet treba biti i primijenjen. Kao rezultat toga, treći dio odnosi se na primjenu.

Knjiga *Čitajmo Ellen White* prati knjigu pod naslovom *Upoznajmo Ellen White*. Ta knjiga je sažeti uvod u život Ellen White, razmatra njene različite spise i propituje teme koje njeni spisi objedinjuju. U tom smislu, knjiga *Upoznajmo Ellen White* je srodno pomagalo ovoj knjizi. Obje knjige sažimaju pristup jednoj utjecajnoj kršćanki te upotrebi njenih spisa.

Nije potrebno naglasiti da je ova knjiga više uvod u njene teme nego opsežna rasprava. Ali više bi se moglo reći o činjenicama iznesenima u svakom poglavlju.

Ova knjiga nema namjeru raspravljati o nekim temama kao što su pomagači u pisanju Ellen White ili njeno korištenje djela drugih autora. Te teme, i neke druge, i njihov opseg razmatrane su ukratko u prethodnoj srodnoj knjizi (*Upoznajmo Ellen White*).

Volio bih izraziti svoju zahvalnost Bonnieju Beresu koji je unio moje rukopise u računalu, Rogeru W. Coonu, Timu Crosbyju, Paulu A. Gordonu, Jerryju Moonu, Jamesu R. Nixu, Robertu W. Olsonu i Timu Poirieru koji je čitao rukopis i svojim sugestijama ovo djelo poboljšao, Gerardu Wheeleru i Timu Crosbyju za upravljanje cijelim postupkom do izdavanja, te vodstvu Sveučilišta Andrews za financijsku pomoć i odobreno vrijeme za istraživanje i pisanje.

Moja je molitva da ova knjiga bude na blagoslov za one koji teže ispravnijem razumijevanju spisa Ellen G. White.

George R. Knight
Andrews University
Berrien Springs, Michigan

PRVI DIO

POČETNA RAZMATRANJA

Koji je savjet nadahnut?

Kasnih 1860-ih Ellen White je pisala da se “jaja ne bi trebala naći na tvom stolu. Ona su štetna za tvoju djecu”. (2T 400) Čini se da je njeno stajalište dovoljno jasno. Ipak, ista autorica 1901. piše sljedeće: “Koristite jaja zdrave peradi. Upotrebljavajte ih kuhana ili svježa. Nekuhana jaja stavite u najbolje neprevrelo vino koje možete naći. To će vašem organizmu dati ono što mu je potrebno. Nemojte ni na trenutak pretpostaviti da nije ispravno to što činite... Kažem da se mlijeko i jaja trebaju uključiti u vašu prehranu... Jaja imaju takva svojstva koja ljekovito djeluju u suzbijanju otrova.” (*Savjeti o životu i prehrani*, str. 158)

Dakle, ova dva kratka savjeta suprotna su jedan drugome koliko god mogu biti. *Nemoj jesti jaja! Jedi jaja!* Oni pokazuju punu širinu teme o kojoj je riječ. Štoviše, oba savjeta dolaze od istog autora. Kako to može biti? Kako ista osoba može dati tako suprotstavljene savjete?

Ova bi pitanja bila dovoljno problematična da smo to pisali vi ili ja. Ljudi bi zasluženog mogli reći da s nama nešto nije u redu. Ali u slučaju Ellen White, koja se poziva na to da ima savjet koji dolazi od Boga, protuargument bi bio još jači.

Je li se ona zbunila o toj temi? mogli bismo se upitati. Ili bismo možda bili u pravu kad bismo rekli da je Bog promijenio mišljenje o jajima između 1870. i 1901.

I na kraju, mi se suočavamo s pitanjem: Koja je tvrdnja nadahnuti savjet po tom pitanju?

Dok pitanje jedenja jaja za nas može izgledati trivijalno u djelima jednog autora koji je toliko puno pisao o velikim središnjim temama grijeha i spasenja, odgovori na gornje citate su daleko od trivijalnih. Ustvari, oni su bit u razumijevanju nadahnutih pisaca. Knjiga *Čitajmo Ellen White* teži pomoći ljudima da se suoče s tim pitanjima.

Ilustracija s jedenjem jaja objašnjava činjenicu da imamo potrebu za načelima tumačenja ako želimo dati smisao našem čitanju. Također bismo trebali shvatiti da svaki čitatelj spisa Ellen White (i spisa svakog

drugog autora) već funkcionira uz niz načela tumačenja. Čak ih tumače i oni koji negiraju potrebu tumačenja nadahnutih autora te tako proturječe samima sebi. Na taj način, kad u Bibliji čitaju da je “blažen koji zgrabi i smrska o stijenu tvoju dojenčad” (Ps 137,9), oni smjesta počinju razumijevati taj tekst u svjetlu konteksta i onoga što znaju o ljubavi Božjoj i Njegovoj zapovijedi da Njegov narod treba voljeti čak i svoje neprijatelje (Mt 5,43-48).

Nemoguće je čitati tekst u Ps 137,9 i tumačiti ga ispravno, osim ako ne isključimo polovinu našeg mozga. Na kraju, ovaj tekst snažno ječi poput jednoga teksta iz novozavjetnih blaženstava: “Blaženi milosrdni... Blaženi mirotvorci...” (Mt 5,7-9, Šarić). Naš se um bori da uskladi takve suprotnosti, a obje su u nadahnutoj Riječi Božjoj.

Vrlo slično svi tumačimo Isusove riječi u Mateju 5,27-29 o iskopavanju našeg desnog oka zbog neobuzdanih misli o nekome suprotnog spola. Ako mi pokažete one koji ne tumače taj tekst tako, ja ću vam pokazati one bez očiju.

I dok pokušavamo shvatiti svoju Bibliju, mi razvijamo načela tumačenja nadahnutih materijala. Svi mi imamo takva načela, bili mi njih svjesni ili ne.

Namjera ove knjige je izložiti neka temeljna načela koja moramo usvojiti u tumačenju spisa Ellen White. Uglavnom ista načela primjenjujemo u proučavanju Biblije, iako je ova knjiga prvenstveno usmjerena na spise Ellen White. Iz tog razloga većina upotrijebljenih ilustracija doći će iz pera Ellen White, čak i tada kad po potrebi upotrebljavam neke biblijske ilustracije.

Ali vi biste mogli pomisliti: *A što je s jajima? Koja tvrdnja je nadahnuti savjet?* Odgovor je: *obje tvrdnje*. Zatim se možda pitate: *Koji se od tih savje-ta odnosi na mene?* To ovisi o vašoj situaciji. Kao pojedinci, mi imamo različitu tjelesnu konstituciju, potrebe i probleme. I upravo kao što dobar liječnik propisuje različite terapije različitim ljudima sa sličnim problemima, tako čini i Bog. Njegovi savjeti jednoj osobi mogu izgledati suprotno onima danima drugoj osobi. Iz tog razloga čitatelji djela Ellen White moraju se potruditi puno više, ne samo nepromišljeno primijeniti navode iz njenog pera u svom životu. Čitatelji ne samo da moraju čitati, već trebaju čitati mudro i odgovorno. Oni ne smiju samo primjenjivati, već to trebaju činiti mudro i odgovorno. Na nesreću, savjet Ellen White (kao i onaj iz Biblije) može se pročitati i primijeniti nerazumno i neodgovorno. Knjiga *Čitajmo Ellen White* želi nas povesti kroz tu temu koristeći ilustracije načela iz spisa Ellen White tako da

ih se shvati i da se, gdje god je to moguće, prikaže kako je ona sama tumačila svoje spise.

Ali što je s jajima? Ne brinite se. Vratit ćemo se na njih, a i na niz tema veće ili manje važnosti, na stranicama koje slijede. Ali kao prvo, potrebno je razmotriti nekoliko općih pitanja koja postaju polazište za naše čitanje Ellen White.

Svrha spisa Ellen White

Razumijevanje autorovih ciljeva i namjera temelj je razumijevanja njegovih spisa. Čitatelji koji promaše u shvaćanju namjene teksta nekog autora često teže upotrebi djela na način koji nije bio autorova namjera. Jednako tako važno je dokučiti što je o sebi i svojoj ulozi u Adventističkoj crkvi mislila Ellen White.

Jedna od najbitnijih činjenica koju trebamo znati o spisima Ellen White jest da oni ni u kojem slučaju ne smiju preuzeti mjesto Biblije. “Bog je u svojoj Riječi”, pisala je ona u svom uvodu u *Veliku borbu*, “predao ljudima znanje potrebno za spasenje. Sveta pisma treba primiti kao pouzdanu i nepogrešivu objavu Njegove volje. Ona su mjerilo karaktera, objava nauka i sredstvo za ispitivanje iskustva. (...) Duh nije dan, niti će ikada biti dan, da zamijeni Bibliju, jer Sveto pismo izričito kaže kako je Božja riječ mjerilo kojim se mora ispitati svako učenje (uključujući i njeno vlastito) i iskustvo.” (*Velika borba*, str. 8, 9)

Za razliku od nekih koji se proglašavaju suvremenim prorocima i čiji sljedbenici smatraju njihove spise nekom vrstom trećeg dijela biblijskog kanona, Ellen White objašnjava da je njena uloga “da uzveliča” Riječ Božju, “da privuče umove k njoj (Bibliji) da bi jednostavnost istine mogla oduševiti sve”. (5T 665)

Svoj smisao ona je vidjela u dovođenju ljudi “natrag k zanemarenoj Riječi koju ne slijede”. (5T 663) “Pisana svjedočanstva”, ističe ona, “nisu novo svjetlo, nego služe da već otkrivene nadahnute istine Biblije ponovno ožive u srcima ljudi.” (5T 665) Možda je ona najslikovitije objasnila svoju ulogu da svoje spise vidi kao “manje svjetlo koje muškarce i žene vodi k većem svjetlu (Bibliji)”, jer su ljudi obraćali premalo pažnje na Bibliju. (CM 125)

Ovakvo shvaćanje temeljno je za ispravno razumijevanje cilja i svrhe spisateljske djelatnosti Ellen White. Neprestanim ukazivanjem ljudima da se vrate Bibliji kao autoritetu u svom kršćanskom životu, nikad nije stavljala svoje spise na istu razinu autoriteta s Biblijom ili čak smatrala da imaju ikoji autoritet neovisno o Pismu.

Na nesreću, neki stavljaju spise Ellen White na razinu na koju ih ona nikada nije imala namjeru staviti. Kad god ljudi prihvaćaju njene spise kao autoritativnije od Biblije, ili kad god ljudi redovito provode više vremena uz spise Ellen White nego uz Bibliju, oni zapravo njene spise koriste da ih odvede od Biblije. Oni koji doista shvaćaju kako Ellen White gleda na svoju misiju nikada neće činiti takvu grešku. *Ukoliko ljudi budu stvarno čitali spise Ellen White, prepoznat će da ih oni vode natrag k proučavanju Biblije i njenom autoritetu.*

Usko vezana uz činjenicu da je spisateljska uloga Ellen White usmjeriti muškarce i žene natrag k Bibliji je i ideja da je njena misija pomoći ljudima da razumiju biblijska načela kako bi ih primijenili u svojem životu.

U jednom snu 1871. godine vidjela je sebe okruženu Biblijom i nekim svojim *Svjedočanstvima za Crkvu*. "Vi niste dobro upoznati s Pis-mom", čula je sebe kako govori ljudima. "Da ste učinili Riječ Božju svojim predmetom izučavanja u želji da dosegnete biblijska mjerila i kršćansko savršenstvo, ne biste trebali *Svjedočanstva*. Ona su tu zato što ste zanemarili upoznati se s Božjom nadahnutom Knjigom kojom vas je On želio dosegnuti jednostavnim, izravnim svjedočanstvima, usmjeravajući vašu pažnju na nadahnute riječi koje ste zaboravili poslušati trudeći se da svoje živote uskladite s njenim čistim i uzvišenim učenjima." (2T 605)

"Pisana svjedočanstva", piše ona o istom snu, "nisu tu da bi dala novo svjetlo, nego da u srca jasno utisnu već otkrivene nadahnute istine. Čovjekova dužnost prema Bogu i njegovom bližnjem jasno je naznačena u Riječi Božjoj, a ipak je samo malo onih koji su poslušni danoj im svjetlosti. Nikakva nova istina nije iznesena, nego je Bog kroz *Svjedočanstva* pojednostavio velike istine koje je već dao i odabrao svoj način da ih izloži ljudima, da probudi i utisne ih u njihova srca, da nitko nema izgovora." (2T 605)

Jednom drugom prilikom napisala je da je "Riječ Božja dovoljna da rasvijetli i najmračnije umove i može je shvatiti onaj koji ima imalo želje razumjeti je. Ipak, unatoč svemu, neki koji kažu da je Riječ Božja predmet njihova proučavanja žive u izravnoj suprotnosti s njenim naj-jasnijim učenjem. Tada, da muškarci i žene ne bi imali izgovora, Bog daje jasna i određena svjedočanstva kako bi ih vratio k Riječi koju su zanemarili slijediti." (2T 454, 455)

Dosad smo razmotrili dvije svrhe koje je Ellen White iznijela u vezi sa svojim spisima. Prva je da uzveliča Bibliju i povede muškarce i žene

k njoj, a druga da razjasni uzvišena biblijska načela za svakodnevni život ljudi tako da oni ne bi imali izgovor što ne slijede upute iz Biblije. Ipak, bila je pažljiva i izjavila da ljudi nemaju potrebu za njenim spisima kako bi razumjeli uzvišeni plan spasenja. Njena zadaća nije bila iznositi nove ili dodatne istine, nego pojednostaviti i uzveličati istine već iznesene u Bibliji.

Isto to Ellen White rekla je na drugi način pišući da bi "brat J. zbunio druge prikazujući kako je svjetlost Božja dana kroz *Svjedočanstva* izravni dodatak Riječi Božjoj; time on temu statusa *Svjedočanstva* prikazuje u pogrešnom svjetlu. Bog je smatrao adekvatnim izabrati ovakav status *Svjedočanstva* kako bi poveo umove ljudi k Njegovoj Riječi te kako bi im omogućio da Riječ bolje razumiju." (4T 246)

Treća svrha pisanja koju je Ellen White vidjela u svojim djelima jest ukoriti grijeh i zauzeti se za poslušnost Bibliji. Ta je svrha, naravno, neodvojiva od prvih dviju svrha. "Kada bi narod", savjetovala je, "koji se smatra Božjim jedinstvenim blagom bio poslušan Njegovim zahtjevima onako kako su oni zapisani u Njegovoj riječi, posebna svjedočanstva da bude njegovu dužnost i osvjedočuju ga o njegovoj grešnosti i zastrašujućoj opasnosti zbog zanemarivanja Riječi Božje ne bi bila dana. Savjest je otupjela zbog svjetlosti koja je odgurnuta, zanearena i prezrena." (5T 667)

Četvrta svrha koju se Ellen White trudila doseći je primjena biblijskih načela na suvremene okolnosti, a ta je uloga bogato predstavljena mnoštvom praktičnih savjeta za svakodnevni život koje nalazimo u *Svjedočanstvima za Crkvu*, u mnogim tematskim kompilacijama njenih spisa, u njenim knjigama i člancima koji obrađuju biblijske teme. Tvrdila je da je "Biblija dana iz praktičnih razloga". (1SM 20) Jednako je to istina i za njene spise. Oni nisu tu da iznose tradicionalnu sistematsku teologiju, niti ona smatra da imaju ulogu nepogrešivog komentatora Biblije. Naprotiv, oni su do krajnosti praktični. Osim što prekoravaju grijeh, oni ukazuju na bolji put i vodič su u svakodnevnom kršćanskom životu te dnevnoj primjeni biblijskih načela.

Spisi Ellen White ne samo da nas usmjeravaju na Bibliju, veličaju biblijska načela, ukoravaju grijeh i daju savjet za svakodnevnicu, nego ukazuju na jedino rješenje čovjekova problema – grijeh. Oni nam daju i utjehu vodeći čitatelje k Isusu, Božjoj ljubavi i planu spasenja kao jedinog nadi za izgubljeni svijet. Njeni spisi uzdižu mnoga biblijska obećanja koja dostižu svoj vrhunac u životu, službi, smrti, uskrsnuću, nebeskoj ulozi i drugom dolasku Isusa Otkupitelja. Tako nam oni izlažu utjehu

i nadu Biblije. Takvi spisi, poput knjiga *Put Kristu* i *Isusov život*, izvrsni su materijali koji govore o tim temama, ali mi ćemo naći utjehu i nadu i u njenim drugim djelima. Uzdižući Bibliju, ona je neprestano upućivala na Isusa i vjeru u Njega kao jedinu nadu čovječanstva.

Konačna namjena spisa Ellen White koju ćemo navesti je da ih je Bog dao kako bi pripremio ljude za posljednje dane povijesti ove Zemlje. Knjiga poput *Velike borbe* razotkriva biblijski ishod s kojim će se suočiti Njegov narod posljednjih dana. Sva služba Ellen White nije usmjerena samo na ukazivanje na Isusov povratak na oblacima, nego i na savjetovanje muškaraca i žena o neophodnoj pripremi za taj dan. U tom smislu kroz nju kao da odjekuje misija Krista koji potiče ljude da budu spremni za Njegov dolazak (vidi: Mt 24,36 do 25,46) koji će se uskoro dogoditi (Otk 22,20). Ali iako od svojih čitatelja traži da se sprema za Kristov povratak, ona neprekidno upućuje ljude na Bibliju. Tako u *Velikoj borbi* čitamo da će "samo oni koji su svoj um utvrdili istinama Biblije moći opstati tijekom posljednjeg velikog sukoba" (*Velika borba*, str. 593). Nikad se nije umorila od uzdizanja Riječi Božje i upućivanja ljudi na nju.

U ovom smo poglavlju spomenuli da je Ellen White opisivala svoje spise kao podređene Bibliji, tako da oni vode vjernike boljem razumijevanju Biblije i poslušnosti Riječi Božjoj. Ipak, ta podređena uloga ne znači da ona svoje spise smatra uskraćenima od božanskog nadahnuća i autoriteta.

Naprotiv, ona neprekidno daje do znanja da božansko nadahnuće stoji iza njenih savjeta. Tako ona piše: "Svakome tko je stao *Svjedočanstvima* na put rekla bih da je Bog dao vijest svome narodu i Njegov će se glas čuti, bilo da ga slušaš ili odbaciš... Morat ćeš dati odgovor nebeskom Bogu koji je poslao svoja upozorenja i upute da očuvaju Njegov narod na pravome putu." (ISM 43; vidi također LS 433)

Iznova ona piše: "Ti bi mogao reći da je ovakva komunikacija samo jedno pismo. Da, to i jest pismo, ali potaknuto Duhom Božjim da ti se ukaže na ono što je meni pokazano. U ovim pismima koje sam napisala, u svjedočanstvu koje sam iznijela, predstavljam ti ono što je Gospodin predstavio meni." (ISM 27)

Ellen White bila je vrlo svjesna svojeg proročkog poziva i uloge da svojim govorom i pisanjem vodi Božji narod. Čvrsto je vjerovala da kroz njen glas i pero govori Bog kao što je govorio i kroz biblijske proke.

Odnos spisa Ellen White prema Bibliji

Moglo bi vam se učiniti da naslov ovog poglavlja sliči na sadržaj prethodnog. U pravu ste! Upravo ćemo se baviti iznimno važnom temom koja je u samom središtu zdravog razumijevanja i mudrog pristupa spisima Ellen White. Kada ljudi pogriješe po pitanju odnosa između njenog dara i Biblije, tada čine jednu od najosnovnijih mogućih grešaka u pogledu njenih spisa. Ukoliko tu pogriješe, već su propustili smisao njenog doprinosa u njihovim životima i životu Crkve i u ozbiljnom su problemu, što je i nju zabrinjavalo. To zahtijeva da upotrijebimo još nekoliko stranica kako bismo istražili odnos između Ellen White i Svetoga pisma.

Prvo što trebamo naglasiti je da Ellen White nije željela da ljudi od nje stvaraju vrhovni autoritet u njihovim životima. "Naše stajalište i vjera počivaju na Bibliji", pisala je ona 1894. "Naša namjera nikad nije bila da itko stavlja *Svjedočanstva* ispred Biblije." (Ev 256) Iste je godine snažno naglasila isto stajalište u vezi s javnim propovijedanjem. "U javnosti", pisala je, "nemojte navoditi i koristiti spise Ellen White kao autoritet kojim biste potkrijepili vaše mišljenje. Čineći to, nećete nikad ojačati vjeru u svjedočanstva. Iznosite svoje dokaze jasno i jednostavno, iz Riječi Božje. 'Tako kaže Gospodin' najjače je svjedočanstvo koje možete predstaviti ljudima. Neka nitko ne bude naučen da gleda na sestru White, nego na moćnoga Boga koji poučava sestru White." (3SM 29, 30)

Godine 1901., na sastanku vođa Generalne konferencije u vezi s reorganizacijom Crkve, Ellen White okupljene je poticala da biblijska načela učine svojim prvim autoritetom, a ne njene savjete i riječi. U tom važnom obraćanju crkvenim vođama rekla im je kako trebaju "ostaviti sestru White po strani. Ne citirajte moje riječi dokle god živite sve dok ne budete u stanju slijediti Bibliju. Kada budete učinili Bibliju svojom

hranom, svojim mesom, svojim pićem, kada budete učinili njena načela sastojcima vašeg karaktera, bolje ćete razumjeti kako primiti savjet od Boga. Danas pred vama uzdižem dragocjenu Riječ. Ne ponavljajte ono što sam rekla govoreći 'sestra White je rekla ovo' i 'sestra White je rekla ono'. Iznesite ono što je rekao Gospodin Bog Izraelov i činite ono što je On zapovjedio." (3SM 33)

Takve izjave ne znače da Ellen White nema ništa reći o nekoj temi, niti one sugeriraju da je pogrešno potražiti savjet u njenim spisima ili da oni nemaju autoritet. Naprotiv, gornje tvrdnje snažno govore o prioritetima. Neki svaki put stavljaju Ellen White na mjesto za koje je ona osjećala da joj ne pripada. Njena je zadaća bila da ih upućuje na Bibliju, a ne da zauzme mjesto Biblije. Oni koji kompiliraju na desetke njenih navoda o nekoj temi a zanemaruju svoje Biblije, ne slijede Ellen White ma koliko se smatrali "vjernima" u vlastitim očima. Oni idu suprotnim smjerom od osobe na koju se pozivaju i za koju govore da je slijede. Ellen White je uporno upućivala druge na Bibliju kao vrhovni autoritet u svakom području kršćanskog življenja.

James White, njen suprug, zauzeo je isto stajalište, a tako su učinili i ostali prvi vođe Adventističke crkve. U svojoj najranijoj izjavi pisanoj 1847. o mjestu koje zauzima dar Ellen White, James je napisao da je "Biblija savršeno i potpuno otkrivenje. Ona je naše jedino mjerilo vjere i prakse. No to nije razlog da Bog ne bi mogao, prema Petrovom svjedočanstvu (vidi Dj 2,17-20; J1 3,1-4), u ovim posljednjim danima kroz snove i viđenja pokazivati prošla, sadašnja i buduća ispunjenja svoje Riječi. Prava viđenja su dana da nas vode k Bogu i Njegovoj pisanoj Riječi. Ali ona koja su došla da nam govore o novim pravilima vjere i prakse odvojeno od Biblije, nisu od Boga i treba ih odbaciti." (WLF 13)

U toj tvrdnji zapaziti ćemo vrlo osjetljivu uravnoteženost koju su slijedili neki rani adventistički mislioci. Osnovna ideja je da je Biblija vrhovni autoritet, ali ona nagovještava da će u posljednjim danima povijesti Zemlje Bog dati viđenja i duhovne darove da bi vodio svoj narod k Bibliji i kroz mnogobrojne krize posljednjeg vremena. Tako James White ističe Petrovo citiranje Joela 3,1-4 u propovijedi na Pedeseticu (Dj 2. pogl.) i ne smatra to potpunim ispunjenjem tog proročanstva. Bog će poslati svog Svetog Duha ponovno u posljednje vrijeme "i proricat će vaši sinovi i kćeri" i gledati viđenja prije Drugog dolaska. James White je također naveo 1 Sol 5,20.21 gdje Pavao kaže: "Proročke govore ne prezirite, nego sve provjeravajte, što je dobro, zadržavajte." I

Iz 8,20 gdje čitamo: "Uza Zakon! Uza svjedočanstvo! Tko ne rekne tako, zoru neće dočekati." (vidi WLF 14)

James White i drugi rani vođe Adventističke crkve nisu sumnjali da Biblija uči da će u posljednje vrijeme Bog izliti proročki dar i da će ti pojedinci imati odgovornost po biblijskim kriterijima, kao što su Iz 8,20 i Mt 7,15-20, ispitati one koji tvrde da su proroci. Adventistički vođe nisu uopće sumnjali da takvi darovi moraju biti podređeni Bibliji u životu vjernika, a kad god to ne bi bio slučaj, bili bi pogrešno upotrijebljeni.

Tako je James 1851. pisao da "darovi Duha trebaju imati svoje pravo mjesto. Biblija je vječna stijena. Ona je pravilo vjere i života." Tvrдио je da bi svi kršćani, kad bi bili marljivi i čestiti kao što bi trebali biti, bili u stanju naučiti sve svoje dužnosti iz same Biblije. "Ali", zamijetio je James, "kao što suprotno postoji i uvijek je postojalo, Bog se u svojoj milosti sažalio nad slabošću svoga naroda i dao darove svojoj evanđeoskoj crkvi da ispravi naše pogreške i povede nas ka svojoj Živoj Riječi." Pavao kaže da je takav dar tu da "usavrši svete... dok svi ne dospijemo do jedinstva vjere" (Ef 4,12.13). Krajnja potreba Crkve u njenom nesavršenom stanju je prilika da Bog izlije darove Duha.

"Stoga je svaki kršćanin dužan prihvatiti Bibliju za savršeno pravilo vjere i dužnosti. On treba žarko moliti da mu Duh Sveti pomogne u traženju cjelovite istine i cjelovite dužnosti u Pismu. On nema slobodu da se okrene od njega da bi svoju dužnost spoznao kroz bilo koji od darova. Trebamo reći da tada stavlja darove na pogrešno mjesto i dolazi u vrlo opasnu situaciju. Riječ treba ići naprijed i oči Crkve trebaju biti uprte u nju kao u pravilo koje treba slijediti, kao izvor mudrosti iz kojega spoznajemo dužnost u 'svakom dobrom djelu'. Ali ako dio Crkve odstupi od biblijskih istina, Crkva postaje slaba i boležljiva, stado se rasipa i javlja se potreba da Bog upotrijebi darove Duha da je ispravi, oživi i izliječi, a mi Mu trebamo dopustiti da to i čini." (RH, 21.04.1851.)

James White 1868. na sličan način upozorava vjerništvo da "dopusti da darovi zauzmu pravo mjesto u Crkvi. Bog ih nikad nije stavljao na prvo mjesto niti naredio da gledamo u njih da nas oni vode na stazi istine i na putu za Nebo. On je uzveličao svoju Riječ. Spisi Staroga i Novoga zavjeta čovjeku su svjetiljka koja mu osvjetljava stazu ka Kraljevstvu. Slijedimo to. Ako pogriješimo po pitanju biblijske istine te smo u opasnosti da budemo izgubljeni, možda će Bog u svoje vrijeme izabrati da nas (darovima Duha) ispravi i vrati natrag k Bibliji." (RH, 25.02.1868.)

Vidimo da je James bio suglasan sa svojom suprugom o mjestu duhovnih darova u odnosu na Bibliju. Takvo stajalište također

odražava suglasnost ostalih vođa u ranoj Adventističkoj crkvi. Bilo bi teško izraziti se jasnije od onoga kako je on to rekao o tom pitanju.

U ovom trenutku važno je prepoznati da, zato što su Ellen White, njen suprug i drugi adventistički vođe vjerovali da je dar proroštva podčinjen autoritetu Biblije, to nije značilo da su oni smatrali nadahnuće Ellen White manje vrijednim od nadahnuća biblijskih pisaca. Naprotiv, vjerovali su da je isti Autoritet koji je govorio preko biblijskih proroka jednako govorio i kroz nju.

Ovdje ćemo naići na pažljivu uravnoteženost. Iako su adventisti njeno nadahnuće vidjeli jednako božanskim po svom podrijetlu kao i nadahnuće biblijskih pisaca, nisu je smatrali jednakom po autoritetu. Ellen White i njoj bliski adventisti držali su da njen autoritet proizlazi iz Biblije te u tom smislu ne može biti jednak Bibliji.

Konačno, njen autoritet ne prelazi granice istine niti im se suprotstavlja kako su navedene u Bibliji. Upravo kako je Ellen White prikladno rekla, "pisana svjedočanstva nisu da nam budu novo svjetlo, nego da već otkrivene nadahnute istine (u Bibliji) snažno utisnu u srca... Nema dodatnih istina, nego je Bog kroz *Swjedočanstva* pojednostavio već otkrivene istine." (5T 665)

Na nesreću, neki ne poklanjaju nikakvu pažnju ograničenjima koja je vlastitim spisima dala sama Ellen White. Takvi ljudi neispravnim metodama tumačenja (o kojima će biti riječi kasnije) i stavljanjem pogrešnih naglasaka guraju njezine ideje iznad i izvan područja Pisma. Njihovo "novo" i "napredno" svjetlo u isto vrijeme ne samo da se suprotstavlja Bibliji, nego nije u skladu s temeljnim ograničenjima koje je iznosila sama Ellen White o upotrebi svojih spisa. Naša jedina sigurnost jest njene spise čitati u kontekstu biblijskih okvira. Moramo biti vrlo oprezni u pokušaju da pomoću Ellen White naglašavamo učenja koja nisu jasno iznesena u Pismu. Također, potrebno je upamtiti da je sve neophodno za naše spasenje već izneseno u Bibliji.

Prije nego što krenemo dalje s teme o odnosu Ellen White i Biblije, nužno je ispitati još jedan problem. Neki su adventisti u Ellen White vidjeli nepogrešivog biblijskog komentatora u smislu da mi trebamo upotrijebiti njene spise kako bismo utvrdili smisao Pisma. Tako se 1946. jedan od vodećih adventističkih nakladnika usudio napisati u crkvenom glasilu *Review and Herald* da "spisi Ellen White sačinjavaju veliki komentar Pisma". Istaknuo je da su, za razliku od drugih komentara, ovo "nadahnuti komentari, motivirani poticajima Svetoga Duha, što im daje posebno, izdvojeno mjesto, daleko iznad svih drugih komentara". (RH, 09.06.1946.)

Iako je Ellen White tvrdila da je pisala pod prosvjetljenjem Svetog Duha, nije tvrdila da bi njeni spisi trebali biti konačna riječ u razumijevanju Biblije. Za razliku od nje, 1894. A. T. Jones u jednom članku o svrsi spisa Ellen White predstavlja njene spise kao “nepogrešivog” tumača Biblije. Tvrdio je da je ispravna upotreba spisa Ellen White da “se proučava Biblija *pomoću njih*”. Takav pristup, predlagao je, “učinit će nas *snažnima u Pismu*”. (HM Extra, prosinac 1894.) Jonesove sugestije usmjerile su mnoge adventiste dvadesetog stoljeća.

U ovom je trenutku najglavnije shvatiti da je Ellen White odbacila pristup da su njeni spisi nepogrešivi komentari. Dvije najbolje ilustracije koje to potvrđuju su njeni odgovori na prijepore u vezi s tumačenjem “zakona” u Poslanici Galaćanima i razumijevanja “svagdašnja” u 8. poglavlju Daniela – odgovori na teološke prijepore koji su podijelili vodeće adventističke mislioce tijekom dobra tri desetljeća.

Oba prijepora vodila su se oko njene pretpostavljene interpretacije konkretnih biblijskih tekstova. Prema nekima od njenih čitatelja, ona je u svjedočanstvu napisanom 1850-ih snažno istaknula “zakon” u Poslanici Galaćanima kao ceremonijalni zakon. Ali njihov pristup našao se u problemu. Svjedočanstvo o kojem je riječ izgubilo se i takav “dokaz” je slabo uvjerljiv.

Odgovor Ellen White na taj teološki problem je bio vrlo mudar. Dana 24. listopada 1888., ona je borbenim zastupnicima na zasjedanju Generalne konferencije u Minneapolisu ukazala da se providnost pobrinula da ona izgubi svjedočanstvo u kojem je navodno 1850-ih riješila problem jednom zauvijek. “Bog ima u tome svoj razlog”, ustvrdila je. “On nas želi vratiti Bibliji da u njoj dobijemo odgovor.” (1888 Materials 153) Drugim riječima, ona je bila više zainteresirana za ono što Biblija ima reći o tom predmetu, nego za ono što je ona napisala.

Ali zastupnici su imali njeno tiskano djelo *Sketches From the Life of Paul* (Crtice iz Pavlovog života, 1888.), čime su definitivno zaključili da je ona stavila svoj pečat na suglasnost tumačenju da je tu riječ o ceremonijalnom zakonu.

Koja je bila njena reakcija na takvu uporabu njenih spisa? Istog dana kad je netko iznio argument iz navedenog djela (*Sketches From the Life of Paul*), ona je rekla zastupnicima: “Ne mogu zauzeti stajalište ni za jednu stranu (o problemu iz Poslanice Galaćanima) dok ne proučim to pitanje.” (1888 Materials 153)

Ukratko, ona je odbacila stajalište onih koji su je željeli upotrijebiti kao nepogrešivog komentatora. Iz njenog sveobuhvatnog odgovora

izrečenog pred zastupnicima shvatit ćemo srž: "Budete li na koljenima istraživali Pismo, shvatit ćete odgovore i bit ćete sposobni odgovoriti svakome tko vas bude pitao za razlog vaše nade koja je u vama." (1888 Materials 152)

Sestra White je zauzela isti stav dvadeset godina kasnije tijekom prijedora oko razumijevanja termina "svagdašnja" iz Danielova osmog poglavlja. U tom sukobu oni koji su branili staro tumačenje smatrali su da bi neko novo tumačenje potkopalo crkvenu teologiju zbog toga što je Ellen White u *Ranim spisima* poduprla tradicionalno adventističko tumačenje. Vođa onih koji su branili staro tumačenje argumentirao je tvrdnjom da bi svaka promjena već uspostavljenog stajališta potkopala autoritet sestre White. Bio je vrlo određen u svom pogledu na odnos njenih spisa i Biblije. "Mi takve tekstove trebamo razumjeti pomoću Duha proroštva (tj. spisa Ellen White)... Iz tog nam je razloga Duh proroštva i došao... Svi prijedori trebaju biti riješeni" na taj način. (S. N. Haskell piše W. W. Prescottu, 15.11.1907.)

Ellen White nije se složila s tim argumentom. Zatražila je da njeni spisi "ne budu upotrebljavani" da riješe problem. "Preklinjala sam starješine H., I., J., i druge od naše vodeće braće, da se ne referiraju na moje spise kako bi poduprli svoj pogled na izraz 'svagdašnja'... Ne mogu pristati da ijedan moj spis bude upotrijebljen da riješi taj problem... Nisam dobila upute o diskutiranom predmetu." (ISM 164)

Dakle, u oba prijedora – o "svagdašnjoj" u Danielu i "zakonu" u Galaćanima – Ellen White je zauzela stajalište da njeni komentari ne smiju biti upotrijebljeni kao komentari nekog nepogrešivog komentatora za rješavanje smisla biblijske poruke.

W. C. White dao nam je jedan zanimljiv pogled na stajalište njegove majke prema Bibliji. "Neki od naše braće", piše on, "vrlo su iznenađeni i razočarani zato što moja majka nije napisala nešto konkretno što bi riješilo pitanje poput što je to 'svagdašnja' i pomoglo da se privede kraju sadašnje neslaganje. Svojevremeno sam se i ja nadao tome, ali sam shvatio da Bog ne želi riješiti taj problem otkrivajući ga svom vjesniku i sve više i više vjerujem da je Božja volja da kroz proučavanje Biblije i povijesti treba doći do razumijevanja istine." (W. C. White u pismu P. T. Maganu, 31.07.1910.)

Njeno odbijanje uloge nepogrešivog tumača Biblije ne bi trebalo nikoga iznenađivati. Ona nije podrazumijevala da ima takvu ulogu u prošlosti, nego je uvijek usmjeravala ljude na njihovu potrebu da sami za sebe proučavaju Bibliju. Nikad nije preuzela ulogu poput one "ti mi

moraš reći što Biblija stvarno kaže“. Posljednje što bi Ellen White željela jest biti između ljudi i Biblije.

Fritz Guy ovo vrlo lijepo ilustrira: “Ako ja uprem prstom u strop i kažem ‘Gle!’, ne želim da ti pogledaš u moj prst. Želim da gledaš u smjeru mog prsta, u pravcu koji on pokazuje. Ali ako ti ipak uporno gledaš moj prst, shvatit ću da me nisi razumio.” (Fritz Guy, neobjavljeni rukopis, 18.1.1986.) Tako je i s Ellen White. Ona je uporno upućivala svoje čitatelje na Bibliju i nije uopće imala namjeru iznijeti konačnu riječ u razumijevanju Pisma. Ustvari, u vlastitim spisima ona nije uvijek izvlačila iste pouke ili tumačenja iz istog biblijskog odlomka.

Oni koji bi željeli da je Ellen White nepogrešivi tumač Biblije polaze od njenog vlastitog savjeta i ustvari izvrću njene riječi te čine iz nje veće svjetlo koje objašnjava Bibliju kao manje svjetlo. Robert W. Olson, umirovljeni direktor *Zaklade Ellen G. White*¹, objašnjava usko vezane probleme uz prihvaćanje nje kao nepogrešivog tumača pišući da “dati jednom pojedincu potpuni nadzor u tumačenju Biblije značilo bi ustvari uzdignuti tu osobu iznad Biblije. Bila bi greška odobriti čak i apostolu Pavlu da preuzme ulogu tumača iznad svih biblijskih pisaca. U tom slučaju bi Pavao, a ne cijela Biblija, bio jedan vrhovni autoritet.” (*One Hundred and One Questions*, 41) Naša je jedina sigurnost da dopustimo biblijskim piscima da govore sami za sebe. Isto je i s Ellen White. Razumijmo svakog pisca u kontekstu njegove vlastite poruke!

Olson se osvrnuo na jedno drugo važno pitanje kad je zapisao da su “spisi Ellen White uglavnom homiletičke i evanđeoske prirode, a ne strogo egzegetske.” (*One Hundred and One Questions*, 41) I. Howard Marshall pomaže da ovu ideju malo više razumijemo obrazlažući: “... egzegeza je studij Biblije (...) koji točno određuje što su različiti autori željeli reći svojem tadašnjem slušateljstvu“, dok “proučavanje Biblije izlaganjem određuje što treba reći nama danas“. (*Biblical Inspiration*, 95, 96)

Ali, mogli biste pomisliti, *kako to primijeniti na odnos Ellen White prema Bibliji?* Jednostavno, Ellen White je neprestano upućivala svoje čitatelje na proučavanje Biblije da bi pronašli što su biblijski autori imali reći (egzegeza). Ali povrh toga, Ellen White je redovito primjenjivala načela Pisma za njeno vrijeme i mjesto (izlaganje). U oba slučaja ona je poslužila, kako je i tvrdila, kao “manje svjetlo koje vodi muškarce i žene k većem svjetlu“. (CM 125) Ovom rečenicom ona nije željela da se shvati kako je ona imala manji stupanj nadahnuća od biblijskih pisaca, nego radije da je uloga njenih spisa da vodi ljude k Bibliji.

¹ Prema želji Ellen White ustanovljena je “Zaklada Ellen G. White” (Ellen G. White Estate, Inc.) koja bi se brinula o njenom književnom opusu. Uredi “Zaklade” smješteni su u zgradi svjetskog sjedišta Kršćanske adventističke crkve u gradu Silver Spring, u državi Maryland, u SAD-u (op. prev.).

Budući da smo proučili važnost upozorenja da od Ellen White ne stvaramo nepogrešivog tumača biblijske poruke, i nakon što smo prepoznali da je ona “uglavnom” govorila više homiletički nego egzegetski, jednako je važno zapaziti da je ona s vremena na vrijeme govorila o egzegetskom značenju teksta. Koji su to komentari u njenim spisima u naravi egzegetski moramo odrediti čitajući takve komentare u kontekstu spisa Ellen White te u odnosu na kontekst biblijskih tekstova o kojima je riječ. Olson, osvrćući se na to, lijepo kaže da “pojedinač mora biti sasvim siguran kako Ellen White upotrebljava određeni tekst prije nego ustvrdi da ga ona za čitatelja obrazlaže egzegetski”. (*One Hundred and One Questions*, 42)

Kompilacije – službene i neslužbene

Jesmo li pogriješili kompilirajući misli Ellen White o raznim temama u knjige? Nije li isticanje jednog navoda poslije drugog bez njihovog konteksta model kojim se lako izgubi shvaćanje načela i šira slika?

Ovo su dobra pitanja. Dobio sam ih tijekom predavanja u vrijeme pitanja i odgovora na kraju vikend-seminara kojega sam održao u jednoj lokalnoj crkvi na temu čitanja Ellen White. Osvrnut ćemo se na ta pitanja posebno u ovom poglavlju i na pojedinim mjestima u preostalom dijelu knjige.

Prvo što trebamo spomenuti u vezi s kompilacijama je to da je ideju o tome dala sama Ellen White tijekom svoje spisateljske službe. Razne tematske kompilacije, kao što su *Counsels to Parents, Teachers and Students* (*Savjeti roditeljima, učiteljima i studentima*) i *Propovjednici Radosne vijesti*, bile su završene tijekom njenog života. Povrh toga, kompletiranjem njenih pisama i rukopisa uređeno je devet svezaka *Svjedočanstava za Crkvu*. Ali to nije sve. Čak su i omiljene knjige Ellen White, kao što su *Put Kristu* i *Isusov život*, dijelom kompilacije. Na primjer, u pripremi svoje knjige *Put Kristu* Ellen White je svojoj tajnici dala u zadatak da prođe kroz njene ranije članke, pisma i druge rukopise i prikupi takve sadržaje koje bi se moglo upotrijebiti u novoj knjizi. Naravno, Ellen White je bila osobno prisutna da odobri izbor i njihov redoslijed. Ona je također bila na raspolaganju da tamo gdje je potrebno doda nove sadržaje i preuredi postojeće dokumente da bi kao rezultat nastala knjiga povezanog sadržaja.

Važno je razumjeti da sestra White nikad nije očekivala da bi proces kompiliranja trebao stati s njenom smrću. Kako je starjela, shvatila je da neće doživjeti da sav njen materijal bude objavljen u obliku knjiga. Njezina je izričita želja bila da povjerenici *Zaklade Ellen G. White* imaju odgovornost “tiskanja kompilacija iz ostavljenih rukopisa”.

Na drugom mjestu ona je napisala da “je u ovim posljednjim danima našem narodu dano izobilno svjetlo. Bio moj život pošteđen ili ne, ono što sam napisala neprestano će govoriti i to djelo će napredovati do kraja vremena. Moji su spisi pohranjeni u dosjeu ureda i, ukoliko trebam umrijeti, riječi koje mi je Bog dao živjet će i govorit će ljudima.” (3SM 76)

Prije nego krenemo dalje u našoj diskusiji o kompilacijama, bolje da najprije definiramo naše nazive. One knjige Ellen White koje uobičajeno nazivamo kompilacijama, uglavnom se sastoje od velikog broja kratkih citata o zadanom predmetu poredanima po logičnom redu i grupiranima u poglavlja koje je načinio sam sastavljač (to je uglavnom osoblje *Zaklade Ellen G. White* za “službene” kompilacije). Tako knjige kao *Odgovorno roditeljstvo* i *Savjeti o životu i prehrani* pripadaju toj kategoriji. U cilju jasnoće, takva djela ćemo u ovoj knjizi nazvati “tematske kompilacije”.

Tematske kompilacije su izuzetno vrijedne jer su više enciklopedijske po naravi. Znači da one nastoje ponuditi na jednom mjestu sav najvažniji materijal sestre White o specifičnoj temi. Ukoliko netko želi konzultirati cijeli spektar ideja Ellen White o takvim različitim temama, kao na primjer o izboru bračnog partnera, vladanju apetitom, subotnjoj školi kao sredstvu spašavanja duša, postoje mjesta gdje se to može pogledati.

Jedan od potencijalnih nedostataka tematskih kompilacija je neizbježnost izvlačenja većine citata iz njihovog tekstualnog i povijesnog konteksta. To je važno zapaziti s obzirom na to da kontekst obično pomaže čitatelju da potpunije razumije autorovu namjeru i upotpuni smisao. Da bi se ublažio taj nedostatak te se ponudio čitatelju pristup tekstualnom kontekstu, pridodana je izvorna referenca u svim službenim kompilacijama izdanima poslije smrti sestre White. Kasnija poglavlja ove knjige pomoći će čitatelju da se snađe u nekim pitanjima tumačenja (citata) potaknutima tematskim kompilacijama.

Na suprotnom kraju spektra tematskih kompilacija, s njihovim kratkim navodima (citatima) u enciklopedijskom obliku, ono je što većina ljudi misli o takozvanim “knjigama” Ellen White. Ta kategorija uključuje djela poput knjiga *Patrijarsi i proroci* i *Isusove usporedbe*. Kao što je već spomenuto, one također svoj postanak uglavnom duguju kompilaciji ranije pisanih materijala Ellen White. Ali takva djela imaju prednost što je sestra White osobno obraćala pozornost tijekom njihova nastajanja. Na taj je način bilo moguće da Ellen White po potrebi

napiše dodatni sadržaj i preuredi postojeći kako bi tom djelu dala odgovarajuću ravnotežu. Naravno, te “knjige” imaju i prednost što iznose svoj sadržaj u punom kontekstu.

Na sredini između tematskih kompilacija i knjiga s povezanim sadržajem nalaze se djela poput *Svjedočanstava za Crkvu*, *Selected Messages* (*Odabrana svjedočanstva*) i *Fundamentals of Christian Education* (*Temelji kršćanskog odgoja*). Ova se djela uglavnom sastoje od odabira “cijelih poglavlja” i imaju prednost da čitatelja opskrbljuju s više teksta nego tematske kompilacije.

Ellen White je počela kompiliranjem izdavati *Svjedočanstva za Crkvu* kad je shvatila da se savjet koji joj je Bog dao za neke pojedince ili situacije može primijeniti na mnoge druge ljude i situacije. “Od tada”, pisala je ona 1868., “opomene i savjeti dani u svjedočanstvima za pojedine slučajeve mogu se jednako snažno primijeniti na mnoge druge koji nisu posebno spomenuti, te mi se čini da je moja dužnost da objavim osobna svjedočanstva za dobrobit Crkve.” (5T 658, 659; vidi 1T 631, 632) Sastavljanje kompilacija u tematskom obliku je samo jedan nastavak tog procesa. Radi toga bismo trebali gledati na proizvodnju dodatnih kompilacija nastalih poslije smrti Ellen White kao na nastavak nečega što je počelo tijekom njenog života.

Ipak, kompilacije proizvedene nakon 1915. imaju neka ograničenja koja nisu bila prisutna kod onih objavljenih prije smrti Ellen White jer od tada ona više nije bila na raspolaganju da na njih stavi svoj konačni pečat. Zato je nastala prijeka potreba da *Zaklada Ellen G. White* načini temeljite smjernice i utvrdi urednički postupak kako bi se osiguralo da svaka knjiga predstavi njen savjet tako da vjerno predstavlja njeovu izvornu namjeru i smisao. Nažalost, neki pojedinci i zainteresirane grupe koje su opterećene ovim ili onim pitanjem, a žele upotrijebiti autoritet Ellen White da podupre njihove zaključke, uglavnom ne prilaze tome s takvom pažnjom.

Tijekom svojega života sestra White je bila uznemirena zbog onih koji su od njenih izjava proizvodili svoje neovisne kompilacije. Bila je nepovjerljiva prema svim takozvanim “pomoćnicima”, pa čak i prema onima koji su imali najbolje motive i crkvenu punomoć. “Mnogi iz naše vlastite Crkve mi pišu”, pisala je ona 1894., “tražeći s iskrenom odlučnošću odobrenje da upotrebljavaju moje spise da bi dali silu nekim porukama koje bi željeli iznijeti pred narod te tako ostavili dubok dojam na njih.

Istina je da postoji razlog zbog kojega bi neke od tih tema trebale biti iznesene. Ali nemam smjelosti dati svoje odobrenje za upotrebu

svjedočanstava na taj način ili sankcionirati objavljivanje nekih tema, koje su dobre same po sebi, na način na koji oni predlažu.

Osobe koje daju takve prijedloge koje bih ja trebala znati mogu biti sposobne voditi tvrtku u čije ime pišu vrlo mudro, ali ja se ipak ne usudim dati ni najmanje odobrenje za upotrebu mojih spisa na način kako to oni predlažu. Dok bi se razmatrao takav pothvat, postojalo bi puno čimbenika koje bi se moralo uzeti u obzir. Upotrebom navoda svjedočanstava da bi se dala potpora nekoj temi koja se može dojmiti autora, kompilacija može ostaviti drugačiji dojam od onoga koji se dobiva čitanjem tog navoda u izvornom kontekstu.“ (ISM 58)

Ellen White ne samo da se trebala baviti prividno uravnoteženim osobama koje mogu nenamjerno ostaviti pogrešan dojam svojim kompilacijama njenih djela, nego je također morala izlaziti na kraj s neodmjerenim osobama koje su na ovaj ili onaj način upotrebljavale izvatke iz njenih spisa da bi pokazale što je ona rekla, makar to bilo suprotno od onoga što je ona stvarno rekla.

“Znam“, pisala je ona, “da mnogi uzimaju svjedočanstva koja je Gospodin dao i primjenjuju ih onako kako oni pretpostavljaju da ih treba primijeniti, uzimajući jednu rečenicu odavde, drugu odande, uzimajući je iz konteksta i primjenjujući je prema svojoj zamisli. Tako slabe duše postaju zbunjene, a kad bi mogle čitati onim redom kako su objave dane razumjele bi pravu primjenu i ne bi postale takve. Mnogi takvi sadržaji kojima je cilj da budu vijest sestre White služe da pogrešno predstave sestru White, da ona svjedoči u prilog nečemu što nije u skladu s njenom namjerom ili prosudbom.“ (ISM 44)

Drugi su citirajući Ellen White pomiješali vlastite riječi s njenima te ostavili dojam da su njihove ideje bile njene (vidi 6T 122, 123). Bilo je tada onih koji su “željeli ojačati vlastite pozicije iznoseći iz *Svjedočanstava* izjave za koje misle da podupiru njihove stavove te stvaraju najjaču moguću misaonu konstrukciju da bi to potvrdili.“ (5T 688)

Krajnje razočaranje za sestru White mora da je bilo zbog onih koji su zloupotrijebili njene spise da bi dokazali vlastite stavove – bilo pomoću izdvojenih izjava, bilo stvaranjem vlastitih kompilacija. Čujmo vapaj njenog srca: “Ono što sam rekla u privatnim razgovorima bilo bi tako prepričano da je to značilo sasvim suprotno od onoga što je trebalo značiti kada bi slušatelji bili posvećeni umom i duhom. Uplašena sam govoriti čak i svojim prijateljima, jer poslije čujem ‘sestra White je rekla ovo’ ili ‘sestra White je rekla ono’.

Moje su riječi toliko uzurpirane i pogrešno protumačene da dolazim do zaključka da me Bog želi držati podalje od velikih skupova te da

odbijem privatne razgovore. Ono što sam rekla predstavljano je u tako krivom svjetlu da je to meni bilo novo i nepoznato. Pomiješano je s ljudskim riječima da bi se poduprle njihove vlastite teorije.“ (3SM 82, 83)

Sestra White, naravno, nije mogla nadzirati one koji su zloupotrebjavali njene spise, ali je upozorila da će “Bog suditi onima koji si neovlašteno uzimaju slobodu i koriste nečasna sredstva da bi dali smisao i autoritet onome što oni smatraju istinom.” (TM 33)

Koji je bio njezin savjet onima koji su imali tako jaku želju upotrebjavati njene riječi da potvrde njihova stajališta? Jednostavno i jasno: “Pustite svjedočanstva da govore za sebe. Neka nijedan pojedinac ne prikuplja najjače izjave za neke pojedince i osobe da tjera svoja uvjerenja zato što voli bič i nešto čime će upravljati.” (3SM 286, 287)

Njeno rješenje problema iznošenja njenih savjeta pred ljude po pitanju predmeta koje prije svoje smrti nije imala vremena do kraja prirediti kao knjige bilo je da povjerenicima *Zaklade* da ovlast da posthumno priređuju kompilacije njenih djela o različitim temama. Ona je bez sumnje znala da takve kompilacije imaju svoja ograničenja, ali se osjećala opušteno u sustavu kojega je prije svoje smrti koristila da bi svoja djela pružila ljudima. Također je znala da će takav sustav, sa svim provjerama, uravnoteženošću i oprezom koji je u njega ugrađen, jamčiti najvjerniji i najtočniji prijenos njenih ideja.

Zaključujući, moramo zapaziti da je Ellen White, dok je za svog života jako zazirala od neovisnih kompilacija, također doprinijela nadziranom razvoju službenih kompilacija nakon svoje smrti.

U ovom poglavlju razumjeli smo potrebu razvoja kompilacija koje priprema *Zaklada Ellen G. White*. No unatoč najvećoj brizi u njihovoj pripremi, takvi dokumenti mogu se zloupotrijebiti. Sljedeće poglavlje iznosi nam plan proučavanja spisa Ellen White, a ostatak knjige obrađuje načela interpretacije (tumačenja) i primjene njenih savjeta. Mnoge od ideja sadržanih u knjizi pomoći će čitateljima da se prema tematskim kompilacijama postave na jedan koristan način.

Plansko čitanje

Svaki kršćanin treba imati plan čitanja. Kao što tjelesna hrana izgrađuje tijelo, tako se i duhovna strana našeg života hrani “jedenjem” (vidi Jer 15,16) Božjih savjeta i obećanja. Zdrava vjera je izgrađena na čvrstom temelju poznavanja Božjeg vodstva u prošlosti Njegovog naroda, prepoznavanja Njegove brige iz dana u dan te razumijevanja njegovih obećanja za budućnost. Osnovni način da dođemo do tih informacija nalazi se u savjetima koje je Bog davao svojim prorocima tijekom judeo-kršćanske povijesti.

Ali možda ćete pomisliti: “Ima tako puno toga za čitanje. Kako da počnem? Gdje bih trebao početi sa čitanjem?”

Ako ispravno slušamo Ellen White, trebali bismo radije početi s Biblijom nego s djelima Ellen White. Ali čak i za čitanje Biblije trebamo plan. Nakon svega, ukoliko netko počne sa sredinom Levitskog zakona ili Ponovljenog zakona, može se brzo izgubiti u labirintu žrtvenog sustava i obrednih pravila.

Zatim, drugi uzmu svoje Biblije sa čvrstom odlukom da će čitati redom svakoga dana počevši od Postanka sve do Otkrivenja. Ovo bi moglo funkcionirati za malobrojne čitatelje Biblije početnike (pa i veterane), ali nakon što sasvim dobro pročita Postanak i prvu polovinu Izlaska, većina se sasvim izgubi u pedantnim opisima namještaja zemaljskog Svetišta i svećeničke odjeće u drugom dijelu Izlaska. “Eto, toliko o čitanju Biblije redom”, zaključuju zatvarajući je.

Vjerojatno je najbolje čitanje Biblije započeti od četiri evanđelja. Najzad, nije li Isus, Njegov život i smrt za naše grijeha, ono o čemu Biblija zapravo govori?

Zato je moja prva sugestija da načinite jedan sustavni plan za čitanje evanđelja od Mateja do Ivana. Upoznajte Isusa! Obratite pažnju na Njegov odnos prema ljudima svih staleža. Zapazite srž njegovog revolucionarnog učenja kroz usporedbe i propovijedi (posebno Propovijed na Gori) i pregledajte Njegova obećanja. Nemojte se zabrinjavati ako

ne razumijete sve što čitate. Čak i oni koji su proučavali evanđelja cijeli svoj život još uvijek sa svakim čitanjem dobiju neki novi pogled. Jednostavno čitajte o blagoslovima koje Bog ima za vas na vašoj razini razumijevanja. Dodao bih da će dobri suvremeni prijevodi uglavnom pomoći većoj jasnoći pri čitanju.

Nakon što prođete kroz evanđelja nekoliko puta, prijeđite na povijest rane Crkve u Djelima apostolskim. Zatim, blagoslovljeno će čitanje biti ako odmah poslije Djela prijeđete na čitanje velikih povijesnih događaja Staroga zavjeta (Postanak, Izlazak od 1. do 20. poglavlja, pojedini dijelovi iz Brojeva, pa sve od Jošue do Estere). Da ponovim, da biste primili blagoslove, ne morate sve potpuno razumjeti.

Na taj način čitali ste Bibliju kao povijesnu priču. A sada se okušajte u novozavjetnim poslanicama i poeziji, proroštvu i propisima Staroga zavjeta. Kako budete proučavali složenije dijelove Biblije, nastojte svoje nove spoznaje uskladiti s događajima koje ste čitali ranije. Tek tada možete biti spremni čitati cijelu Bibliju od korica do korica.

Čitanje Riječi Božje donosi blagoslove. Plan koji sam preporučio pokazao se uspješnim za mnoge. Ali ukoliko to ne odgovara vašim potrebama, pozvao bih vas da naćinite neki drugi plan čitanja Biblije. Ali čitajte! To je osnovno za vaše duhovno zdravlje.

Osim u Bibliji, daljnje blagoslove pronaći ćete u drugim kršćanskim knjigama uključujući i one koje je napisala Ellen White. A ona je napisala tako mnogo! Gdje onda početi?

Moja je preporuka da ne počnete s tematskim kompilacijama kao što su *Adventistićki dom*, *Savjeti o životu i prehrani* ili *Umirovljenićke godine*. To je kao da Bibliju počnete čitati od Levitskog zakonika. Pojedinać bi se lako mogao zbuniti u detaljima.

Kao i kod čitanja Biblije, najbolje je najprije shvatiti cjelinu. Sa spisima Ellen White počnite od niza nazvanog *Velika borba*. Pet svezaka tog niza obuhvaća cijelo razdoblje svemirskog sukoba između dobra i zla, Krista i Sotone. A budući da je Isus središte zbivanja, kao najizvrsniji početak moja je preporuka knjiga Ellen White o životu Isusa Krista – *Isusov život*. U dnu prvih stranica većine poglavlja knjige Isusov život zapaziti ćete biblijske reference. One se pozivaju na biblijske tekstove koje Ellen White obrađuje u tom poglavlju. Mnogi čitatelji smatraju blagoslovljenim proćitati prvo biblijske tekstove, a zatim sadržaj u knjizi *Isusov život*. Nakon *Isusova života*, možete prijeći na čitanje knjiga *Patrijarsi i proroci*, *Izraelski proroci i kraljevi*, *Djela apostolska* i *Velika borba*.²

² Mnoge knjige opisane su u mojoj knjizi "Upoznajmo Ellen White" u 5. poglavlju (izdanje Znac vremena).

Druge knjige koje bih stavio na vrh onih koje valja najprije pročitati uključuju *Put Kristu* (blagoslovljeni klasik za rast u pobožnosti koji bi trebalo pročitati prije bilo kojeg djela što je napisala), *Isusove usporedbe* i *Misli s Gore blagoslova*.

Nakon što osoba dobije općenitu sliku o spisima Ellen White i “osjeti” njen stil, njeno breme kao i sveukupni kontekst, tada će moći krenuti u njena podrobnija djela, u knjige koje su usmjerene na primjenu kršćanskih načela u specifičnim okolnostima. Za taj korak u planu čitanja osoba može odlučiti proći kroz devet svezaka *Svjedočanstava za Crkvu* ili uzeti primjerak neke od knjiga sa savjetima iz područja koje ga zanima.

Čitanje *Svjedočanstava* donosi velike blagoslove. Ona obrađuju gotovo svaku moguću situaciju ili problem u prvih 60 godina povijesti adventističkog pokreta. Čitatelji *Svjedočanstava* smatrat će korisnim nabaviti knjigu o povijesti Crkve (kao što je *Anticipating the Advent – ‘Očekivani dolazak’* – ili *Light Bearers to the Remnant – ‘Svjetlonoše Ostatka’* – autora Richarda Schwarza) i šest svezaka biografije Ellen White koje je napisao Arthur White a prikladni su za razumijevanje pozadine i kontekstualizaciju. Drugi korisni izvor podataka s povijesne točke gledišta je *Adventistička enciklopedija* (*Seventh-day Adventist Encyclopedia*).

Za one koji se usude čitati knjige savjeta nakon što već imaju širu sliku u svojem umu, jako preporučam da prije nego se upuste u sažetije tematske kompilacije, gdje je to moguće, čitaju opširniju knjigu Ellen White o nekom konkretnom području. Tako osoba koja je zainteresirana za zdravo življenje treba pročitati knjigu *Služba liječenja* prije nego se udubi u *Savjete o životu i prehrani*. Jednako tako, onaj tko je zainteresiran za odgoj treba istražiti *Odgoj* prije *Fundamentals of Christian Education* (*Temelji kršćanskog odgoja*). Čitanje tim redom omogućava pojedincu da najprije stekne šire shvaćanje koje je imala i Ellen White o nekoj specifičnoj temi. Takvo razumijevanje će pomoći čitateljima da djeliće i dijelove koje će naći u tematskim kompilacijama bolje prilagode u uravnoteženu cjelinu.

U ovom trenutku bih u čitanju kompilacija pozvao na oprez. Ne zaboravimo da je Ellen White dala različite savjete različitim osobama u vrlo različitim situacijama. Nema načina da bilo koji čitatelj može imati sve takve probleme. Takvi čitatelji trebaju biti upozoreni da je svrha kompilacije skupiti sve navode o toj temi na jedno mjesto. Kasnija poglavlja ove knjige dat će savjete o tome kako se pojedini čitatelj treba postaviti prema “popisu” problema, rješenja i ideala na koje će naići u

mnogim tematskim kompilacijama. U međuvremenu, imajte na umu oboje – svrhu tematskih kompilacija i njihovu neizbježnu ograničenost.

Zaključimo, najbolje je načiniti plan čitanja koji će osobi omogućiti da se postepeno kreće od krupne slike prema detaljima.

Za uvid u razne teme od interesa u njenim spisima, čitatelji će također pronaći korisnim *Comprehensive Index to the Writings of Ellen G. White* i *White Estate CD-ROM disk (The Published Ellen G. White Writings)*³. Zadnja sugestija jest da tijekom čitanja pri ruci imate marker. Mnogi drže korisnim podvući ključne misli ili glavnu misao u svakom odlomku ili na svakoj stranici.

Volio bih završiti ovo poglavlje s nekoliko dobrih savjeta F. E. J. Hardera: “Budi pošten prema sebi i prema autoru. Nemoj ograničavati svoje čitanje (Ellen White) na dokaze-isječke, ‘napadačke izjave’, sporedne savjete ili ‘rasvjetljavajuće’ odlomke, već čitaj njene knjige onako kako ih je pisala. Naravno, kompilacije su izvrsne kao referenca. Ali ipak, kako bi bio upoznat sa stvarnom Ellen White, kako bi doznao što je ona stvarno učila, kako bi cijenio koliko utjecaj njenih pogleda može značiti za tvoje razumijevanje i za stjecanje iskustva u obogaćivanju vlastita života, malo se aktivnosti može mjeriti sa silom koju ima čitanje nadahnutih i nadahnjujućih spisa Ellen G. White u doslovnom kontekstu i obliku u kojem je izašlo iz njenog pera.” (*What Ellen White Has Meant to Me – Što Ellen White znači za mene* – ed. H. E. Douglass, 117)

³ Opsežni indeks spisa Ellen White i Zaklada Ellen G. White na CD-u dostupnom samo na engleskom jeziku (op. prev.).

DRUGI DIO
NAČELA TUMAČENJA

Započnite zdravim pristupom

Stanje našega uma utječe na naš svakodnevni život mnogo više nego što mislimo. Oni koji idu kroz život uvjereni da svi vrebaju na njih ne bi li ih uhvatili u nečemu, usredotočavaju svoju pažnju na one koji vrebaju na njih i pronalaze ih. Oni koji uvijek traže negativno u životu, nemaju problema negativno i pronaći.

Pogled je jednako važan i za to kako čitamo spise Ellen White. Ovo kratko poglavlje sadrži nekoliko preporuka koje će naše čitanje učiniti korisnijim.

Prvo, svoje proučavanje počnite molitvom za Božje vodstvo i razumijevanje. Duh Sveti koji je vjekovima nadahnjivao proroke jedini je u stanju razjasniti smisao u njihovim spisima.

Povrh toga, osim što nam u našem proučavanju Duh iznosi objektivnu stvarnost, naše traženje ima i subjektivnu crtu. Ustvari, naš stav u molitvi omekšava nas i otvara naš um, srce i život u iskrenoj želji da spoznamo Božju istinu i primijenimo je u našem životu.

Drugo, potrebno nam je pristupiti proučavanju otvorenog uma. Većina nas shvaća da nema osobe koja bi bila slobodna od predrasuda kao što nitko nije potpuno otvorenog uma. Također prepoznavamo da predrasude zalaze u svako područje našeg života. Ali ta stvarnost ne znači da trebamo dopustiti da predrasude upravljaju nama.

Naprotiv, trebamo biti svjesni naših sklonosti i njihovih učinaka na ono što čitamo i kako reagiramo na to čitanje. U tom procesu koji se zbiva u nama trebamo prepoznati da sklonost dolazi na dva načina: kroz *sklonost za* i *sklonost protiv*. Oni koji pate od jake neotkrivene sklonosti za neko rješenje, teže vidjeti argumente čak i tamo gdje oni ne postoje. Dio takvog dokazivanja proizlazi iz usmjerenog razmišljanja, a dio zbog nehотиčno (ili ne toliko nehottično) nategnutih činjenica. Ista vrsta dokazivanja postoji i kod sklonosti protiv neke ideje.

Iako nikada nećemo potpuno nadvladati čovjekovu neotpornost na sklonosti, svakako možemo prepoznati da to ona jest i preoblikovati je.

Zato je dio naše molitve za Duha da molimo da nam On pomogne da budemo otvorenog i uravnoteženog uma.

Otvoreni um možemo definirati kao um koji se može mijenjati kad se suoči sa čvrstim dokazima. Važno je ne prilaziti spisima Ellen White u pokušaju da nađemo citate ili argumente da bismo poduprli stajalište koje smo već prihvatili. Takvo nas razmišljanje zasljepljuje za činjenice. Jedini zdravi pristup čitanju njenih spisa (ili spisa bilo kojeg pisca) jest um koji traži istinu. Svatko od nas mora imati želju prepoznati kad je bio u krivu i želju promijeniti ideje i ponašanje u nastojanju da dođe u sklad s očitim dokazima.

Kad je pisala, Ellen White je lijepo rekla da “ako istražuješ Pismo da bi obranio svoja mišljenja, nikada nećeš dosegnuti istinu. Istražuj s ciljem da spoznaš što kaže Gospodin.” (*Isusove usporedbe*, str. 70) Mogla je jednako tako reći i u vezi s vlastitim spisima.

Treće zdravo razmišljanje tijekom čitanja Ellen White više se tiče vjere nego sumnje. Kao što je sestra White pisala, “neki ne žele primiti svjetlost nego im je draže ići putovima koje su sami odabrali, istraživat će svjedočanstva da bi u njima našli nešto što bi ojačalo duh nevjerovanja i neposlušnosti.” (ISM 48)

Drugom prilikom opet je pisala da “Sotona ima sposobnost sugeriranja i smišljanja prigovora na određeno svjedočanstvo koje Bog šalje, što mnogi smatraju vrlinom, potvrdom njihove inteligencije da ne vjeruju, da stavljaju pod upitnik i cjepidlače. Oni koji žele sumnjati imat će obilje razloga za sumnju. Bog nije namjeravao ukloniti sve prilike za nevjerovanje. On daje dokaze koji se moraju poniznim umom i poučljivim duhom pažljivo proučiti, a svaka odluka mora biti prema težini dokaza.” (3T 255) “Bog daje dovoljno dokaza umu spremnom da vjeruje, ali onaj koji okreće glavu od jakih dokaza zato što ima nešto što ne može uskladiti sa svojim ograničenim razumijevanjem, bit će ostavljen u neznanju, hladnoj atmosferi nevjerovanja i ispitivačkoj sumnji te će doživjeti brodolom vjere.” (4T 232, 233)

Ukoliko pojedinac očekuje da sve sumnje budu uklonjene, neće nikad vjerovati. To je istina – kako s Biblijom, tako i sa spisima Ellen White. Naše prihvaćanje počiva više na vjeri nego na apsolutnoj demonstraciji savršenstva. Čini se da je Ellen White bila u pravu kad je pisala da su “oni koji imaju puno toga reći protiv svjedočanstava uglavnom oni koji ih nisu čitali, baš kao što oni koji se razmeću svojim nevjerovanjem u Bibliju slabo poznaju njeno učenje.” (ISM 45, 46)

Sve tri preporuke koje smo prodiskutirali o temi zdravog pogleda doista su usko povezane. Pozitivna želja da nas Sveti Duh upućuje na istinu prirodno će voditi prema otvorenom umu i stavu vjere. Jednako tako, atmosfera sumnje vodi uskogrudnosti i ustručavanju da se moli za vodstvo Duha. Sasvim sigurno možemo reći da će rezultat našeg čitanja ovisiti u velikoj mjeri o stavu kojim prilazimo tom zadatku.

Usredotočite se na središnju misao

Jedna osoba može nadahnute materijale čitati najmanje na dva načina. Jedan je da kod autora gleda na središnju misao, a drugi da traži ono što je novo i drugačije. Prvi način vodi onome što se može nazvati teologijom središta, dok drugi stvara rubnu teologiju.

Godinama sam u svom čitanju Ellen White i Biblije slijedio drugi način. Bez da sam razmišljao o posljedicama onoga što činim, počeo sam stvarati zbirke takvih biblijskih redaka i navoda Ellen White koji su mi se činili neobičnim, koji su davali neko “novo svjetlo” koje nitko drugi nije otkrio ili naglašavao. Čineći to, često sam tražio sve ekstremnije izjave “novih i drugačijih” tema za koje sam bio zainteresiran, vadio sam ih iz njihovog konteksta i stvarao vlastite kompilacije. Nakon toga bio sam sasvim zadovoljan svojim otkrićima, svojom misijom da uvjerim drage suvjernike o “naprednijim pogledima” koje sam izvukao od Ellen White i Biblije.

Na nesreću, ta metoda proučavanja suviše često stvara teologiju koju čak ni Bog ne može prepoznati. To je metoda koja vodi izvrtanju i naglašavanju koje nije prisutno u izvornim nadahnutim spisima. Ta metoda navela je utemeljitelje jedne od najbrže rastućih crkava da krste žive ljude u ime njihovih mrtvih predaka. Uočavajući u 1. Korinćanima 15,29 da su se neki Korinćani krstili za one koji su već umrli, ovaj moderni pokret uzdignuo je taj koncept na razinu središnjeg načela njihove vjere, unatoč činjenici da je ta praksa u suprotnosti s pravim smislom krštenja koji je odgovor vjere kao posljedice pokajanja, što nalazimo u ostatku Novoga zavjeta. S obzirom na to da je takva praksa spomenuta samo na jednom mjestu u Novom zavjetu, da zaudara na magično i da se suprotstavlja Pavlovom jasnom učenju o spasenju na drugim mjestima, treba poslužiti kao upozorenje. Nikad nije pouzdano uzeti neki nejasan tekst kao temelj doktrine.

Samo 15. poglavlje Prve Korinćanima tretira ključne teme u kršćanskoj teologiji, stvarnost Kristovog tjelesnog uskrsnuća i uskrsnuća na kraju vremena onih koji vjeruju u Njega. To je srž doktrine koja se nalazi u samom središtu Novoga zavjeta. A ipak su neki u Korintu sumnjali u oboje, u Kristovo uskrsnuće i u buduće uskrsnuće svetih. Onima koji su tako sumnjali Pavao odgovara da je njihova vjera uistinu uzaludna ukoliko uskrsnuća nije bilo i da su najzbunjeniji između svih ljudi (redci 12-19).

Ova zbunjenost proširila se na praksu nekih među njima u krštavanju u ime mrtvih. Ukoliko netko slijedi argument toga poglavlja, jasno je da Pavao ne opravdava praksu krštavanja za mrtve, nego pita Korinćane zašto to čine ako uopće ne vjeruju u uskrsnuće tijela. Pavao samo ukazuje na njihovu zbunjenost i sugerira da ih njihova vlastita logika vodi k razumnom zaključku.

U najmanju ruku, neke Korinćane zbunjivalo je oboje – uskrsnuće i krštenje. Pa ipak, neki su u ovo novije doba otkrili ono što oni smatraju "novim svjetlom" u 1. Korinćanima 15,29 i upotrijebili su ove izdvojene i nejasne tekstove kao temelj za jednu od njihovih ključnih doktrinarnih vjerovanja. Sam pristup pri čitanju koji naglašava drugačije i novo vodi prema rubnoj teologiji. Takva teologija je često najmanje biblijska.

Drugačije čitanje 1. Korinćanima 15 je ispitati središnju temu. Ta se tema provlači kroz cijelo poglavlje. Poglavlje počinje Pavlovim iznošenjem čitateljima da je srce evanđelja (ili Radosne vijesti) da je Krist umro za naše grijeha i ustao iz mrtvih (redci 1-4). Zatim zaključuje s obećanjem uskrsnuća na kraju vremena za one koji su prihvatili Radosnu vijest o Kristovoj smrti i uskrsnuću radi njih (redci 51-56). Središnja tema poglavlja je uskrsnuće, a ne krštenje za mrtve. To apostolu služi samo kao ilustracija kojom ukazuje nedosljednost Korinćana na tu temu. Greška je uzeti ilustraciju i preoblikovati je u doktrinu. A ipak, najveća Crkva učinila je upravo to. Po teologiji krajnosti, pojedinac može stići do "novog svjetla", ali takvo svjetlo na kraju više sliči na tamu kad se ispita u kontekstu središnjeg i dosljednog biblijskog učenja.

Jedna od tragedija strastvenih čitatelja Ellen White jest da oni teže usmjeriti svoje čitanje na rubnu teologiju. Sestra White je za života zauzela čvrsti stav protiv takve uporabe njezinih spisa. Upozoravala je svoje čitatelje "da se čuvaju od takvih sporednih pitanja koja teže odvratiti um od istine". (CW 47)

Zatim je savjetovala da "trebamo biti pažljivi kako primamo sve ono što se naziva 'novim svjetlom'. Moramo biti oprezni da ne bi, pod

pokrićem traganja za novom istinom, Sotona odvratio naše umove od Krista i naročitih istina za ovo vrijeme. Pokazano mi je da je izum neprijatelja da povede umove da se zadrže na nejasnim i nevažnim temama, na nečem što nije sasvim otkriveno ili što nije bitno za naše spasenje. To je postala apsorbirajuća tema, 'sadašnja istina'.“ (CW 49) “Sotonini anđeli“, pisala je jednom drugom prilikom, “su mudri da čine zlo i oni će učiniti da će neki ustvrditi da imaju napredno svjetlo i to proglašavati novim i predivnim istinama.“ Ustvari, oni iznose “sporedna pitanja“. (TM 229)

Ono što učenja mnogih apostola “novoga svjetla“ čini tako dojmljivima jest njihova očigledna iskrenost i činjenica da mnogo od onoga što imaju reći može biti potrebna istina. Kako možemo reći kada smo uistinu u središtu ili kada možda *ganjamo zalutale guske na rubu ceste* u odnosu na ono što je doista važno? Dopustimo Ellen White da nam kaže svoj odgovor na to pitanje.

Jedan važan odlomak o toj temi pojavljuje se u knjizi *Odgoj*. “Biblija“, piše Ellen White, “sama sebe tumači. Pismo se mora uspoređivati s Pismom. Onaj koji proučava Bibliju mora se naučiti promatrati je kao cjelinu i uočiti međusobni odnos njenih dijelova. On se treba upoznati s njenom *velikom središnjom temom*, s Božjom prvobitnom namjerom za svijet, s nastankom Velike borbe i djelom spasenja. Treba razumjeti prirodu dvaju načela koja se bore za prevlast i naučiti pratiti njihovo djelovanje u izvještajima povijesti i proroštva sve do velikog završetka. Treba vidjeti kako ova Velika borba prožima svaki stupanj ljudskog iskustva, kako i on sam u svom životnom djelu otkriva ili jednu ili drugu od ove dvije suprotne pobude i kako, želio to ili ne, on čak i sada odlučuje na čijoj će se strani naći u ovom sukobu.“ (*Odgoj*, str. 190; naglasio autor)

Sličan odlomak o *velikim središnjim temama* Biblije pojašnjava središnju temu još jasnije. “*Središnja tema Biblije*“, čitamo, “*tema u kojoj se sjedinjuju sve ostale teme u cijeloj knjizi, je plan spasenja, obnavljanje Božjeg lika u ljudskoj duši. Promatrana u svjetlosti ove velike središnje teme Biblije, svaka tema dobiva novo značenje.*“ (*Odgoj*, str. 125; naglasio autor)

U takvim odlomcima nalazimo svoja pravila čitanja i Biblije i spisa Ellen White. *Čitaj da stekneš veliku sliku, čitaj da nađeš velike središnje teme.* Svrha Božjeg otkrivenja čovječanstvu je spasenje. To spasenje je usredotočeno na Kristov križ i naš odnos s Bogom. Svako naše čitanje mora se naći unutar tog konteksta, a sva pitanja najbliža središnjoj velikoj temi očito su od veće važnosti nego ona koja su blizu rubova.

Naša je kršćanska dužnost više se usredotočiti na središnja pitanja Biblije i spisa Ellen White, nego na sporedna. Ako budemo tako činili, sporedna pitanja će naći svoje odgovarajuće mjesto u odnosu na kontekst “velike središnje teme” Božjeg otkrivenja Njegovom narodu. S druge strane, osnovno usmjeravanje pažnje na sporedna pitanja kršćanstva ne samo da vodi k iskrivljenom razumijevanju, nego stvara probleme kad budemo željeli primijeniti Božji savjet u svakodnevnom životu. Zadržavanje na sporednom je priprema tla za neuravnoteženost i fanatizam.

Nadalje, čitanje iz pozicije “velike središnje teme” Pisma pomaže nam da sve stavimo u jasnu perspektivu. To je put prema duhovnom zdravlju. To je središnja točka koju je Isus uzdigao u Evanđeljima kad je nastojao Židove vratiti k razumijevanju onoga što je ustvari izvorna religija.

Isus je više usmjeravao na teologiju središta nego na rubnu teologiju. On želi da mi činimo isto. Mi ne trebamo samo sve što je Ellen White napisala čitati iz perspektive “velike središnje teme” kršćanstva, nego tako trebamo čitati svaku pojedinu knjigu ili poglavlje kao njihov doprinos u razumijevanju te teme. Čitati “kršćanski” je čitati iz perspektive Velike borbe između dobra i zla, iz perspektive Kristovog križa.

Naglasite važno

U našoj Crkvi ima dosta podjela u vezi s upotrebom dugačkog ili kratkog ručnika prilikom Obreda poniznosti. Osobno, ja sam zadovoljan kratkim ručnikom, ali novi vjernici posebno su zbunjeni što jedni upotrebljavaju kratki, a drugi duži ručnik. Volio bih pitati sestru White kakav je ona ručnik koristila za sebe.

Ima li u njenim spisima nešto u vezi s tim? (Jedna sestra tvrdi da ima nešto u Ranim spisima.)

I najzad, je li upotreba dugačkog ručnika bila uobičajena praksa na početku Pokreta? (R. Shaffer piše A. L. Whiteu, 01.11.1933.)

Ovo pismo zaslužuje biti svrstano u uobičajenu kategoriju “kako zloupotrijebiti spise Ellen White”. Prvo, ono uzdiže pitanje bez biblijske vrijednosti na razinu svađe. Drugo, ono pokušava riješiti problem pozivajući se na osobni primjer Ellen White i adventističku tradiciju.

Kad govorimo o tom pismu, možda je najbitnije reći da ta Crkva nije imala nijednog novog člana kojega bi to zbunilo. Čini mi se da bi osvijesteni ljudi trebali izbjegavati takvu Crkvu. Ipak, jedan obeshrabrujući broj adventističkih Crkava redovno ističe takve “sporednosti”.

Odgovor brata W. C. Whitea stavlja problem u jasnu perspektivu. On piše da je njegova majka, kad god je “sudjelovala u obredu pranja nogu, upotrebljavala ručnike koje su pripremile đakonice, bez ikakvog komentara ili kritike. Moje je mišljenje da je ona gledala na takva pitanja kao na pitanja manje važnosti.” (W. C. White piše R. Shafferu, 15.12.1933.)

Recimo nešto o rubnoj teologiji. Pismo o dužini ručnika pri obredu je pravi primjer naglašavanja “novog svjetla” o nevažnome. Za spomenutu Crkvu to je postalo glavni problem. Zbog toga je važno prethodno poglavlje koje naglašava čitanje velikih središnjih tema Biblije i Ellen White.

A što ako je Ellen White bila sklonija jednoj dužini ručnika pri obredu? Što bi to značilo za Crkvu? Ništa! To bi bila njena osobna sklonost. Preveliki broj adventista je sklon staviti Ellen White na Isusovo mjesto.

On je naš primjer, a ne Ellen White. Gurati da primjer Ellen White bude u prvom planu naše vjere više slični na kult nego na kršćanstvo. Sestra White je suglasna s takvim razmišljanjem. Kada su je neki crkveni vođe željeli učiniti autoritetom po pitanju zdravstvene reforme, ako je ono što je ona učinila njima autoritet, rekla je, "za vašu zdravstvenu reformu ne bih dala ni pola centa." (MS 43a, 1901.) Smatrala je da njihovo uvjerenje mora počivati na nečem pouzdanijem od njenog osobnog primjera.

Broj primjera biblijskih besmislica koje neki žele uzdići po važnosti gotovo je beskonačan. Jedan je primjer adventistička argumentacija po pitanju brade.

Jedan dokument u mojem arhivu ima naziv "Četrdeset jedan (sic!) biblijski razlog zašto muškarci trebaju puštati bradu". Jedan od najneobičnijih razloga je u vezi s Mt 10,30, a to je stih koji kaže da je Bog izbrojio sve vlasi na našoj glavi. Tko bi mogao biti toliko arogantan da odsiječe ono o čemu se Bog toliko brine da to čak i broji? Drugi je argument da je Bog stvorio muškarce s bradama, stoga je grešno brisati sliku Božju brijanjem. I onda, muškarac ne treba nositi ono što je prikladno ženama (Pnz 22,5), a žene imaju ogoljela lica. U istom tonu, članak iznosi da "ženstvenost neće ući u Kraljevstvo Božje". Konačni dokaz tog rukopisa je bio da je "Krist, naš primjer, nosio bradu".

Drugi adventistički pojedinci su bili toliko obuzeti tom temom da su brijanje izjednačavali sa posjedovanjem žiga zvijeri u posljednjim danima. "Brijanje je", pisao je jedan branitelj suzdržavanja od brijanja u dokumentu nazvanom "Godina 1940., drugi poziv za Crkvu ostatka", "jedan od bogova današnjeg svijeta. Kada se briješ, ti ne čistiš Boga, nego đavla. On je pokušao promijeniti četvrtu zapovijed. Sad pokušava promijeniti prvu zapovijed... Kada pokušavaš poboljšavati Božje djelo stvaranja brijanjem, ti nažalost od toga praviš nered i u vrlo skoroj budućnosti dat ćeš odgovor za to."

James White pokušao je prekinuti religiozno zanesenjaštvo u vezi s brijanjem među adventistima rane 1857. rekavši "molimo vas, izuzmite nas od zauzimanja stava po tom pitanju, odnosno iz diskusije o zaslugama ili nezaslugama brijanja u časopisu *Review*, jer na to ne možemo gledati kao na biblijsko pitanje... Mi planiramo biti neutralni (po pitanju brade), a neutralnost je u današnje vrijeme šutnja." (RH, 25.06.1857.)

Ali pobijediti protiv onih koji su opterećeni na bilo kojem području sporedne teologije je nemoguće. Jedan je svetac kasnije dokazivao da je James White odlučno šutio po pitanju brada. Pokazujući jednu od najgušćih brada u adventizmu, on je očito glasovao protiv brijanja.

Ovakvo iskrivljeno zaključivanje je jedna od oznaka onih koji grade sporednu teologiju selektirajući zalutale navode jedne ili druge teme i primjenjujući vlastitu "hermetički zatvorenu logiku" za svoje odasvud sakupljene ideje.

Ellen White, kao što možemo očekivati, bila je suglasna sa svojim suprugom u pogledu brijanja. W. C. White je 1907. pisao da "kada su braća dolazila k njoj izražavajući svoju veliku brigu u vezi s tom temom (brijanja), ona je rekla da bi bilo mnogo bolje za njih da su upotrijebili svoje vrijeme i snagu uma da se bave pitanjima od veće životne vrijednosti." (*W.C. White piše M. Hirstu, 24.02.1907.*)

Ellen White je opetovano usmjeravala ta skretanja natrag prema središnjim temama Pisma, posebno prema planu spasenja i misiji Božjeg naroda. Tako je činila i na doktrinarnom području. Jedan primjer je borba oko identificiranja "svakodnevnog" iz Danielova 8. poglavlja koja je podijelila crkvene vođe za više od jednog desetljeća. Čak i kada su neki pobornici upotrebljavali navode iz njenih spisa da bi poduprli svoja stajališta, ona je jasno rekla da su na pogrešnom putu. "*Neprijatelj našeg djela*", pisala je, "*zadovoljan je kada se predmeti male važnosti mogu upotrijebiti da bi se skrenulo umove naše braće od važnih pitanja koja bi trebala biti težište naše vijesti. Kako to nije pitanje naše vjere, preklinjem svoju braću da ne dopuste neprijatelju da trijumfira u raspravi kao što je ova.*" (ISM 164, 165; naglasio autor)

Sličnu izjavu je dala u pogledu sukoba oko razumijevanja "zakona" u Galaćanima koji je podijelio Crkvu tijekom 1880-ih i 1890-ih. Za nju to nije bilo najvažnije pitanje, iako su neki crkveni vođe upotrebljavali njene spise kako bi istaknuli to pitanje. Ona je također zauzela identičan stav u jednom od teoloških pitanja koje je uzrokovalo najviše neslaganja u suvremenom adventizmu – o ljudskoj prirodi Isusa Krista (također obilno podupiranom njenim spisima). Na kraju svog najopsežnijeg obrazlaganja te teme, ona ne samo da je upozorila vjernike o opasnostima istraživanja tog predmeta, nego je sugerirala da "ima mnogo razmatranih pitanja koja nisu nužna za usavršavanje u vjeri". (Letter 8, 1895.)

Njoj je bilo jasno otkriveno mnogo toga vezanog uz središnju temu vjere i plana spasenja. Na to je ona neprekidno usmjeravala svoje čitatelje. Opetovano ih je savjetovala da istražuju ono što je ključno.

Tako kad je imala priliku iznositi svoja zapažanja tijekom savjetovanja Crkve, pitanja o ubrusima pri Večeri Gospodnjoj, brijanju ili "zakonu" u Galaćanima nisu bila u njenom fokusu. Na isti način, kada je Isus svojim slušateljima govorio "a vama su i vlasi na glavi izbrojene"

(Mt 10,30), njegova namjera nije bila govoriti o ispravnosti ili grešnosti brijanja, nego o ljubavi Božjoj i neprocjenjivoj vrijednosti ljudskog bića u Njegovim očima. Isus je neprestano produbljivao najvažnija pitanja života i težio povesti Židove u Njegovom vremenu na istinski važno u vjeri. Uzmemo li njen puni kontekst, Ellen White je činila isto.

Prije nego što se udaljimo od teme što je uistinu važno u spisima Ellen White, potrebno je istražiti još jednu temu usmjerenu na pitanje je li sve što je Ellen White pisala nadahnuto. *Što ako su*, neki se mogu zapitati, *neke ideje ili činjenice koje nalazimo u njenim spisima "nenadahnute"*? To pitanje poprima dodatnu važnost zato što je Ellen White tvrdila da je Bogom vođena u svojim pismima i razgovorima te da je dobivala smjernice u razvoju građe svojih knjiga i članaka. (vidi 3SM 50, 51)

Uobičajeni odgovor na to pitanje je da je Ellen White govorila i pisala o objema temama – i svetim, i običnim. Ona nije pisala samo pisma svojoj obitelji o "običnim, svakodnevnim temama" (vidi Letters 201, 202, 1903.), nego je u svom radu diskutirala o običnim temama i s drugim ljudima.

Na primjer, 1909. ona se prisjeća iskustva koje je imala s E. S. Ballengerom, bivšim upraviteljem sanatorija "Paradise Valley Sanitarium"⁴ u vezi s brojem prostorija u toj instituciji. Izgubio je povjerenje u nju, ustvrdio je, jer je ona rekla da sanatorij ima četrdeset prostorija, a ustvari ih je bilo trideset osam. Zato je sestra White, kada je govorila o slučaju Ballenger, napravila razliku između svetog i običnog.

"Informacija o broju prostorija u sanatoriju 'Paradise Valley Sanitarium'", pisala je, "nije poput otkrivenja od Boga, nego jednostavno ljudska prosudba. Nikad mi nije bio otkriven točan broj prostorija ni u jednom od naših sanatorija. Informacija do koje sam došla o takvim stvarima potekla je od onih za koje sam pretpostavljala da to znaju..."

Ima trenutaka kada se obične stvari moraju iznijeti, kada obična razmišljanja moraju zaokupiti naš um, kada se obična pisma moraju napisati i informacije koje su se prenosile od jednog do drugog djelatnika dati. Takvi sadržaji i informacije nisu dobiveni pod nadahnućem Duha Božjeg. U tim prilikama pitanja koja se razmatraju nisu uopće o religioznim temama, ali ta pitanja zahtijevaju odgovore. Mi razgovaramo o zgradama, zemljištima, kupnji ili prodaji koja se treba obaviti, o lokacijama za naše institucije, o njihovim prednostima i nedostacima.

Primam pisma u kojima me traže za savjet o mnogim nepoznatim temama, a ja savjetujem prema svjetlu koje sam dobila." (1SM 38, 39)

⁴ Adventistički sanatorij u Australiji u ono vrijeme (op. prev.).

Dok je razlikovanje između svetog i običnog bilo tradicionalno stajalište na temu je li sve što je Ellen White pisala nadahnuto, neki su smatrali da takvo stajalište implicira da Ellen White nikada nije imala nikakvu privatnu ili osobnu komunikaciju o vjerskim temama ili o temama koje bi imale vjersku primjenu. Iz takvog stajališta proizlazi važno pitanje i o Ellen White te o biblijskim prorocima. Jesu li oni bili potpuno preplavljeni Bogom da su izgubili svoju vjersku osobnost?

Ovo pitanje podsjeća na slučaj proroka Natana. Nakon što je Davidu rekao da je on čovjek koji će sazidati Hram, vijest od Boga koja je potom uslijedila poučila ga je da nije David taj koji će se pobrinuti da ga izgradi, već Davidov sin (2 Sam 7; 1 Ljet 17,1-15).

Ovo je izričiti slučaj u kojem je prorok imao svoj vjerski stav o *vrlo važnoj* temi s vjerskim implikacijama za koji se ispostavilo da je samo njegovo osobno mišljenje. Imajući to na umu, možemo se upitati bi li bilo moguće i da sestra White ima svoje mišljenje o vjerskim temama koje možemo naći u nekom obliku u privatnom pismu članu obitelji ili prijatelju. A s obzirom na način na koji tematske kompilacije nastaju, što ako se takvo (privatno) mišljenje eventualno nađe u knjizi?

Neće li takva situacija biti problematična ili čak zavesti? Možda da, a možda i ne. Ovisi o tome kako netko čita Ellen White. To je jedan od razloga zašto sam u prošla dva poglavlja utrošio toliko prostora na naglašavanje neophodnosti da se usmjeravamo na velike središnje teme u čitanju nadahnutog materijala i da naglašavamo stvarno važno, a ne sporedne izjave Božjih glasnogovornika.

Tko god redovito čita Ellen White, brzo će uočiti da ona raspravlja o mnogim temama opet i opet u raznim kontekstima. Na taj način ona te teme koje su je stvarno brinule u svojim spisima opetovano obrazlaže na mnogo načina. Ovakva ponavljanja koja nalazimo u njenim spisima više iskazuju breme njene vijesti, nego nejasne rijetke napomene koje bi se pojavile kao njeno sporedno razmišljanje. Kad netko čita da bi razumio glavnu misao njene vijesti više nego sporednu, problem osjetljive crte između svetog i običnog gubit će svoju snagu. Takvi čitatelji nikad neće biti suviše zabrinuti time što bi moglo značiti ono što je na sivom području koje dijeli sveto od običnoga.

Ukratko, predložio bih da tradicionalno razlikovanje između svetoga i običnoga smatramo korisnim. Ali ono što mi se čini još važnijim je da se usredotočimo na središnje, često ponavljane teme spisateljske službe Ellen White. Ovo drugo pravilo čuva nas od prenaplašavanja marginalnog u njenim spisima i pomaže nam da se usredotočimo na srž njene vijesti Crkvi.

Računajte na probleme u komunikaciji

Proces komunikacije nije jednostavan kako nam se na prvi pogled može činiti. Dopustite mi da navedem jedan primjer iz svog iskustva.

Više godina radio sam kao učitelj u osnovnoj školi. Volio sam svoj posao, ali djeca kao djeca, znala su biti glasna i van kontrole. Vrlo rano uočio sam određene obrasce. Kada bi razred postao malo “aktivniji”, izrekao sam pravilo, stvari bi se privremeno smirile, a onda bi problem ponovno buknuo do te mjere da se nešto moralo učiniti. Konačno, morao sam progovoriti odlučno i opet ponoviti pravilo. Ponekad sam tako morao komunicirati s razredom. Noć prije “velikog događaja” detaljno sam isplanirao kako komunicirati s učenicima.

Problem s kojim sam se suočio u takvim situacijama bila je različita osjetljivost učenika. Svaki razred imao je iznimno osjetljive učenike. Sve što sam trebao učiniti bilo je strogo ih pogledati i oni bi se prestrašili. Na drugoj strani ljestvice osjetljivosti bili su neosjetljivi pojedinci. Mogao sam ih, slikovito rečeno, udariti u glavu bejzbolskom palicom, i još uvijek ne bih postigao potreban učinak.

Stvari su postale loše. Nešto je trebalo učiniti. Cijelom razredu trebao sam “očitati bukvicu”. Bilo je očito da ako budem govorio mirno i nježno kako bih zaštitio osjetljive neću dosegnuti one kojima treba snažniji “tretman”. Jedino rješenje je bilo da se izrazim dovoljno oštro da bi me i najneosjetljiviji učenik čuo. Koji je bio rezultat? Slabi su se osjetili potpuno slomljeni zbog moje neosjetljivosti prema njima, a oni najtvrdi reagirali su kao da nisam izgovorio ni riječ. Komunikacija je, zaključio sam, bila teža nego što sam pomišljao da jest.

Bog ima isti problem sa svojom ovozemaljskom djecom. I nas ima u rasponu od preosjetljivih do sasvim neosjetljivih na evanđelje. Jeste li ikada pomislili kako se to odražava na Njegovu mogućnost komuniciranja kroz proroke?

Ta je tema zacijelo bila u prvom planu u mislima Jamesa Whitea kad je promatrao svoju suprugu kako se bori s prvim adventistima da bi ih povelu prema reformi. Tako je 1868. pisao da "sestra White treba pomoć svih koji mogu pomoći u interesu istine i reforme. Ljudi su uglavnom spori u kretanju i uopće se teško pokreću. Manjina ih se kreće oprezno i dobro, dok drugi idu prebrzo... Onaj koji shvati dužnost obnove, ali je u svemu strog i ne odobrava izuzetke nego inzistira samo na obnovi, pouzdano je prizemljuje, ozljeđuje vlastitu dušu i ranjava druge. To ne pomaže sestri White, nego ju posebno opterećuje u njenom napornom radu... *Ona je posebno radila na tim nedostacima, konkretno, ozbiljno je pozivala ljude koji duboko dirnuti zauzimaju čvrste stavove i odlaze u krajnosti. I, da bi spasila reformu od urušavanja kao posljedice tih krajnosti, bila je prisiljena pribjeći javnim ukorima takvim ekstremnim reformistima.* To je bolje nego prepustiti da se sve raspadne. Ali utjecaj i ekstremnost javnih prijekora je grozan za samu reformu i donosi sestri White trostruki teret. Teškoća je u sljedećem: *Ono što ona govori da bi potaknula spore, prebrzi uzimaju za požurivanje drugih preko svake mjere. A ono što ona govori da bi upozorila brze, revnosne i neoprezne, spori uzimaju kao izgovor za svoje zaostajanje.*" (RH, 17.03.1868.; naglasio autor)

Slučaj koji objašnjava teškoću o kojoj James White piše u svom članku 1868. odnosi se na savjet Ellen White o "brzoj pripremi za Djelo". Dana 21. ožujka 1895. ona je pisala opsežan i oštar članak pod istim naslovom (vidi FE 334-367) usmjeren na neka neispravna nastojanja i očigledna stajališta u koledžu Battle Creek. Članak je sadržavao neke jake izjave zato što se ona borila protiv duboko ukorijenjenih stajališta i željela je govoriti dovoljno "glasno" kako bi je čuli. Ona je smatrala da neki profesori zahtijevaju da studenti ostaju predugo u učilištu kako bi ih se upućivalo dublje u studij nego je to na nekim područjima potrebno. "Kad bismo imali tisuće godina pred sobom", pisala je nastojeći biti jasna, "bilo bi još takvih neistraženih dubina." (isto, 334)

Ali neki od njenih gorljivih čitatelja reformatora uzeli su njene riječi tako da bi oni trebali krenuti u suprotnu krajnost. Kao rezultat toga, 22. travnja napisala je dva uravnotežavajuća svjedočanstva u težnji da privuče reformatore natrag prema centru. (isto, 368-380) "Nijedan pokret", pisala je, "ne smije sniziti standarde obrazovanja u našem učilištu u Battle Creeku. Studenti trebaju upregnuti svoje mentalne snage, svaka intelektualna sposobnost mora doseći najviši mogući razvitak..."

Nadam se da od svega onoga što sam napisala nitko neće steći dojam da se standardi našeg učilišta trebaju na bilo koji način sniziti.

Tu se mora ostvariti najtemeljitije i najpotpunije obrazovanje našeg učilišta.“ (isto, 373)

Ono što je Ellen White stvarno pokušavala objasniti upravi i osoblju učilišta jest da se trebaju prihvatiti temeljnih načela koja kršćansko obrazovanje čine kršćanskim u kontekstu kvalitete obrazovanja. Ali, kao i obično, skloni krajnostima prikupili su sve najsnažnije navode, dok su oni koji su željeli *status quo* (da sve ostane kako jest) bez sumnje usredotočili svoju pažnju na umjerenije izjave koje je ona dala da bi korigirala one koji su skloni fanatizmu. Obje strane propustile su shvatiti namjeru Ellen White zbog slabosti ljudske komunikacije.

Drugi slučaj vezan je uz malo jači rječnik kojim se Ellen White poslužila da bi obratila pozornost jedne osobe na ono što se treba učiniti sa dr. Johnom Harveyjem Kellogom, direktorom sanatorija Battle Creek. Godine 1901. govorila je grupi crkvenih vođa da je već jedno vrijeme zabrinuta za Kellogovo duhovno stanje. “Pisala sam mu o nekim stvarima vrlo otvoreno“, rekla je svojim slušateljima, “i može biti, dr. Kellog (ako je ovdje), da sam bila preoštra, ali osjećala sam da te moram zgrabiti i držati svom silom koju imam.” (MS 43a, 1901.)

Kako čitamo spise Ellen White, trebamo neprestano imati na umu teškoću u osnovnoj komunikaciji s kojom se suočavala. Povrh teškoća s različitim osobnostima, a u vezi je s tim, bio je problem nesavršenosti značenja riječi te činjenica da različiti ljudi s različitim iskustvom tumače iste riječi različito.

“Ljudski umovi se razlikuju“, pisala je sestra White u vezi sa čitanjem Biblije. “*Umovi različito odgojeni i obrazovani različito su osjetljivi na iste riječi*, i u tome je teškoća jednom umu da drugome, koji je drugačijeg temperamenta, odgoja i navika razmišljanja, riječima prenese potpuno istu ideju jednako jasno kako se ona nalazi u njegovom vlastitom umu...

Pisci Biblije trebali su izraziti svoje ideje ljudskim jezikom...

Biblija nam nije dana da izrazi njihove ideje nekim velikim nadljudskim jezikom.

(...) *Biblija je morala biti napisana ljudskim jezikom. Sve što je ljudsko, nesavršeno je. Različit smisao je izražen istom riječju.* Nema nijedne riječi koja bi označavala isključivo jednu ideju. Biblija je dana iz praktičnih razloga.

Naši umovi funkcioniraju različito. Svi ne razumiju izraze i izjave na isti način. Neki shvaćaju izjave Svetoga pisma tako da ih prilagođavaju svojoj specifičnoj logici i okolnostima. Shvaćanja, predrasude i sklonosti

snažno utječu u zamračivanju razumijevanja i zbunjuju um čak i pri čitanju svetih naloga.“ (1SM 19, 20; naglasio autor)

Ono što je sestra White rekla o teškoćama o smislu i porukama povezanim s Biblijom jednako je istina i u slučaju njenih spisa. U ovom razjedinjenom svijetu komunikacija nikada nije laka, pa ni za Božje proroke. S druge strane, mi ni nemamo potrebu za savršenom spoznajom da bismo bili spašeni. Ellen White je ponavljala da je Biblija (kao i njeni spisi) dana iz “praktičnih razloga”. Ljudski jezik, unatoč svojim slabostima, sposoban je prenijeti srž plana spasenja i odgovornost kršćanina prema onima koji iskreno žele razumjeti Božju istinu. (isto)

Problemi komunikacije proizlaze iz različitog načina razmišljanja, osobnosti i iskustva čak i pri razumijevanju razloga zbog čega u Novom zavjetu postoji više od jednog izvještaja o Isusovom životu. Sljedeća izjava pomaže nam da cijenimo izazove s kojima se Bog suočio u komunikaciji s razumnim bićima na grešnom planetu:

“Iz kojeg razloga su nam potrebni”, piše Ellen White, “i Matej, i Marko, i Luka, i Ivan, i Pavao, i svi drugi pisci koji su prenosili svjedočanstvo o Spasiteljevom životu i Njegovoj službi? Zašto nije mogao jedan od učenika napisati cjelokupni zapis i time nam dati jedan povezan izvještaj o Kristovom ovozemaljskom životu? Zašto jedan pisac iznosi pojedinosti koje drugi ni ne spominje? Zašto, ako su te pojedinosti bitne, nisu svi pisci to spomenuli? To je zato što se ljudski umovi razlikuju. Ne razumiju svi sve na potpuno isti način.” (CT 432)

Čitajući spise Ellen White, moramo imati na umu temeljne probleme u komunikaciji koje smo razmatrali u ovom poglavlju. U najmanju ruku, ove činjenice trebale bi nas učiniti opreznima u čitanju, tako da ne prenaplašavamo ovu ili onu pojedinost koju smo uočili proučavajući Božje savjete upućene Njegovoj Crkvi. Da bismo bili sigurni, težit ćemo pročitati puno više o nekoj konkretnoj temi koju je iznosila Ellen White te proučiti izjave koje nam se čine ekstremnima u svjetlu onih koje ih mogu učiniti umjerenima ili uravnoteženima. Takvo proučavanje, naravno, treba obuhvatiti povijesni i tekstualni kontekst svake izjave kojom smo zaokupljeni. Time prelazimo na četiri problema na koja ćemo se osvrnuti od desetog do trinaestog poglavlja.

Istražite sve raspoložive informacije o temi

Upravo smo stigli do najvažnije teme za zdravo razumijevanje spisa Ellen White. Jedna poznata poema kojoj je autor John Godfrey Saxe (1816.–1887.) ilustrira ono što želim reći.

Šest ljudi u Indostanu bijaše,
težahu oni za znanjem većim,
iako slijepi oni bijahu,
slona “vidjeti” dođoše svi,
da motrenjem svojim
od njih svaki
um svoj ispuniti mogne.

Prvi se slonu približi i padne
na slonovu široku i tvrdu stranu,
kriknu on iz svega glasa:
“Evo, znam! Zidu je nalik
ovaj nam slon!”

Priđe drugi i kljovu opipa.
Iz sveg glasa poviče on:
“O, što mi to imamo ovdje
tako okruglo, i glatko, i oštro?
Meni je sad savršeno jasno,
to čudo od slona
poput koplja je!”

Treći čovjek životinji priđe
i desivši se uze surlu

migoljeću u ruke svoje
i tad hrabro reče:
"Znam, slon
zmiji sličan je jako!"

Četvrti tek onda željnu ruku pruži,
koljeno osjeti ovog slona vel'kog.
"Čudesne li zvijeri ove",
reče slijepac vrlo glasno,
"ovo je sad vrlo jasno,
na drvo nam slični on."

Peti se slonu o uho očese,
te reče:
"I čovjek bi najsljepiji
mog'o reći lako
na čega slon ovaj slični jako.
Nek' porekne ako itko može,
to čudo od slona
na lepezu slični jako."

Šesti pipati tek zvijer što počeo,
lelujavi rep joj primi
čim zamahnu slon sa njime,
"Vidim", viknu on al' ne polako,
"slon užetu sličan vam je jako!"

Tako slijepci Indostana
raspravljahu dugo, glasno,
svatko o svom uvjerenju,
svatko kruto, čvrsto, jasno.
Bješe svatko pomalo u pravu,
Al' svi bijahu uglavnom u krivu!

Ova poema ilustrira teškoću u koju svi vrlo lako upadamo kad čitamo obilje materijala koje je napisala Ellen White, a to je opasnost da ne ispitamo cijeli spektar dostupnih informacija o nekoj temi izašao iz njenog pera. Arthur White je upozorio na problem pišući da "su

mnogi pogriješili tumačeći smisao svjedočanstava uzimajući izdvojene izjave ili izjave uzete iz konteksta kao osnovu vjerovanja. Neki to čine usprkos tome što bi drugi odlomci, pažljivo proučeni, ukazali da je stajalište na temelju izdvojenih izjava neodrživo...

Nije teško pronaći pojedine rečenice ili odlomke, bilo u Bibliji, bilo u spisima Ellen White, koji se mogu upotrijebiti kako bi poduprli nečiju ideju prije negoli kako bi utvrdili autorovu misao." (*Ellen G. White – Messenger to the Remnant*, 88)

Ovi me navodi podsjećaju na jedno iskustvo dok sam bio pastor u području zaljeva San Francisco. Uspostavio sam prijateljstvo s revnom i ozbiljnom grupom adventista koji su cijelim srcem željeli slijediti Bibliju i spise Ellen White. Ako je sestra White nešto rekla, to su i činili. Nije bilo diskusije o nekoj temi ako su imali njenu izjavu. Bili su vjerni onome što su prepoznali kao "jasno svjedočanstvo".

Još uvijek pamtim kad sam prvi put posjetio malu crkvenu zajednicu koju su moji prijatelji organizirali. Odmah mi je upalo u oči da su kleknuli za svaku molitvu. Kada su otpjevali pjesmu, kleknuli su na molitvu. Kad se čula posebna melodija i kad su sakupili dar, kleknuli su na molitvu za dar. Otpjevali su pjesmu i kleknuli na molitvu pastora. Nakon što je voditelj najavio propovijed, kleknuli su da se pomole prije početka propovijedi. Kad su odslušali propovijed i otpjevali završnu pjesmu, kleknuli su na molitvu blagoslova.

Kao gost govornik toga dana, slijedio sam vjerništvo i crkvene vođe i ponavljao klečanje tijekom službe. Ali pomalo me zbunilo ono što sam doživio odmah nakon službe kad sam upitao jednog od osnivača grupe (koji je imao reputaciju stručnjaka za spise Ellen White) o razlogu klečanja pri svakoj molitvi.

Kao odgovor, pročitao mi je citate iz drugog sveska *Odabranih svjedočanstava*, sa str. 311-316: "Primila sam nekoliko pisama u kojima su me upitali u vezi ispravnog držanja koje treba zauzeti osoba koja se moli Vladaru svemira. Otkuda našoj braći ideja da trebaju stajati kad se mole Bogu?" (str. 311) Moj je prijatelj naglasio da je Ellen White željela reći da je, kad se molimo, "ispravno držanje uvijek" na našim koljenima. (isto, naglasio autor) "Bilo u javnosti ili u osobnom bogoslužju, naša je dužnost da priklonimo svoja koljena pred Bogom kada Mu iznosimo svoje molbe. Tim činom iskazujemo svoju ovisnost o Bogu." (str. 312)

Uvjeravao sam svog prijatelja da ja vjerujem u iskazivanje strahopoštovanja klečanjem u molitvi, ali sam mu također rekao

da mi se njegovo tumačenje odlomaka Ellen White čini usiljenim i neusklađenim sa sveukupnom namjerom njenih spisa.

Glatko je izrazio svoje neslaganje, jer on ima njene izjave i to je za njega dovoljno. Ako je ona rekla "uvijek", oni će *uvijek* kleknuti u molitvi. Nema potrebe o tome ponovno raspravljati ili čitati više o toj temi. Naposljetku, kad netko ima "istinu" o nekoj temi, preostaje jedino da to sprovede u praksu. I on je to činio. Još pamtim klečanje za blagoslov prije jela u njegovom domu.

Nisam bio uopće uvjeren da je moj prijatelj imao "istinu" o tom pitanju, iako sam bio apsolutno siguran da je imao nekoliko "citata" Ellen White koji potvrđuju tu praksu. *Ali postoji razlika između pregršt citata i istine.*

"Kako", mogli biste pomisliti, "možemo biti toliko sigurni u to?" Nije to tako složeno. Osobno sam se zadržao na čitanju o temi ispravnog držanja u molitvi. U ovom slučaju nisam išao jako daleko. Na zadnjoj stranici poglavlja "Držanje pri molitvi" u *Odabranim svjedočanstvima*, iz kojih je moj prijatelj citirao, čitao sam da "nije uvijek neophodno prikloniti svoja koljena da bi molio. Izgrađuj naviku razgovora sa Spasiteljem kada si sam, kad hodaš, i kada si zauzet svakodnevnim poslom." (isto, str. 316; naglasio autor)

To je jedan od tri citata koja su urednici iz *Zaklade Ellen G. White*, sastavljači i kompilatori *Odabranih svjedočanstava*, stavili na kraj odjeljka o strahopoštovanju u molitvi kako bi odvratili ljude od jednostranosti poput one koja je obuzela mog prijatelja – jednostranosti koja lako odvede u fanatizam.

Kada sam se osvrnuo na uravnotežene izjave o klečanju u molitvi i pitao ga zašto on pri čitanju Ellen White ustraje isključivo na smislu riječi "uvijek" kad je Ellen White i sama rekla "ne uvijek", brzo je argumentirao da izjava "ne uvijek" odražava stav javnosti, a ne stav Božjeg naročitog naroda posljednjeg vremena.

Znači, razmišljao sam u sebi, lijepo je "imati istinu" na takav način kao moj prijatelj. Jednom kad ju imaš, možeš prema prigodi zaboraviti polovicu onoga što je Ellen White (ili Biblija) imala reći o nekoj temi i gurati naprijed vlastiti uskogrudni smjer.

Tako je moj prijatelj bio apsolutno uvjeren da vjerni Božji ostatak treba povesti obnovu molitve kako bi molitva postala onakva kakva treba biti. On je bio Božji čovjek trenutka da povede Božji narod k istini po pitanju "uvijek klečati" u molitvi.

Dok sam se složio s njim da strahopoštovanje treba biti prisutnije u mnogim crkvama, nisam prihvatio ono što mi se učinilo jednostranim

zaključkom. Što ja trebam učiniti? Odgovor je jednostavan. Pred sobom sam imao dva zadatka. Prvi je bio nastaviti čitati na tu temu. Drugi je bio pisati u *Zakladu Ellen G. White* pri upravi Generalne konferencije da oni pogledaju imaju li neke druge informacije na tu temu. Obje strategije isplatile su se mojom većom spoznajom. I, požurujem dodati, obje su strategije otvorene svakom onom koji ima neko pitanje u vezi Ellen White i njenih spisa. Nemojte se ustručavati kontaktirati *Zakladu Ellen G. White* sa svojim pitanjima. Oni vas mogu opskrbiti nekim izvršnim informacijama o cjelokupnom stajalištu Ellen White o nekoj temi, kao i odakle početi sa čitanjem da bi osoba upotpunila svoje razumijevanje teme.

Ubrzo sam dobio potpuniju sliku o držanju Božjeg naroda prilikom molitve. Ne samo da sam otkrio da Biblija dopušta molitve u kojima osoba ne kleči (vidi Mk 11,25; Izl 34,8), nego sam našao da se Ellen White povjerila jednoj osobi da ponekad moli "satima ležeći u svom krevetu". (Letter 258, 1903.) To grubo zvuči kao i "uvijek" klečeći "i u javnom, i u privatnom bogoslužju".

Osim toga, pročitao sam pismo dugogodišnjeg pomoćnika Ellen White u kojem on kaže: "Bio sam više puta prisutan na saborima pod šatorom i na zasjedanjima Generalne konferencije u kojima je sestra White osobno upućivala molitvu pred cijelim skupom koji je stajao, kao i ona." (D. E. Robinson piše W. E. Daylishu, 04.03.1934.)

Molitve upućene Bogu prilikom stajanja spomenute su i u objavljenim spisima same sestre White. Na primjer, na zasjedanju Generalne konferencije 1909. godine, sestra White je nakon svog govora, privodeći sastanak kraju, tražila od vjerništva da ustane na "noge" za blagoslov. Tada ih je, dok su svi stajali, pvela u molitvi "Gospodinu Bogu Izraelovom". (ISM 152) Slično ćemo naći i u drugim takvim prilikama te u *Odabranim svjedočanstvima* (svezak 3, str. 266-270).

Kada pročitamo sve što Ellen White savjetuje o nekoj temi, slika je najčešće drugačija nego kad raspoložemo samo jednim dijelom njenog materijala ili izdvojenim citatima. Nakon što sam pročitao sve, mogao sam lako shvatiti temu o ispravnom držanju u molitvi i zaključio sam da je moj prijatelj zastupao krajnost kojoj je nedostajala uravnotežena cjelokupnost savjeta Ellen White na tu temu.

S druge strane, nakon što sam ispitao sve raspoložive savjete o klečanju u molitvi, shvatio sam da je u nekim slučajevima Ellen White bila zabrinuta zbog nedostatka poštovanja Adventističke crkve kada vjerništvo ne klekne za vrijeme glavne molitve toga dana. Stav u takvoj molitvi, kad god je to moguće, "uvijek" je klečeći. Ali nigdje u njenim

spisima nećemo naći da ona zastupa klečanje u vrijeme blagoslova, zazivanja Božje prisutnosti, molitve prije jela itd. Njeno učenje je da "nije uvijek" nužno kleknuti za svaku molitvu. To je jasno ne samo iz njenog učenja, nego i iz njenog ponašanja.

Mnogo puta tijekom svoje duge službe Ellen White se morala suočavati s onima koji su uzimali samo dio nekog njenog savjeta. "Vi postupate sa *Svjedočanstvima* kako to vama odgovara", govorila je zastupnicima Generalne konferencije 1891., "i prema svom uvjerenju iz njih citirate da bi ojačali bilo koju izjavu za koju želite da dominira. Ali kako je to kada je svjetlo dano da bi vaše greške bile korigirane? Prihvaćate li ih tada? Kada *Svjedočanstva* govore suprotno vašim idejama, odnosite se prema njima vrlo olako." (ISM 43) Važno je slušati svaki savjet.

U skladu s tim, primjećujemo dva pristupa spisima Ellen White. Jedan prikuplja sve važne materijale Ellen G. White o nekoj temi. Drugi odabire iz njenih spisa samo one rečenice, odlomke ili opsežnije tekstove koji se mogu upotrijebiti da podupru posebna uvjerenja. Jedini pošten pristup je prvi. Da bismo bili korektni prema namjeri Ellen White, važno je pročitati što više raspoloživog materijala o određenoj temi.

Ali pored toga što je nužno da svoj zaključak temeljimo na cjelokupnom materijalu o nekoj temi, naš zaključak treba biti u skladu s glavnim misli njezinih spisa. Ne samo sklonosti, nego i netočne tvrdnje, pogrešno razmišljanje ili druge zloupotrebe njenog materijala mogu odvesti do neistinitih zaključaka.

Izbjegavajte krajnosti u tumačenju

Stephen N. Haskell, istaknuti propovjednik Adventističke crkve u zadnjoj četvrtini devetnaestog stoljeća, vratio se sa svog službenog putovanja po Australiji u Sjedinjene Američke Države da bi otkrio mnoga “nastrana učenja koja su propovijedali neki od vodećih propovjednika novije generacije”. Kao što se moglo očekivati, da bi dokazali svoja stajališta, citirali su iz *Svjedočanstava* i Biblije u tolikoj mjeri da “bi neka neutemeljena na načelima adventističke vijesti, tim citatima bila lako prihvaćena”.

“Neka od nastranih učenja koja sam čuo”, izvještava Haskell, “su da Pečat Božji neće dobiti nitko tko ima sijedu kosu ili tko je osoba s nekom tjelesnom manom, jer ćemo na završetku djela doseći stanje tjelesnog i duhovnog savršenstva, kada ćemo biti izliječeni od svih tjelesnih deformiteta i tada nećemo moći umrijeti... itd.” Neki su očekivali da će za života dobiti nove zube, a “jedna žena rekla je da je ona uvjerena kako će je njeni prijatelji vidjeti da dolazi kući s novom kosom i da će to biti uskoro”. (S. N. Haskell piše Ellen G. White, 03.10.1899.) Sedam tjedana kasnije, Haskell se morao pozabaviti fanatičnim učenjem da je prema Deset zapovijedi pogrešno ubijati zmije otrovnice ili štetne kukce. (S. N. Haskell piše Ellen G. White, 23.11.1899.)

Povijest kršćanske crkve je isprepletena osobama koje su iznosile najekstremnija tumačenja Božjih savjeta i tada svoj fanatizam definirale kao “vjernost”. Na nesreću, isto je bilo i s nekima u adventističkim ograncima kršćanskog stabla. Čini se da sklonost krajnostima pripada dijelu pale ljudske prirode. Stoga je Bog preko svojih proroka tražio način da ispravi tu sklonost.

Jedna od glavnih tema ovog poglavlja jest da unatoč uravnoteženosti, koja je značajka spisa Ellen White, to nije uvijek osobina onih koji čitaju te spise. Jedan slučaj na tu temu je savjet koji je Ellen White dala jednom

liječniku koji je zauzeo “ekstremna stajališta o zdravstvenoj reformi” nakon što je čitao njene spise. “Zdravstveno reformiranje”, pisala je ona dr. D. H. Kressu, “kada se ide u krajnost, postaje *zdravstveno deformiranje* i rušitelj zdravlja.” (CD 202; naglasio autor)

James White se dotiče istog pitanja. “Dok Sotona mnoge kuša da budu prespori”, druge uvijek “kuša da budu prebrzi. Rad sestre White je postao vrlo naporan, ponekad zbunjujući, zbog djelovanja fanatika koji misle da je jedino sigurno stajalište ići u krajnost pri svakoj rečenici koju je napisala ili izgovorila u slučajevima kad se nešto moglo razumjeti i drugačije.

Ove osobe će ovisiti o svom tumačenju nekog izraza i tjerati svoje po svaku cijenu te sasvim zanemariti što je ona rekla o opasnostima fanatizma. *Predlažemo da takvi olabave svoja čvrsta stajališta od nekih jakih izraza namijenjenih da pokrenu spore i na neko vrijeme se svom svojom težinom oslone na neka od mnogih upozorenja koja je ona dala da budu na korist fanaticima.* Čineći tako, sami će biti sigurniji, maknut će joj se s puta i ona će moći slobodno govoriti onima koje treba poticati na njihovu dužnost. Sada oni stoje između nje i naroda, paraliziraju njeno svjedočanstvo i uzrok su podjela.” (RH, 17.03.1868.; naglasio autor)

Ellen White morala se tijekom svoje službe suočavati s fanaticima. Godine 1894. naglasila je da “postoje ljudi koji su uvijek spremni “izletjeti”, koji žele “uhvatiti” nešto neobično, lijepo i novo. Ali Bog želi da se svi krećemo smireno i obazrivo, birajući svoje riječi tako da budu u skladu sa cjelokupnom istinom za ovo vrijeme, koja treba biti iznesena umu neopterećenom osjećajima koliko je god to moguće, a u isto vrijeme i održati snagu i dostojanstvenost kako i priliči istini. Moramo paziti da se suprotstavimo stvaranju krajnosti i davanju podrške onima koji bi se mogli naći u jednoj ili drugoj krajnosti.” (TM 227, 228)

Oko četiri desetljeća ranije, sestra White je pisala da je vidjela “da su mnogi iskoristili ono što je Bog pokazao u vezi s grijesima i pogreškama drugih. Ono što mi je pokazano u viđenju, oni su protumačili na jedan krajnje ekstreman način i toliko su inzistirali na tome dok to nije počelo slabiti vjeru u ono što je Bog otkrio.” (1T 166)

Tragično u svemu tome je to da su neki, inzistirajući na krajnostima u pojedinim područjima poput zdravstvene reforme, progurali svoje razumijevanje onoga što je središnje i grešno do te mjere da bi Ellen White, da su takvi u pravu, svakako bila lažni prorok jer su je njihova ekstremna tumačenja učinila ne samo važnijom od Biblije, nego čak i onom koja se Bibliji suprotstavlja. Na primjer, kada Pavao kaže

“kraljevstvo se Božje ne sastoji u jelu i piću, nego u pravednosti, miru i radosti po Duhu Svetom” (Rim 14,17), neki od tumača Ellen White zalagali bi se da to postane središnjom misli njenog učenja.

Sestra White je osobno bila potpuno u skladu s Pavlom. Kada su pojedinci iz njenih dana zahtijevali da zdravstvena reforma postane središtem vijesti zato što je rekla da je ona u uskoj vezi s posljednjom porukom svijetu “kao što su ruka i šaka povezane s ljudskim tijelom” (1T 486), ona ih je upozorila da je “zdravstvena reforma usko povezana s radom treće anđeoske vijesti (Otkrivenje 14), ali nije sama vijest. Naši propovjednici trebaju poučavati o zdravstvenoj reformi, ali je ne trebaju učiniti glavnom temom umjesto vijesti.” Svojim je čitateljima govorila da zdravstvena reforma ima važnu “pripremnu” ulogu za posljednje događaje. (1T 559) Ovaj stav savršeno pristaje uz njenu opasku u vezi s jednim drugim predmetom. “Otkrivenje Božjeg karaktera punog ljubavi bit će zadnja poruka milosti koja će se dati ovome svijetu, zadnje zrake svjetlosti pune milosrđa. Božja djeca trebaju otkrivati Njegovu slavu. U svom vlastitom životu i karakteru moraju otkriti što je Božja milost učinila za njih.” (*Isusove usporedbe*, str. 416)

Zdravstvena reforma “priprema” za konačnu misiju u smislu da nismo u stanju ljubiti druge, pa i Boga, kada nas bole želudac ili glava. Bog želi svojoj djeci pokazati da preobražavajuća milost može čak i sebične ljude promijeniti u one koji vole i koji se brinu za druge. Dok je zdravstvena reforma jedno sredstvo koje priprema za kraj, ona nije kraj sama po sebi. Staviti nju, ili druge slične teme, u središte našeg duhovnog života znači ne samo promašiti njenu svrhu, nego i to kako je uskladiti s cjelokupnom Božjom viješću kroz Ellen White.

Jedan dio naše dužnosti u čitanju Ellen White je izbjeći krajnosti u tumačenju i razumjeti njenu vijest u pravoj uravnoteženosti. To opet znači da nam je nužno preispitati neki savjet o nekoj temi u svoj njenoj širini.

Jedna tema su njene stroge riječi o igranju igara. “Upuštanjem u zabavu, natjecateljske igre, boks i tučnjavu”, pisala je, studenti na koledžu Battle Creek “objavili su svijetu da Krist nije njihov vođa ni u jednom od tih sportova. To je dovelo do Božjeg negodovanja.” Snažna izjava, poput nekih drugih, odvela je mnoge do zaključka da Bog gleda s neodobravanjem na sve igre i na igre loptom. Ali ovdje, kao i kod svih krajnosti u tumačenju, jedno treba uzeti u obzir – da, nakon svega, već sljedeća rečenica kaže: “Ali ono što me opterećuje je opasnost da se ode u suprotnu krajnost.” (FE 378)

Kao što sljedeće izjave pokazuju, Ellen White nije išla u krajnost kad su u pitanju igre loptom i natjecanja. Govoreći o roditeljima i učiteljima, ona je pisala: "Ako se žele približiti svojoj djeci i pokazati im da ih vole, ako žele izraziti svoje zanimanje za njihov trud, pa i u njihovim sportovima, ponekad postajući i sami dijete među djecom, usrećit će djecu i zadobit će njihovu ljubav te pridobiti njihovo povjerenje." (FE 18)

Kao što smo spomenuli u desetom poglavlju, prije nego donesemo neke zaključke, važno je pročitati sve o onome što je Ellen White napisala o nekoj temi. To znači uzeti u obzir i izjave koje nam se čine proturječne i neusklađene jedna s drugom, a ponekad se čak mogu naizgled i suprotstavljati jedna drugoj. Naravno, kao što ćemo vidjeti u sljedeća dva poglavlja, povijesni i izvorni kontekst uglavnom je razlog nekih ekstremnih izjava Ellen White. Kada shvatimo razlog zbog kojega se ona izrazila na jedan način, razumjet ćemo kako ono što izgleda kao proturječnost često uravnotežuje oba savjeta. Uz takvo shvaćanje, bit ćemo spremni ispitati naglašena načela određenih tema koje proučavamo. Vratit ćemo se na važnost naglašavanja načela u šesnaestom poglavlju knjige. U međuvremenu, pročitajmo treću izjavu u vezi natjecanja u sportovima s loptom i igara.

"Ne osuđujem", pisala je Ellen White, "jednostavne igre loptom, iako se čak i tu može pretjerati." (*Temelji sretnog doma*, str. 499) U ovom slučaju, kako ga ona umjereno objašnjava, nije problem u prakticiranju, nego u pretjerivanju i zloupotrebi igranja loptom kako u pogledu vremena tako i u pogledu načina koji vodi do teškoća u međusobnim odnosima. Zabilježila je da vrlo često igre loptom završe prekomjernim troškovima, samohvalom te ljubavlju i oduševljenjem za igre više nego za Krista, kao i "vatrenom strašću" za pobjedom. U nastavku ona piše kako način na koji ljudi sudjeluju u igrama ne jača ni intelekt ni karakter, skreće umove sa studija i teži sudionike učiniti zaljubljenicima u zadovoljstva umjesto u Boga (vidi *Temelji sretnog doma*, str. 499, 500).

Kada čitamo uravnotežene i produhovljene tekstove o toj temi više nego one koji podupiru naše sklonosti, bliži smo pravom stajalištu Ellen White. Moralna pouka u ovoj priči je jasna. Da bismo izbjegli krajnosti u interpretacijama, nije dovoljno samo čitati što više o tome što je Ellen White rekla o nekoj temi, nego i "uhvatiti" one izjave koje uravnotežuju svaku pojedinu temu u svojoj njenoj širini.

Drua korisna ilustracija o neophodnosti čitanja uravnoteženih savjeta o nekoj temi je pitanje upotrebe jaja. Prisjetimo se prvog poglavlja u kojemu smo spomenuli kako je Ellen White pisala da "jaja ne bi trebala

naći mjesto na vašem stolu. Ona su štetna za vašu djecu.“ (2T 400) Ona je taj savjet dala obitelji s vrlo osjetljivom djecom. Savjet ima veze s njihovom specifičnom situacijom.

Ali mnogi ovo razumiju kao apsolutnu zabranu. Zbog takvog shvaćanja dr. D. H. Kress, savjesni liječnik koji je služio kao misionar u Australiji, potpuno je zabranio jaja na svom stolu, kao i mliječne proizvode te mnoge druge prehrambene artikle. Ova osiromašena prehrana uzrokovala je nedostatke koji su ozbiljno ugrozili njegovo zdravlje.

Zbog toga mu je Ellen White u svibnju 1901. pisala uvjeravajući ga da ne bi smio “ići u krajnost sa zdravstvenom reformom... Uzmi jaja zdravih kokoši. Jedi ih kuhana ili sirova. Nekuhanu stavi u najbolje nefermentirano vino koje možeš naći. To će tvoje tijelo opskrbiti neophodnim tvarima. Nemoj ni na trenutak pretpostaviti da nije dobro da tako činiš... Kažem ti da mlijeko i jaja trebaju biti uključeni u tvoju prehranu... Ti si u opasnosti jer suviše radikalno gledaš na zdravstvenu reformu i propisuješ si prehranu koja te ne može održati... Jaja sadrže sastojke koji neutraliziraju otrove. I dok su opomene protiv upotrebe tih prehrambenih proizvoda dane obiteljima u kojima su djeca o njima ovisna, navikla sama sebi činiti štetu, to ne smijemo smatrati odstupaњem od načela da upotrebljavamo jaja zdravo hranjenih kokoši.“ (Letter 37, 1901.; veći dio ovog teksta nalazi se na CD 202-206)

Zapazimo kontekstualne elemente u ovom savjetu i kako ih ona usmjerava na specifičan problem. Također, razmotrimo načela koja je Ellen White jako naglasila. Na primjer, da je najbolje jesti jaja “kokošiju koje su dobro zbrinute i odgovarajuće hranjene“. U sljedećim poglavljima osvrnut ćemo se na temu kontekstualizacije važnosti načela. Ali prvo posvetimo još malo vremena dr. Kressu.

Kress je sestri White odgovorio sljedećeg mjeseca. “Shvaćam“, pisao je, “da me strogo gledanje u pogledu mlijeka i jaja dovelo u opasnost da odem u krajnost i osjećam veliku zahvalnost što me Bog preusmjerio... Odsad ću, kad mislim o sebi, koliko ja znam pažljivo slijediti savjete koje mi je Bog poslao kroz tebe. Upotrebljavam i jaja i mlijeko i sad sam u stanju to činiti bez prekoravanja savjesti. Prije toga to nisam mogao bez osjećaja krivice i doista vjerujem da ima nade za mene da ozdravim, inače mi Bog ne bi poslao ovu vijest.“ (D. H. Kress u pismu E. G. White, 28.06.1901.)

Četrdeset tri godine kasnije, Kress se osvrće na svoje iskustvo: “Neke iskrene duše otišle su u krajnost u pogledu nekih izjava sestre White o upotrebi mesa, a posebno mlijeka i jaja.“ Govoreći o vlastitoj

nastranosti, rekao je: "Moje je zdravlje išlo silaznom putanjom toliko da sam skoro umro... Sestra White vidjela me u viđenju, napisala mi je nekoliko pisama ukazujući na uzrok mojih slabosti i uvjeravala me da načinim promjenu u svojim prehrambenim navikama... Nakon što sam primio tu vijest, odmah sam pristupio reformi upotrebljavajući jaja kako mi je rečeno te mlijeko i uz Božje blagoslove počeo sam ozdravljati... Bilo je to prije više od četrdeset godina. Sada sam već dostigao svoju osamdeset drugu godinu života i još sam uvijek sposoban provoditi tri sata dnevno u svom uredu u Sanitariumu⁵. Za zdravlje koje mi je tako milostivo udijeljeno dugujem nesumnjivo vijesti koja mi je došla u trenutku kada, ljudski gledano, za ozdravljenje nije bilo nade. Još uvijek slijedim uputu o jedenju mlijeka i jaja." (D. H. Kress, neobjavljeno pismo, 06.01.1944.)

Dr. Kress očito je bio zahvalan do kraja svog života što ga je Ellen White spasila od krajnosti u tumačenju njenih spisa.

⁵ Sanitarium je poznata adventistička tvornica hrane u Australiji (op. prev.).

Uzmite u obzir vrijeme i mjesto

Bio je to moj prvi dan u ulozi upravitelja srednje škole u jednom gradu. Bilo je to doba minisuknji. Nikad neću zaboraviti prvi telefonski poziv koji sam dobio. "Brate Knight", uskliknuo je ženski glas na drugom kraju linije, "mi smo tako sretni što smo najzad dobili upravitelja koji će poticati standarde!"

Ubrzo sam otkrio da je ona vjerovala da je suknja njene kćeri prekratka. Moja prva pomisao bila je da je pitam zašto ona nije nešto učinila po tom pitanju, ali Gospodin mi je pomogao da zadržim svoj jezik dok je ona pričala, i pričala, i pričala o kratkim suknjama. Dok sam se trudio u ovoj prilici svoj jezik držati pod kontrolom, shvatio sam da nisam u stanju zadržati svoj um da ne odluta. Razumio sam da mi ona govori kako u nekim školama imaju propis da suknje ne mogu biti kraće od pet centimetara iznad koljena. U tom trenutku počele su mi u misli navirati neukusne slike kako hodam školskim kampusom s ravnalom u ruci i kako hvatam učenice za koljena zbog dnevnog mjerenja dužine suknje.

Kako me majka pričajući zadržavala, moj je um nastavio lutati. Zamislio sam djevojku od 180 cm. Pet centimetara iznad koljena može biti dosta dugačko. Ali imao sam u školi bucmastu tinejdžericu od 145 cm. Pet centimetara iznad njenog koljena bilo bi pola puta do struka. Moj je mozak tada počeo razmišljati o Ellen White koja je 1860-ih govorila da žene trebaju skratiti svoje suknje za 20 do 25 centimetara. Evo sad jedne zanimljive misli. Skratiti neke suknje koje sam vidio 1960-ih i 1970-ih za dvadeset do dvadeset pet centimetara značilo bi skratiti ih negdje do iznad struka.

Ono što želim reći ovom ilustracijom moglo bi vas začuditi, ali moja je namjera sasvim jednostavna. Nužno je da uzmemo u obzir vrijeme i mjesto različitih savjeta Ellen White. Ona ih nije pisala u zrakopraznom

prostoru. Većina njih odnosila se na posebne pojedince ili grupe u doista specifičnom povijesnom kontekstu.

Znači, neće biti teško shvatiti da je citat Ellen White o skraćivanju suknji za 20 do 25 cm potpuno besmislen u doba minisuknji. To je očito. Međutim, a ovo je jedna važna pojedinost, za mnoge izjave nije sasvim jasno odnose li se one na posebne pojedince koji su ih trebali strogo sprovesti u nekom drugom vremenu i prostoru. Da bi se to utvrdilo, to zahtijeva proučavanje izvornih savjeta u njihovom povijesnom kontekstu. Nekoliko sljedećih poglavlja će nam u tom trudu pomoći.

A do tada, zašto sestra White preporuča da bi žene trebale skratiti svoje suknje? Zato što su se u njenim danima suknje vukle po podu i između ostaloga skupljale prljavštinu tadašnje kulture konja i kola. Takve suknje imale su i druge probleme koje su Ellen White i reformatori u ono vrijeme neprestano isticali. Zbog toga je i mogla pisati da je "jedna rasipna i štetna izmišljotina suknja koja briše tlo. Nečisto, neudobno, neodgovarajuće i nezdravo – sve to pa i više je istina o suknjama koje se vuku po podu." (MH 291)

Iako je to bilo točno u njenom vremenu, u našem uopće nije. Naravno, netko može pomisliti na neke tradicionalne kulture koje kao da preslikavaju uvjete devetnaestoga stoljeća. U takvim kulturama savjet je bez ikakvog prilagođavanja primjenjiv i sada. Ali moramo ga prilagođavati za većinu kultura danas.

Dio neophodnih prilagođavanja odražava se u citatima iz *Službe liječenja* koje smo ranije čitali. Ako je problem sa suknjama koje se vuku po podu bio u tome da su bile nečiste, neudobne, neodgovarajuće i nezdrave, tada se neće pogriješiti ako se po ovom primjeru prihvate neka načela ispravne odjeće – da odjeća treba biti čista, udobna, odgovarajuća i zdrava. Ta načela su univerzalna, iako je ideja o skraćivanju nečije suknje podrijetlom iz ondašnjeg vremena i prostora. Daljnjim čitanjem Biblije i Ellen White saznat ćemo i druga načela o odjeći koja možemo primijeniti i danas, npr. skromnost.

Mogli biste se začuditi kako je moja škola razriješila problem minisuknji. Naravno da nismo bez razmišljanja upotrijebili savjet Ellen White o skraćivanju suknji. Nisam ni ja trčao okolo držeći metar u rukama kako bih mjerio koliko je rub suknje viši od koljena. Ali mi smo snažno naglasili načela koja o toj temi govore Biblija i Ellen White i primijenili ih na naše vrijeme i mjesto. Kada smo okupili naše djevojke, govorili smo im da očekujemo da njihova odjeća bude čista, uredna, skromna itd.

Ali pronalaženje načela u spisima Ellen White nije tema ovog poglavlja. Na taj ćemo se predmet vratiti u šesnaestom poglavlju.

Jedna druga ilustracija koja pokazuje kako je potrebno uzeti u obzir vrijeme i mjesto jest njen savjet o udvaranju. Sestra White je 1897. pisala studentima škole Avondale u Australiji da "u školi ne bismo smjeli dopustiti nikakvo udvaranje ili intimnost djevojaka s mladićima ili mladića s djevojkama". (Letter 193, 1897.) Iste godine pisala je da "smo naporno radili da nadziremo u školi sve što je sličilo na pristranost, intimnost ili udvaranje. Rekli smo studentima da nećemo dopustiti nijedan korak u tom smjeru koji bi se ispreplitao s njihovim školskim obvezama. U tome smo bili čvrsti poput stijene." (Letter 145, 1897.)

Škola Avondale tu je izjavu oglasila u svojim školskim obavijestima. Nema sumnje da je C. W. Irwin, upravitelj škole Avondale od 1903. do 1908., bio "čvrst kao stijena" kad je u pitanju bilo udvaranje. Godine 1913. Irwin, tada predsjednik koledža Pacific Union u Kaliforniji, bio je zamoljen da čita rukopis knjige Ellen White koja je trebala izaći pod naslovom *Counsels to Parents, Teachers and Students* (*Savjeti roditeljima, učiteljima i studentima*).

Irwin je bio šokiran što je otkrio da stroga izjava o udvaranju koju je on sprovodio u školi nedostaje iz nove knjige. Umjesto nje našao je mnogo umjereniju izjavu sa sljedećim savjetom: "U svim ophođenjima sa studentima, dob i karakter moraju se uzeti u obzir. Ne možemo postupati jednako sa starijima i mlađima. Postoje okolnosti u kojima muškarcima i ženama ispravnih stajališta i lijepog ponašanja možemo dati određene povlastice koje se ne mogu dati mlađim studentima. Dob, sredina i način razmišljanja moraju se uzeti u obzir. Moramo biti mudri i obazrivi u cjelokupnom našem radu. Ali ne smijemo ublažiti našu čvrstoću i ustrajnost u ophođenju sa studentima svih uzrasta ni našu dosljednost u zabranjivanju nekorisnih i nepromišljenih veza između mladih i nezrelih studenata." (CT 101)

Promjena tona u odnosu na prvobitni savjet Ellen White na tu temu uznemirila je Irwina. Napisao je pismo W. C. Whiteu pozivajući se na to da je savjet "nešto sasvim novo" i da je on bio uskraćen u spoznaji kako to uskladiti s tom temom o kojoj je sestra White pisala u drugim prilikama, a svi su oni "u svojoj biti bili savršeno skladni". (C. W. Irwin u pismu W. C. Whiteu, 12.02.1913.)

Ono što Irwin nije uzeo u obzir jest razlika u okolnostima zbog kojih je Ellen White dala prividno drugačiji savjet. Njen savjet školi u Avondaleu 1897. bio je usmjeren na situaciju u kojoj je skoro polovica stude-

nata bila mlađa od 16 godina. Ali 1913. većina studenata u toj crkvenoj školi bila je starija, iskusnija i zrelija. Davanjem *opće upute* za Crkvu u cjelini, Ellen White je uzela u obzir drugačije okolnosti.

Odgovor W. C. Whitea Irwinu je bio vrlo pronicljiv, a odnosio se na važnost vremena i mjesta u savjetu koji je dala Ellen White. "Jedan od problema koji nas najviše zbunjuje u pripremi majčinih spisa za izdavanje", pisao je njen sin, "je takvog karaktera kao ovaj, gdje su obiteljska ili crkvena situacija i situacija u nekoj ustanovi njoj bili objašnjeni, a opomene i upute koje je dala odnosile su se na te okolnosti. U takvim slučajevima majka je pisala jasno i strogo bez ulaženja u okolnosti koje su joj prezentirane i veliki je blagoslov za nas da imamo ovu uputu za svoje proučavanje kad se nađemo u sličnim okolnostima. Ali kad prihvatimo ono što je ona pisala i objavimo to bez ikakvog tumačenja ili posebne napomene o okolnostima kada i gdje je svjedočanstvo dano, uvijek postoji mogućnost da se upotrijebljen savjet primijeni na sasvim drugačijim mjestima i okolnostima.

U našem poslu jako nas zbunjuje upotreba tekstova koje je majka pisala po pitanju prehrane, upotrebe lijekova ili drugih tema koje možeš i sam zamisliti bez da ih nabrajam. I kada dođe trenutak da se nekom pojedincu, nekoj obitelji ili Crkvi da savjet da bi se nakon toga zauzeo ispravan smjer, ali pod drugačijim okolnostima od onih koje se uzimalo u obzir u ranijim tekstovima, izuzeci ili preporučeni drugačiji smjer zbog različite situacije često izazovu iznenađenje kod onih koji su imali osjećaj da su upute koje su oni proučili univerzalno primjenjive." (W. C. White u pismu C. W. Irwinu, 18.02.1913.; naglasio autor)

Ne može se prenaslagati da su vrijeme i mjesto ključni čimbenici za naše razumijevanje kad čitamo spise Ellen White. U vezi s tim sestra White je pisala da "u pogledu svjedočanstava, ništa nije zanemareno, ništa odbačeno, ali vrijeme i mjesto moraju se razmotriti. Ništa se ne smije učiniti vremenski neprimjereno. Neka pitanja moraju se odbaciti zato što bi neke osobe mogle dano svjetlo neispravno primijeniti." (ISM 57; naglasio autor) Jedan od načina neispravne upotrebe njenih spisa uključuje pitanje zanemarivanja vremena i mjesta dane poruke te nashojanje da se pisma i savjeti primjenjuju univerzalno.

Uloga vremena i mjesta važna je i u tumačenju Biblije. Tako primjeric većina kršćana ne skida obuću prilikom ulaska u crkvu unatoč tome što je Bog osobno naredio Mojsiju da to učini u susretu s Njim (Izl 3,5).

U spisima Ellen White savjeti poput onoga kojim se školama preporuča da uče djevojke "da upregnu konja i njime upravljaju" jer

će tako "biti sposobnije suprotstaviti se životnim nedaćama" (*Odgoj*, str. 216, 217), koji 1894. opominje mlade i stare da izbjegavaju "zarazni utjecaj (...) biciklističke pomame" (8T 51, 52), kojim se 1902. savjetuje jednog vođu Djela da ne kupuje automobil za prijevoz pacijenata sa željezničke stanice do sanatorija zato što je to nepotrební trošak i moglo bi se pokazati kao "kušnja za druge da učine isto to" (Letter 158, 1902.) jasno su uvjetovani vremenom i mjestom. Druge izjave mogle bi također biti uvjetovane vremenom i mjestom iako to nije odmah vidljivo (posebno po temama gdje smo skloni imati čvrsto stajalište), ali potrebno je oči i um držati otvorenima za tu mogućnost.

Jedan drugi pogled na vrijeme i mjesto u spisima Ellen White otkriva da su mnogi njeni savjeti u povijesnom kontekstu sasvim osobni, jer je ona pisala nekom pojedincu u njegovim specifičnim okolnostima. Imajmo uvijek na umu da je iza svakog savjeta posebna situacija sa svojim osobitostima i problemima. Njihova situacija može ili ne mora biti istovjetna našoj. Tako i savjet može ali i ne mora biti primjenjiv na nas u našim okolnostima.

Slučaj M. L. Andreasena, vodećeg adventističkog teologa tijekom 1930-ih i 1940-ih ilustrira to pitanje. Andreasenovo iskustvo opisuje stanje osobe koja spremno priznaje da je u pogledu zdravstvene reforme sama sebe odvela u krajnost i tada svoj problem ispreplela s izjavom o prejedanju koju je primijenila na sebe. Dopustimo Andreasenu da nam ispriča svoje iskustvo.

"Prošao sam kroz zdravstvenu reformu u ranom razdoblju stoljeća⁶. *Prihvatili smo zdravstvenu reformu ozbiljno i do krajnosti*. Živio sam praktično samo na granoli⁷ i vodi... Nisam upotrebljavao mlijeko, maslac ni jaja (godinama). Moja starija kći imala je deset godina kad je prvi put okusila maslac. Nismo jeli meso, naravno, ni mlijeko, maslac i jaja, a gotovo ni sol i šećer. Nije nam preostalo ništa, do granole. Promovirao sam granolu. Nije mi padalo na pamet prihvatiti poziv na objed. Svoju sam granolu nosio u svojoj torbi i prodavao sam je. To je bio dio reforme. Tri puta dnevno jeo sam svoju granolu i pio vodu. Tada je moju pažnju privukla činjenica da su dva obroka dnevno bolja nego tri. I tako sam jeo granolu dva puta dnevno...

Ali nakon nekog vremena postao sam umoran od jedenja samo granole. Začudio sam se kad sam čuo da bi uz nju bilo u redu jesti grožđice. Tako sam, sa strepnjom i pomalo uznemiren, kupio nešto grožđica. Sada su to bile granola i grožđice, ali moja savjest me prekoralala, pa sam od grožđica odustao. Tada sam kupio ananas i cijeloga ga

⁶ Dvadesetog stoljeća (op. prev.).

⁷ Tadašnja granola bilo je jelo pripravlano od žitarica, sjemenki i orašastog voća (op. prev.).

pojeo, a zbog toga sam u ustima dobio rane. To sam shvatio kao kaznu što sam jeo ananas. I onda sam se opet vratio granoli. Zatim sam negdje u spisima Ellen White pročitao da ljudi uglavnom puno jedu. I to sam primijenio na sebe jedući dva obroka granole dnevno. *Ova tvrdnja je sama po sebi točna, ali ne pod tim okolnostima.* Smanjio sam obroke i od tada sam uglavnom živio na granoli s nešto povrća i kikirikija, i to ne samo jedan dan, mjesec ili godinu, nego punih deset godina.

Bili smo ozbiljni i poštteni u tome i smatrali smo da je svjedočanstvo na našoj strani, ne svjedočanstvo u širem smislu te riječi, nego samo u tom najužem kako ga neki primjenjuju i danas. Načela u *Swjedočanstvima* u pogledu zdravstvene reforme su istinita i primjenjiva sada kao što su to bila i tada, ali pod istim uvjetima. Neka nitko ne odloži *Swjedočanstva*. Njih je dao Bog. Ali neka svi pripaze da ih ne upotrijebe u drugačijim okolnostima od onih pod kojima su dana." (M. L. Andreasen, neobjavljen rukopis, 30.11.1948.)

Andreasen je očito bio iskren, ali je očito bio u krivu primjenjujući na samoga sebe izjave Ellen White o prejedanju. Kako su godine prolazile, sazrijevao je u svom razumijevanju kako treba čitati spise Ellen White. Ne samo da se udaljio od krajnosti u prehrani, nego je, nakon mnogih njenih izjava koje nije primjenjivao na sebe ili u to vrijeme, prepoznao svoju specifičnu situaciju. Tada je uočio da se i njegov opći pogled promijenio. Kao rezultat toga, odustao je od svojih mnogih krajnosti u vezi sa zdravstvenom reformom i shvatio da se pasterizacija i hlađenje nekih prehrambenih proizvoda "promijenilo", što je ranije smatrao nezdravim. Tako je sve više razumijevao da su vrijeme i mjesto od ključne važnosti u razumijevanju savjeta Ellen White. (vidi isto)

Na nesreću, Crkva nije objavila veliki dio povijesne pozadine spisa Ellen White. Moja knjiga *Myths in Adventism: An Interpretative study of Ellen White, Education, and Related Issues* (Mitovi u adventizmu: Interpretativna studija o Ellen White, odgoju i ostalim pitanjima; *Review and Herald*, 1985.) govori nešto o toj pozadini. Dores E. Robinson je u knjizi *The Story of Our Health Message* (Priča naše zdravstvene vijesti; *Southern Publishing Assn.*, 1955.) dao doprinos u tom smjeru. Paul Gordon je napravio dodatni povijesni pristup koji je uvjetno nazvao *Testimony Backgrounds* (Pozadine svjedočanstva). Djela Garyja Landa – *The World Ellen G. White* (Svijet Ellen G. White; *Review and Herald*, 1987.) – i Ottoa L. Bettmanna – *The Good Old Days - They Were Terrible!* (Dobri stari dani – bili su užasni!; *Random House*, 1974.) – imaju više opći pristup i vrlo su korisna. Bettmannova knjiga je krajnje zanimljiva posebno stoga što u slikama vrlo jasno izlaže situaciju svijeta iz vremena Ellen White.

Svaku izjavu proučite u njenom tekstualnom kontekstu

U dvanaestom poglavlju zapazili smo da je za razumijevanje savjeta Ellen White važno razumjeti ga u stvarnom povijesnom kontekstu. U ovom poglavlju ispitat ćemo važnost čitanja njenih izjava u njihovom tekstualnom kontekstu.

Ljudi vrlo često zasnivaju svoje razumijevanje učenja sestre White na dijelovima odlomka ili na izdvojenoj izjavi izvučenoj iz cjeline kojoj pripada. Zato je Ellen White pisala da “mnogi proučavaju Pismo s ciljem da dokažu kako je njihovo vlastito stajalište ispravno. Oni mijenjaju značenje Riječi Božje da bi je prilagodili vlastitom mišljenju. Isto to oni čine i sa svjedočanstvima koja On šalje. Navode pola rečenice ostavljajući po strani drugu polovinu koja bi, kada bi ju naveli, pokazala da je njihovo rasuđivanje pogrešno. Bog je u sukobu s takvima koji *čupaju* iz Pisma i prilagođavaju ga svojim unaprijed stvorenim idejama.” (3SM 82) Na drugom mjestu ponovno govori o onima koji “odvajaju (...) međusobno povezane izjave i stavljaju ih pored ljudskog rasuđivanja da bi se činilo da moji spisi podupiru ono što ustvari osuđuju.” (Letter 208, 1906.)

Ellen White više je puta bila razočarana onima koji su pabirčili “iz rečenica malo oдавde, malo odande, oduzimajući im njihovu vlastitu vezu i primjenjivali ih prema vlastitim idejama”. Takve “siromašne duše”, pisala je, “kad bi mogle čitati svjedočanstva onim redoslijedom kako su dana, vidjele bi ih u pravoj svjetlosti i ne bi postale zbunjene”. (1SM 44) U drugoj prilici osvrnula se na to i rekla da takvi “izvodi” iz njenih spisa “mogu ostaviti drugačiji dojam nego kad bi ih se pročitalo u izvornom kontekstu”. (isto, 58)

W. C. White često se susretao s problemom upotrebe materijala izvučenih iz njihovog tekstualnog konteksta. Godine 1904. zapazio je da je “puno nerazumijevanja došlo zbog zlouporabe izdvojenih

dijelova *Svjedočanstava*, a kada bi se pročitali cijelo svjedočanstvo ili cijeli odlomak, to bi na umove ljudi ostavilo potpuno drugačiji dojam od onoga stvorenog upotrebom probranih rečenica.“ (W. C. White piše W. S. Sadleru, 20.01.1904.)

Jednu od najznačajnijih izjava o toj temi dao je 1911. godine. Tom je prilikom pisao bratu Brisbinu, koji je iz spisa Ellen White kompilirao knjižicu o zdravstvenoj reformi. Te je godine u svibnju Brisbin napisao pismo čudeći se zašto nije primio odgovor na svoje ranije pismo u vezi kompilacije i postavio pitanje “zabranjuju li *Svjedočanstva* za Crkvu stvaranje kompilacija iz spisa Ellen White”.

White mu je u listopadu odgovorio da je jedan od razloga za tako kasni odgovor “majčina nevoljkost da čita materiju koju si iz njenih spisa prikupio” za knjižicu o zdravstvenoj reformi.

Objašnjavajući njen stav u pogledu odabranih izvadaka iz njenih spisa da bi se načinila privatna kompilacija, W. C. White je rekao sljedeće: “Sestra White smatra da bi se radi ispravnog razumijevanja njeni spisi trebali čitati u izvornom kontekstu. Ona kaže da od Boga nije dobila odobrenje da piše poslovice. Štoviše, ona osjeća da se čini šteta istini ako se iz njenih spisa odabiru kratki izvadci, nešto odavde, nešto odande, te se tako njene najsnažnije izjave o nekom predmetu predstavljaju samo u jednom vidu, dok se istovremeno izostavljaju drugi kvalitetni i vrlo bitni odlomci koji bi doveli do vrlo uravnoteženog i potpunijeg uvida u njeno naučavanje.

Ona kaže: ‘Kada bi oni koji zastupaju zdravstvenu reformu uzeli moje knjige u kojima su predstavljeni svi aspekti tog predmeta, ili kad bi proučili moje članke u cjelini, došli bi do dragocjenih istina... Ali oni koji uzimaju rečenicu ovdje, odlomak ondje, pa nekoliko redaka od tko zna gdje, to grupiraju prema svojoj sklonosti ili prosudbi, mogli bi, nažalost, zloupotrijebiti moje učenje i dati ljudima iskrivljen pogled na zdravstvenu reformu ili bilo koji drugi predmet koji obrađuju.’” (W. C. White piše W. L. Brisbinu, 10.10.1911.)

Jedan takav slučaj vađenja rečenica iz konteksta odnosio se na jedenje voća i povrća pri istom obroku. “Nije dobro jesti voće i povrće u istom obroku”, čitamo u *Službi liječenja* (str. 299). Oni koji uzimaju ovu izjavu izvučenu iz tekstualnog konteksta čine iz nje pravilo primjenjivo na sve. Ali oni trebaju čitati dalje. Neposredni tekst kaže: “U slučaju *slabe probave*, uzimanje i jednoga i drugoga često će prouzročiti smetnje i oslabiti um za mentalne napore.” Takvim osobama, zaključuje ona, “bolje je konzumirati voće pri jednom obroku, a povrće pri drugom”. (isto, str. 299, 300; naglasio autor)

Jednom drugom prilikom ona je savjetovala da “ako želimo očuvati najbolje zdravlje, trebamo izbjegavati konzumirati voće i povrće za isti obrok. *Ako je želudac slab*, pojavit će se smetnje, mozak će biti smeten i nesposoban učiniti umni napor. Jedite voće za jedan obrok, a povrće za drugi.” (*Savjeti o životu i prehrani*, str. 700; naglasio autor)

Arthur White, kasniji direktor *Zaklade Ellen G. White*, komentirajući ove navode primjećuje da “ukoliko je Ellen White spominjala otežanu probavu kao ključni čimbenik u ovom pitanju, čini se da bi se išlo predaleko kad bi se to načinilo strogim i osjetljivim pravilom za sve slučajeve. Ustvari, primjećujemo da ona smatra da je voće ako je dostupno, kad su u pitanju slastice, najbolje (*Savjeti o životu i prehrani*, str. 333). Na istoj stranici ona predlaže voće umjesto kolača, torti i slastice itd.”

Govoreći dalje o toj temi, spomenuo je da Ellen White 1872. u svom dnevniku “piše o njihovom boravku u Coloradu i navodi da su za doručak imali grašak, kukuruz, mladi kukuruz, klice i kruške. Očito da kombinacija u ovim jelima za nju nije bila problem, ali bi mogla biti za neke ljude...

U zabilješkama o prehrani“, zaključio je, primjena savjeta Ellen White “može se razlikovati kod pojedinih osoba, što može biti u vezi s osjetljivošću pojedinca na izvjesnu hranu ili kombinaciju hrane. Ono što bi moglo biti opasno za jednoga, moglo bi biti sasvim nevažno za drugoga.” (A. L. White piše O. Willhelmu, 13.05.1966.)

Tekstualni kontekst je važan. To je točno kad je u pitanju konzumiranje voća i povrća tijekom istog obroka, što ona povezuje s uzrokom loše probave u većini izjava o toj temi.

Drugi primjer gdje je tekstualni kontekst bitan odnosi se na često korištenu izjavu Ellen White da “Krist čezne da se otkrije u svojoj Crkvi. Kad se Kristov karakter bude savršeno odražavao u Njegovom narodu, tada će On doći po njih i priznati ih kao svoje.” (*Isusove usporedbe*, str. 69)

Suviše mnogo ljudi čitalo je ovu izjavu bez da su je pažljivo proučili u njenom tekstualnom kontekstu. To je rezultiralo podmetanjem ideje o savršenstvu u tekst, a ta se ideja ne nalazi u okviru tekstualnog konteksta. Oni ne samo da iz knjige *Isusove usporedbe* “trgaju” izjavu iz njenog konteksta, nego izoliraju i druge izjave iz sličnih knjiga poput *Savjeti o životu i prehrani* i *Svjedočanstva* vadeći ih iz njihove cjeline i stvarajući izobličenu i opasnu teologiju. Ta metoda dovela je mnoge čitatelje (uključujući i mene) do samorazarajućeg zastranjivanja u njihovom kršćanskom iskustvu.

Takvi čitatelji mogli su izbjeći mnoštvo problema da su pažljivije čitali poruke prethodnih dviju stranica knjige *Isusove usporedbe*. Ellen White jasno kaže da Krist želi obnoviti svoj lik u srcima ljudi i da će oni koji su Ga prihvatili odbaciti egocentrični život Sotoninog kraljevstva. Oni će postati sličniji Kristu zato što su primili "duh Kristov – duh nesebične ljubavi i rada za druge". Kao rezultat toga, kaže ona, "vaša ljubav će se usavršiti. Sve više i više ćete odsjajivati Kristov čist, plemenit i mio lik." (*Isusove usporedbe*, str. 67, 68) Takvo savršeno odražavanje Kristovog karaktera opisano u tekstualnom kontekstu nije poziv na samostansko izdvajanje, nego poziv da dopustimo da Kristova ljubav živi u nama u našem svakodnevnom životu.

Tekstualni kontekst ključan je za ispravno razumijevanje takvih izjava. Na nesreću, čak i "službene" kompilacije ponekad tiskaju takve izjave bez njihovog nadasve važnog tekstualnog sadržaja (vidi npr. LDE 39). I dok je to zbog svrhe i prostornog ograničenja kod svih kompilacija shvatljivo, postojanje takvih slučajeva objašnjava potrebu da se vratimo izvornom tekstu gdje god je to moguće da bismo, što je moguće više, bili bliži izvornoj misli Ellen White. Činjenica da službene kompilacije daju informaciju o podrijetlu teksta velika nam je pomoć. Proučavanje tekstualnog konteksta nije luksuzna opcija kad su u pitanju važne izjave, nego je to ključni korak u vjernom čitanju spisa Ellen White.

Nemoguće je dovoljno naglasiti koliko je važnije proučavati članke i knjige Ellen White u njihovom kontekstu, nego biti skloniji čitanju tematskih kompilacija ili odabranih navoda o ovome ili onome pomažući si opsežnim indeksom spisa Ellen White ili CD-om *The Published Ellen G. White Writings*⁸ koji je izdala *Zaklada Ellen G. White*. Ovakvi pristupi, ukoliko se isključivo temelje na tome, mogu indeks spisa i CD učiniti najlošijim sredstvom koji se ikad mogao dogoditi u proučavanju Ellen White. Takva pomagala imaju svoje mjesto, ali ih trebamo koristiti u vezi s opsežnijim sadržajem, što će nam pomoći da ne budemo obaviješteni samo o tekstualnom kontekstu izjava Ellen White, nego i da razumijemo sveopću uravnoteženost u njenim spisima.

⁸ Spomenuti CD postoji samo na engleskom jeziku (op. prev.).

Kako je Ellen White shvaćala idealno i realno

Ellen White često se prepoznala izmučenom “onima koji”, objasnila je, “selektiraju iz svjedočanstava najjače izraze i primjenjuju ih na sve slučajeve, bez da uzimaju u obzir i imalo vode računa o okolnostima pod kojima su upozorenja i opomene dani. Izvlačeći ponešto iz svjedočanstava, oni ih primjenjuju na svakoga i radije omraze nego spašavaju duše.” (3SM 285, 286)

Zapažanje Ellen White ne samo da rasvjetljava činjenicu da je u čitanju njenih savjeta potrebno sagledati i uzeti u obzir povijesni kontekst njenih izjava, nego također daje do znanja da je ona neke izjave izrekla jačim i snažnijim jezikom nego drugi. Ta misao vodi nas do ideje o idealnom i ostvarivom (realnom) u spisima Ellen White.

Kada Ellen White objašnjava idealno, ona često upotrebljava svoj najjači rječnik. To je kao kad ima potrebu govoriti glasno da bi je čuli. Jedna takva izjava pojavljuje se u knjizi *Fundamentals of Christian Education* (Temelji kršćanskog odgoja). “Istinsko obrazovanje”, uskliknula je ona, “se mladima u ovoj zemlji, ili u bilo kojoj drugoj zemlji, nikada ne može pružiti sve dok ne budu odvojeni većom udaljenosti od gradova.” (3SM 312; naglasio autor)

Ovo je otprilike snažna izjava koju je dala. Ne samo da je nepopustljiva, nego se čini da je univerzalno primjenjiva i vremenski i prostorno. Nema jače riječi od “nikada”. U svom doslovnom značenju, ona ne dopušta izuzetke. Istovrstan snažan i netolerantan govor ona koristi kad spominje lokaciju “u ovoj zemlji, ili u bilo kojoj drugoj”. Još jednom, obično čitanje ovih riječi ne dopušta izuzetke. Mi dakle govorimo o nečemu što nam se čini kao univerzalna zabrana u pogledu škola u gradovima. Ali izjava je jača od toga. Takve škole ne trebaju samo biti izvan gradova, one trebaju biti odvojene “većom udaljenosti” od njih. Ovdje imamo nefleksibilan rječnik koji ne predlaže nikakvu iznimku.

Međutim, važno je ispitati povijesni kontekst izrečene izjave. Prema informaciji koju nalazimo u knjizi, taj je savjet prvi put objavljen 1894. (vidi FE 327). Uvodna napomena o članku na stranici 310 daje do znanja da ona govori o konačnom izboru gdje smjestiti “australsku biblijsku školu”⁹.

Prije nego što se škola Avondale razvila, adventistički koledži nisu bili na željenoj razini. Prva službena adventistička škola osnovana je u Battle Creeku, u saveznoj državi Michigan, ranih 1870-ih godina. Battle Creek koledž imao je klasični kurikulum koji je ostavljao malo prostora za proučavanje Biblije i još manje prostora za praktično vježbanje za Djelo u svijetu. Osim toga, ona je funkcionirala u gradu Battle Creek na manje od 4 hektra površine. Druge najveće adventističke škole u Sjevernoj Americi koje su započinjale rad 1880-ih uvelike su slijedile model u Battle Creeku.

U razvoju škole Avondale, Ellen White nadala se da će započeti novi pristup adventističkom obrazovanju. To je rezultiralo njenim zauzimanjem za otvaranje škole koja stavlja naglasak na proučavanje Biblije, misionarski rad i praktičnu izobrazbu, a koja će u isto vrijeme ukloniti nadmoć “poganskih” klasičnih predmeta usmjerenih na starogrčke i latinske autore. Također je nastojala, kako smo već rekli, da škola bude podalje od grada. Konačno, škola je osnovana blizu sela Cooranbong na farmi površine 587 hektara. Kako je Ellen White i savjetovala, osnivači škole osnovali su je na “većoj udaljenosti” od gradova.

Ellen White bila je ushićena zbog te nove institucije. U raznim tekstovima ona se kasnije pozivala na Avondale kao na “primjer za pouku”, “primjer škole”, “model škole” i “uzorak”. (LS 374; Letter 88, 1900.; MS 186, 1898.; CT 349) Godine 1900. ona je kategorički ustvrdila da “škola u Avondaleu treba biti uzorak za druge škole koje će osnivati naš narod”. (MS 92, 1900.)

Avondale koledž postao je model za adventističke škole diljem svijeta. Battle Creek koledž prodao je nekoliko svojih hektara i ponovno je osnovan kao Misionarski koledž Emmanuel¹⁰ (sada Andrews University) u Berrien Springsu, u saveznoj državi Michigan, dok je koledž Healdsburg¹¹ u Kaliforniji napustio svoju gradsku lokaciju kako bi se preselio na vrh brda Howell Mountain i tamo postao Pacifički unijski koledž¹². Obje su se ustanove odvojile od gradova na “veću udaljenost”. Osim ovih škola, nove obrazovne institucije uglavnom su slijedile obrazac koji je započeo Avondale s velikim površinama zemlje u izvangradskim područjima.

⁹ Australian Bible School, kasnije poznata kao Avondale School ili Avondale College (op. prev.).

¹⁰ Emmanuel Missionary College (op. prev.).

¹¹ Healdsburg College (op. prev.).

¹² Pacific Union College (op. prev.).

Ali bilo je i iznimaka. Na primjer, 1909. adventistički rad u velikim gradovima počeo se razvijati. U tim gradovima postojale su obitelji koje si nisu mogle priuštiti da pošalju svoju djecu u institucije u ruralnim područjima. Zato je Ellen White savjetovala izgradnju škola u gradovima. “*Koliko je god moguće*”, čitamo, “(...) škole treba osnivati van gradova. Ali, u gradovima ima puno djece koja ne mogu pohađati škole udaljene od gradova i, da im se izađe u susret, škole treba otvarati u gradovima kao i u provinciji.” (9T 201; naglasio autor)

Sada se možemo zapitati kako ista osoba može tvrditi da pravo obrazovanje ne može “nikad” biti moguće u Australiji, “ni u bilo kojoj zemlji, dok se škole ne odvoje na veću udaljenost od gradova” (FE 312), a još uvijek zastupa osnivanje škola u gradovima.

Odgovor je da je ruralno (vangradsko) obrazovanje za svu djecu *ideal* i da Crkva treba nastojati to omogućiti “koliko je god to moguće”. Ali istina je da surove životne činjenice nekima obrazovanje čine nemogućim. *Realnost* je diktirala kompromis ako se kršćanskim obrazovanjem htjelo doseći djecu iz siromašnijih obitelji. Ellen White razumjela je i prihvatila tu napregnutost između idealnog i realnog, tj. ostvarivog.

Nažalost, mnogi njeni čitatelji propuštaju tu činjenicu uzeti u obzir. Oni su usmjereni uglavnom na “najoštrije” izjave sestre White, one koje izražavaju idealno, a zanemaruju umjerene tekstove. Konačno, kao što smo gore zapazili, oni “izvlače ponešto iz svjedočanstava, oni ih pripremaju na svakoga i radije omraze nego spašavaju duše”. (3SM 286)

Ellen White uravnoteženija je od mnogih njenih takozvanih sljedbenika. U primjeni njenih savjeta, pravi sljedbenici morali bi uzeti u obzir njeno shvaćanje napregnutosti između idealnog i realnog (ostvarivog).

Drugi primjer fleksibilnosti u spisima Ellen White vezan je za osnivanje novog Obrazovnog koledža Washington¹³ (koji je sada Columbia Union College) ranih godina dvadesetog stoljeća. Škola i pripojen sanatorij¹⁴ dijelili su 20 hektara na periferiji glavnoga grada. Svaka institucija imala je oko 10 hektara. Ne samo da je škola bila izgrađena na maloj površini, nego nije bila ni na “većoj udaljenosti” od grada. Tako je škola jedva slijedila obrazac Avondalea.

Ipak, Ellen White mogla je adventističkim vjernicima reći da je “pribavljanje ovog zemljišta bila Gospodnja providnost”. Nekoliko dana kasnije pisala je da je “lokacija koju smo osigurali za našu školu i sanatorij najbolje što smo mogli poželjeti. Zemljište me podsjeća na

¹³Washington Training College (op. prev.).

¹⁴Washington Sanitarium (op. prev.).

slike koje mi je pokazao Gospodin... Nalazi se na velikom prostoru za školu i sanatorij, a da nijedna institucija ne bude stiješnjena." (LS 397)

Mogli bismo se zapitati: "Kako to može biti?" Čini se skoro kao kontradikcija načela. Prije nego požurimo sa zaključkom, ipak bismo trebali naglasiti činjenicu da je Ellen White inzistirala da "ono (zemljište) bude dobro prilagođeno *namjeni* za koju treba poslužiti". (isto; naglasio autor)

Riječ "namjena" ključna je riječ koju treba zapaziti. Škola u Washingtonu u svojim je počecima imala drugačiji cilj od škole u Avondaleu i raznih drugih adventističkih obrazovnih institucija. Zbog toga je imala i drugačiji niz uvjeta za svoju lokaciju.

Ellen White pokazala je veliku fleksibilnost u primjeni svojih savjeta. Govoreći o jednom drugom predmetu, pisala je da bi "bila velika greška kad bismo propustili temeljito razmotriti svrhu radi koje je svaka od naših škola osnovana". (CT 203, 204) Ona je bila daleko od toga da bi bila kruta. Tako je, unatoč svojem visokom poštovanju prema obrascu Avondalea, 1901. mogla ustvrditi da "Gospodin nije izradio nijedan posebni, točni plan u obrazovanju". (3SM 227) I opet 1907. ona piše u vezi sa školom Madison¹⁵, koja je pod vodstvom najgorljivijih adventističkih odgojnih reformatora slijedila obrazac Avondalea koliko je god mogla, da "se ne može dati nijedan točan obrazac za osnivanje škola u novim poljima. Klima, okolina, uvjeti u državi i sredstva pri ruci za rad – sve to mora imati utjecaj na to kako će se osnivanje obaviti." (CT 531)

U zaključku treba ponoviti da je Ellen White bila mnogo fleksibilnija u tumačenju svojih spisa nego što su mnogi toga svjesni. U primjeni savjeta nije samo uzimala u obzir različite uvjete, nego je imala jasno shvaćanje između Božjeg idealnog plana i ostvarivog, u okolnostima koje su nekad zahtijevale prilagodbu u odnosu na idealno. Iz tog razloga važno je da ne baratamo samo "najstrožim izrazima" u njenim spisima i da ne očekujemo "da se oni primjenjuju na svakoga". (3SM 285, 286)

¹⁵ Madison School (op. prev.).

Upotrijebite zdrav razum

Adventisti su poznati po tome što imaju različita mišljenja i čak **A**raspravljaju o nekim savjetima Ellen White. To se naročito vidi pri vrlo iskrenim i jasnim izjavama. Jedna takva izjava nalazi se u trećem svesku *Svjedočanstava*: “Roditelji trebaju biti *jedini* učitelji svoje djece do njihove dobi od osam ili deset godina.” (str. 3; naglasio autor)

Ovaj odlomak izvrstan je primjer nefleksibilnog tumačenja. Prije svega, on je vrlo kategoričan. On ne nudi uvjete, nagovještaje ili izuzetke. Nema nijednog “ako”, “i”, “ili”, ili “ali” koji bi mogao prilagoditi primjenu. Jednostavno i jasno iznosi činjenicu da “roditelji trebaju biti *jedini* učitelji svoje djece do njihove dobi od osam ili deset godina”. Sestra White prvi je put ovu misao objavila 1872. Činjenica da se u njenim spisima ponovno pojavila 1882. i 1913. bez sumnje ima pojačavajući učinak jer se pojavljuje kao bezuvjetna po naravi. Zanimljivo, ipak nas je bitka oko te izjave opskrbila najboljim zapisom koji imamo od sestre White koja tumači vlastite spise.

Adventisti koji su živjeli blizu sanatorija Sv. Helena u sjevernoj Kaliforniji izgradili su 1902. crkvenu školu. Starija djeca pohađala su ju, dok su neki nemarni adventistički roditelji pustili svoju djecu da slobodno trče po susjedstvu bez odgovarajućeg učenja i discipline. Neki članovi školskog odbora vjerovali su da bi trebali izgraditi učionicu za mlađu djecu, a drugi su smatrali da bi bilo pogrešno učiniti to zato što je Ellen White jasno rekla da “roditelji trebaju biti *jedini* učitelji svoje djece do njihove dobi od osam ili deset godina”. Jedan je dio odbora osjećao da je važnije pružiti neku potporu zanemarenoj djeci, nego samo slijediti slovo zakona. Drugi dio vjerovao je da je to jedna nepromjenjiva naredba, “jasno svjedočanstvo” koje treba poslušati.

Blago rečeno, ovo je pitanje podijelilo školski odbor. Najzanimljivija pojedinost je ta da je škola bila na posjedu u vlasništvu Ellen White. To je školskom odboru omogućilo da zatraži susret s njom kako bi porazgovarali o problemu školske dobi i odgovornosti Crkve za odgoj svo-

jih mališana. Nasreću, cijeli razgovor je zapisan, zatim pišaćim strojem pretipkan i sačuvan u arhivu Ellen White. (vidi MS 7, 1904. – veći dio toga nalazi se u 3SM 214-226)

Taj razgovor sam po sebi jedan je od najznačajnijih dokumenata od svih djela koje je Ellen White napisala. Taj dokument jasno pokazuje jedno od načela koje je slijedila Ellen White kad je tumačila vlastite savjete u stvarnim životnim okolnostima. *To je dokument koji treba pročitati svatko tko proučava njene spise.*

Na početku razgovora Ellen White potvrđuje svoje stajalište da obitelj treba biti idealna škola za najmlađe. “Dom je oboje”, rekla je, “obiteljska Crkva i obiteljska škola.” (3SM 214) To je ideal koji nalazimo svugdje u njenim spisima. Institucionalna Crkva i škola nadopuna su rada zdrave obitelji. To je ideal.

Ali, kao što smo rekli u prethodnom poglavlju, idealno nije uvijek ostvarivo. Drugim riječima, stvarnost je često manje od idealnog. Tako Ellen White u razgovoru nastavlja: “Majke bi trebale biti u stanju mudro poučavati svoje najmanje tijekom ranih godina njihovog djetinjstva. *Kada bi svaka majka bila u stanju to činiti i uzela vremena da poučava svoju djecu poukama koje ona moraju naučiti u svom ranom životu, tada bi sva djeca mogla ostajati u kućnoj školi do svoje osme, devete ili desete godine života.*” (3SM 214, 215; naglasio autor)

Ovdje vidimo Ellen White suočenu sa stvarnošću kako prilagođava svoju kategoričnu i bezuvjetnu izjavu o roditeljima koji su jedini učitelji svoje djece do njihove dobi od osam ili deset godina života. Idealno je da majke “budu” sposobne za ulogu najboljih učitelja. Ali stvarnost se nameće pa Ellen White upotrebljava riječi “ako”, “kada” i “tada”. Ona definitivno podrazumijeva da sve majke nisu sposobne i da sve ne žele, ali “kada” bi bile sposobne i to željele, “tada bi sva djeca mogla ostajati u kućnoj školi”.

Njena prilagodljivost stvarnosti nastavlja se kako je razgovor tekao. Kako je navela, na nesreću, mnogi svoju odgovornost nisu uzeli ozbiljno. Za njih bi bilo najbolje da nisu postali roditelji. Ali otkako su nepromišljeno donijeli djecu na svijet, Crkva ne može ostati dokona ne pružajući nikakvo usmjerenje dječjim karakterima. Ellen White smatrala je da kršćanska zajednica ima odgovornost odgajati takvu zanezanu djecu. Otišla je čak tako daleko da je zahtijevala od Crkve da reformira svoje ideje u pogledu uspostavljanja dječjih vrtića.

Tijekom razgovora napomenula je da “Bog očekuje od nas da se razumno suočimo s tim problemom”. (3SM 215) Ellen White dosta se

uznemirila zbog čitatelja koji zauzimaju vrlo nefleksibilno stajalište prema njenim spisima i zahtijevaju da se slijedi slovo njene vijesti, a istovremeno izostavljaju osnovna (dolje navedena) načela. Zamijetila je neusuglašenost između riječi i stajališta njenih strogih tumača kada izjavljuje: "Moj je um vrlo uznemiren dok sluša: 'Sestra White je rekla tako i tako, i sestra White je rekla to i to; radi toga to činimo upravo tako'." Tada je dodala: "Bog od svih nas očekuje zdrav razum, i On želi da razmišljamo zdravorazumski." (3SM 217; naglasio autor) Ellen White u objašnjavanju vlastitih spisa nije nigdje nefleksibilna i u ovom je trenutku najvažnije da shvatimo tu činjenicu.

Dio problema nalazi se u tome što se mi dohvatimo nekog navoda Ellen White samo zato što je jasan i snažan i guramo ga u okolnosti u kojima se ne može primijeniti. Takvim postupkom ne samo da proturječimo kršćanskim načelima, nego i sam savjet činimo besmislenim te vrijeđamo ljude. Stoga se odlučno i jasno izrazila o onima koji njene izjave "tumače doslovno". Ellen White nije imala sumnje da nerazumna uporaba njenih misli može biti štetna. Zato ne čudi što je rekla da "Bog od svih nas očekuje zdravo rasuđivanje" u upotrebi izvadaka iz njenih spisa, čak i kada su sročeni najsnažnijim i bezuvjetnim rječnikom.

Možda je najsmrtonosniji primjer povreda zdravog razuma u primjeni savjeta Ellen White o školi Solusi u današnjem Zimbabveu. Prvi misionari stigli su u kampus Solusi 1894. godine. Uzimajući ozbiljno i nefleksibilno savjet Ellen White o izbjegavanju štetnih lijekova, kao vjerni reformatori, oni su tijekom velike epidemije malarije 1898. godine odbijali uzimati kinin. Rezultat: od prvih sedam misionara koji su stigli 1894., samo tri je još bilo živo a dvoje ih se liječilo od malarije u Cape Townu. "Nevjerni" misionar je ostao. On je upotrebljavao kinin jer je uzimanje nekih štetnih lijekova bilo bolje nego ostati ranjiv i izložen snažnom napadu bolesti. Ukratko, suočavajući se sa surovom stvarnošću, on je upotrijebio zdrav razum koji je bio u sukobu s idealnim. U konačnici, ostao je služiti i svjedočiti u Solusiju.

Još uvijek pamtim posjet grobovima tih "vjernih" zdravstvenih reformatora u Solusiju. Stojeći pognute glave, shvatio sam kao nikada ranije ozbiljne posljedice neprovođenja savjeta Ellen White o upotrebi zdravog razuma u primjeni njenih nadahnutih savjeta.

Jednoga dana Ellen White prišao je jedan misionar s Južnog Pacifika koji je izgubio svog starijeg sina oboljelog od malarije zato što je odbio dati mu kinin u skladu s njenim savjetom o kininu i drugim lijekovima.

“Bih li ja pogriješio“, upitao ju je, “da sam dječaku dao kinin kad nisam znao ni za jedan način na koji bih mogao obuzdati malariju i kada je bilo vjerojatno da će bez njega umrijeti?“ Odgovorila mu je: “Ne, od nas se očekuje da učinimo najbolje što možemo.“ (2SM 282n)

Dok su tragični rezultati neprimjenjivanja zdravog razuma na tjelesnom području odmah jasni svima, samo vječnost zna štetu koju su prouzročili oni koji su na duhovnom području nefleksibilno i besmisleno gurali do krajnosti citate Ellen White (i biblijske) te ih tako ljudima “ogadili“ i svojim ih ekstremizmom udaljili od Boga. (vidi 3SM 285-287) Ovoj temi vratit ćemo se u posljednjem poglavlju.

Otkrijte osnovna načela

U srpnju 1894. Ellen White poslala je jedno pismo u glavno sjedište Crkve u Battle Creek, u državi Michigan, u kojem osuđuje nabavu i vožnju bicikala. (8T 50-53) U prvi mah izgleda čudno da se jedno takvo pitanje treba smatrati dovoljno važnim da bi se njime jedan prorok bavio. Čini nam se posebno nebitnim da je pitanje bicikla bilo izričito otkriveno u viziji.

Kako da primijenimo takav savjet danas? Znači li to da adventisti ne trebaju posjedovati bicikle?

Da bismo odgovorili na to pitanje, potrebno je prije svega ispitati povijesni kontekst, kao što smo to preporučili u dvanaestom poglavlju. Godine 1894. suvremeni bicikl tek se počeo proizvoditi i moda da se nabavi bicikl ubrzo se raširila – ne s ciljem ostvarivanja jeftinog prijevoza, nego jednostavno da se bude u modi, radi biciklističkih natjecanja te da se na njima paradira gradom. Uvečer su takva paradiranja uključivala i japanske fenjere obješene o bicikle. Vožnja biciklom bila je ono što se očekivalo da ćete činiti ukoliko ste netko i nešto na društvenoj ljestvici.

Izvadci iz jednog članka pod naslovom “Kada se cijeli svijet otišao voziti” pomoći će nam da dobijemo uvid u povijesni kontekst savjeta o biciklu. “Prema kraju prošlog stoljeća”, čitamo, “američki je narod pomela neodoljiva strast koja mu je ostavila malo vremena i novca za išta drugo... Koja je to bila velika i nova zabava? Da bi dobili odgovor na to pitanje, trgovci su samo trebali pogledati kroz prozor i promatrati svoje nekadašnje kupce kako bi *prozužali*. Amerika je otkrila bicikl i svatko je uživao u novoj slobodi koju je on donio... Bicikl je počeo kao igračka bogataša. Društvo i poznate osobe kretale su se na kotačima...

Prvi najbolji bicikli stajali su 150 dolara, što je investicija usporediva s cijenom jednog današnjeg automobila... Svaki je član obitelji želio ‘kotač’, a ušteđevina cijele obitelji često se potrošila da bi zadovoljila taj prohtjev.” (*Reader’s Digest*, prosinac 1951.)

Na sličan način društveni povjesničar J. C. Furnas zapaža "jedan od prizora u Garden Cityju, u Long Islandu, ranih 1890-ih. Bila je u svojoj sivo-bijeloj biciklističkoj odjeći elegantna gospođa Burke-Roche na svom posrebnom biciklu. Jedan upadljivi sa zlatnim ukrasima vozila je Lillian Russell u Central Parku." (*The Americans*, str. 810)

U svjetlu povijesnog konteksta, izjava Ellen White 1894. u pogledu bicikla dobiva novi značaj. "Izgleda da je to", pisala je, "biciklističko ludilo. Novac se troši na zadovoljavanje strasti, a mogao se bolje, daleko bolje, utrošiti u izgradnju molitvenih domova tamo gdje postoji velika potreba za njima... Čini se da je očaravajući utjecaj preplavio naš narod... Sotona intenzivno radi da bi potaknuo naš narod da ulaže svoje vrijeme i novac u zadovoljavanje navodnih potreba. To je jedna vrsta idolopoklonstva... Dok su mnogi gladni kruha, dok se glad i pomori vide i osjećaju, (...) hoće li oni koji ispovijedaju ljubav i služe Bogu činiti ono što su činili ljudi u danima Noe, slijedeći želje svojih srca?"

Ima onih koji su stremili za vještinom, svaki trudeći se na svom biciklu nadmašiti u brzini drugoga. Bilo je tu duha svađe i prepirke među onima koji su željeli biti najveći... Moj Vodič rekao mi je: 'To je uvreda za Boga. Blizu i daleko duše umiru zbog nedostatka kruha života i vode spasenja.' Kada se Sotonu pobijedi na jednom području, on će biti spreman i imati druge spletke i planove koji će nam izgledati privlačno i neophodno, a što će progutati novac i namjere i ohrabriti sebičnost, da bi mogao pobijediti one koji su tako lako upali u lažno i sebično zadovoljstvo.

Koji teret za napredak djela Božjeg nose ove osobe? (...) Pružaju li ovim trošenjem sredstava i ovom vožnjom bicikala ulicama Battle Creeka dokaze o svojoj privrženosti svojoj vjeri u posljednje svečano upozorenje koje treba predložiti ljudskim bićima koja se nalaze na samom pragu vječnosti?" (8T 51, 52)

Njen savjet o biciklima očito je bio za taj trenutak. Za svega nekoliko godina bicikli su postali vrlo jeftini i svedeni su na šire područje kao praktično sredstvo prijevoza za mlade i one bez novca, čak i kad je društvo usredotočilo svoju pažnju i želje na vozilo na četiri kotača, nasljednika skromnog bicikla.

Ova društvena promjena ostavila je savjet o biciklima bez praktične primjene. *Je li doista?* Iako je istina da neke specifičnosti ovog savjeta više ne vrijede, načela na kojima ovaj posebni savjet počiva sasvim su primjenjiva i u drugom vremenu i prostoru.

Koja su to načela? Prvo, da kršćani ne bi trebali trošiti novac na sebična zadovoljstva. Drugo, da kršćani ne bi trebali težiti većoj

umještosti nad drugima baveći se onime što potpaljuje svađu i prepirku. Treće, da kršćani trebaju usmjeriti svoju pažnju na prave vrijednosti kraljevstva koje dolazi i na pomaganje drugima u sadašnjem trenutku. I četvrto, da će Sotona uvijek imati načine da kršćane skrene na područje sebičnih zadovoljstava.

Ova načela su nepromjenjiva. Primjenjiva su na svako mjesto i svako razdoblje ovozemaljske povijesti. Bicikli su bili samo poveznica između načela i okolnosti u kojoj su se našli ljudi u Battle Creeku tijekom 1894. godine. Pojediniosti vremena i mjesta se mijenjaju, ali univerzalna načela ostaju ista.

Naša odgovornost kao kršćana nije samo čitati Božje savjete za sebe, nego ih vjerno primjenjivati u osobnom životu. Stoga je naša prva zadaća da produhovljenim proučavanjem Biblije i spisa Ellen White pronalazimo kršćanska načela za život.

Naša druga zadaća je pronađena načela povezati sa svojim životom i okolnostima u društvu. Da bismo to uspjeli, moramo donekle razumjeti povijesnu okolnost zbog koje je savjet dan. Ta informacija osposobit će nas da u nadahnutoj izjavi razlikujemo univerzalna načela i pojediniosti kako bismo shvatili problem u njegovom povijesnom trenutku i mjestu.

Treće, moramo dobro razumjeti trenutnu okolnost u kojoj želimo primijeniti univerzalno načelo. Samo ćemo takvim razumijevanjem moći mudro sprovesti proročka načela u svakodnevnom životu, školi i Crkvi, kao i široj društvenoj zajednici.

Primjena se ne smije dogoditi bez razumijevanja. Ali razumijevanje podrazumijeva razmišljanje i zdrav razum, kao što smo vidjeli u petnaestom poglavlju. Glavni problem s kojim se svi susrećemo je uravnoteženost između vjere u nadahnute dokumente i našeg Bogom danog razuma. Jedna krajnost je pouzdati se u proročki autoritet bez razmišljanja (pristup "imam navod" da bi se riješio svaki problem), a druga je oslanjati se na razum na jedan nezdrav način koji dopušta racionaliziranje ili izgovor za ono što svakako želimo učiniti. Nadahnuti savjet uvijek mora biti vodič našeg razboritog razumijevanja. S druge strane, taj savjet moramo uvijek shvatiti i primijeniti uz pomoć zdravog razmišljanja.

Osloniti se samo na nadahnute spise ili samo na racionalno razumijevanje, tako odijeljeno jedno od drugoga, kobno je neshvaćanje. Autoritativno otkrivenje i posvećeni razum idu ruku pod ruku u našem nastojanju da razumijemo Boga i da Njegovu mudrost sprovedemo u našem svakodnevnom životu. Bog nam je dao moć racionalnog

razmišljanja i On od nas očekuje da ga upotrijebimo Njemu na slavu (Iz 1,18; *Odgoj*, str. 17). Nadahnuti savjet daje temeljna načela koja postavljaju granice i daju smjer našem zdravom rasuđivanju, dok nas razmišljanje samo po sebi osposobljava da taj savjet primijenimo na našu jedinstvenu i promjenjivu okolnost.

Kršćansko življenje dinamično je iskustvo neodvojivo vezano uz zdrav razum, razmišljanje i djelovanje na čovjekov um. Kršćanstvo je, štoviše, moralna aktivnost kojom pojedinac ima odgovornost u Božjim očima. Krutost i nefleksibilnost misli i djela proturječni su živom kršćanstvu. Kršćaninova dužnost je istraživati Božju objavu i težiti njenoj primjeni u svakodnevnom životu, a istovremeno ne vršiti nasilje nad namjerom temeljnih načela. To zahtijeva osobno posvećenje jednako kao i osjetljivost za vodstvo Svetoga Duha.

To je bilo tako i u živoj produhovljenosti kojom je Ellen White živjela i za koju je težila da vodi Adventističku crkvu. Isus, koji je svojim prilagodljivim načinom bio u stanju odgovoriti na potrebe ljudi svih staleža, primjerom je pokazao isto. Njegovi prilagodljivi, a još uvijek načelni, život i učenje učinili su da se rasprsnu stare mješine farizejstva.

Mogli bismo dodati da je Propovijed na Gori izvrstan primjer kako su u tom poglavlju neke ideje objašnjene. U svakoj od šest slika na kraju 5. poglavlja Matejevog evanđelja Isus je nastojao povesti srca svojih slušatelja prema načelima Zakona i tome kako da ih primijene u svojim životima.

Uzmite u obzir da nadahnuće nije bezgrešno, nepogrešivo ni doslovno

“U pućivali su me da zaključim i da najčvršće vjerujem da je svaka riječ koju izgovorite, javno ili privatno, i da je *svako* slovo koje napišete pod *bilo kojim* i pod *svim* okolnostima, nadahnuto kao Deset zapovijedi. Držao sam se toga s apsolutnom ustrajnošću protiv brojnih prigovora koje su na to imali mnogi na istaknutim položajima u (adventističkom) Djelu“, pisao je dr. David Paulson 19. travnja 1906. Ellen White. Duboko zabrinut za prirodu nadahnuća Ellen White, Paulson se pitao treba li se i dalje držati takvog čvrstog stajališta. U tom razdoblju on je potaknuo pitanje doslovnog nadahnuća i posljedično problema bezgrešnosti i nepogrešivosti. Da bismo ispravno razumjeli ova pitanja od presudne važnosti u čitanju Ellen White i/ili Biblije, u ovom poglavlju ispitat ćemo svako od njih.

Sestra White Paulsonu je odgovorila 14. lipnja 1906.: “Moj brate“, pisala je, “ti si marljivo proučavao moje spise i nisi nigdje mogao naći da sam to (o verbalnom ili doslovnom nadahnuću) ikada tvrdila, niti ćeš naći da su pioniri u našem Djelu ikada tako nešto tvrdili“ za spise Ellen White. Zatim je objasnila nadahnuće u svojim spisima ukazujući na nadahnuće biblijskih pisaca. Čak i Bogom nadahnute istine “izražene su ljudskim riječima“. Ona je Bibliju gledala kao predstavljanje “jedinstva božanskog i ljudskog“. Iako je “svjedočanstvo prenijeto ljudskim nesavršenim jezikom, ipak je to svjedočanstvo Božje“. (1SM 24-26)

Takvi osjećaji predstavljaju dosljedno osvjedočenje Ellen White tijekom vremena. “Bibliju su“, pisala je 1886., “pisali nadahnuti ljudi, ali to nije Božji stil razmišljanja i izražavanja. To pripada ljudima. Bog kao pisac nije tako predstavljen... Biblijski pisci bili su Božji pisari, a ne Njegovo pero...”

Nisu nadahnute riječi Biblije, nego su bili nadahnuti ljudi. Nadahnuće ne djeluje na čovjekove riječi ili izraze, nego na samog čovjeka koji je prožet mislima pod utjecajem Svetoga Duha. Um pojedinca odražava se u njegovim riječima, dok je božanski um rasprostranjen. Božanski um i volja udruženi su s ljudskim umom i voljom te su tako iskazi ljudi riječ Božja.“ (ISM 21)

Ova tvrdnja jednako je jasna i oštroumna kao i na drugim mjestima gdje se govori na temu doslovnog nasuprot misaonog nadahnuća. Iz osobnog iskustva napisala je: “Iako sam ovisna o Duhu Gospodnjem u pisanju svojih objava kako sam ih primala, riječi koje sam upotrijebila u opisivanju onoga što sam vidjela moje su vlastite riječi, dok sam one riječi koje mi je rekao anđeo uvijek stavljala između navodnika.“ (ISM 37)

Stajalište o misaonom nadahnuću nasuprot doslovnom, za što se Ellen White zauzimala, Crkva je službeno prihvatila 1883. na zasjedanju Generalne konferencije. “Mi vjerujemo“, glasi dio odluke, “da je svjetlost koju je Bog dao svojim slugama došla rasvjetljenjem uma, prema tome prenošenjem misli, a ne (osim u rijetkim slučajevima) samih riječi koje bi trebale izraziti ideje.“ (RH, 27.11.1883.)

Ipak, to je stajalište bilo lakše izglasano, nego potpuno prihvaćeno. Stoga W. C. White kasnije piše da je teorija o doslovnom nadahnuću prodrla u adventizam tijekom kasnih godina devetnaestog stoljeća. Prihvaćanje stajališta o nadahnuću misli, dodao je, “unijelo je u naše Djelo mnoštvo beskrajnih pitanja i nedoumica koje su sve više rasle“. (3SM 454)

Koliko je ovo pitanje problematično po svojoj prirodi vidimo u slučaju D. M. Canrighta, svojevremeno vodećeg propovjednika, u njegovoj istaknutoj kritici između 1887. i 1919. Canright se ogorčeno suprotstavio Ellen White. Njegova knjiga protiv nje objavljena 1919. godine ističe da je “ona tvrdila da je svaki redak koji je napisala, bilo u člancima, pismima, svjedočanstvima ili knjigama, njoj diktiran Duhom Svetim, dakle mora biti bezgrešan“. (*Life of Mrs. E. G. White*, 9)

Ranije smo vidjeli da je sama Ellen White zauzela sasvim suprotno stajalište, ali to nije zaustavilo štetu koju su načinili oni s lažnom teorijom o nadahnuću. Ne samo da je to utjecalo na one koji su dijelom odbacili adventizam i dar Ellen White zbog njihovog tvrdog stajališta o nadahnuću (kao kod Canrighta i A. T. Jonesa), nego je pogrešno vjerovanje u doslovno nadahnuće iskvarilo poglede mnogih koji su ostali u samom središtu Crkve. Tako W. C. White piše 1911. godine S. N.

Haskellu da “postoji opasnost da se majčinom (Ellen White) radu učini nepravda dok se o njemu tordi više nego što je ona sama tvrdila, više nego što je otac (James White) tvrdio, više nego što su tvrdile starije: Andrews, Waggoner ili Smith”. (W. C. White u pismu S. N. Haskellu, 31.10.1912.; naglasio autor)

Haskell je Whiteu odgovorio dva mjeseca kasnije tvrdeći da je Whiteov pogled na nadahnuće “polaganje temelja za strašno rešetanje glede *Svjedočanstava*.” Haskell je nastavio dokazivati da su “ljudi koji su najčvršći (u vjeri) oni koji su imali neograničeno povjerenje u spise tvoje (Whiteove) majke, a oni koji se premišljaju će prije ili kasnije sjesti na prva mjesta i vjerovati *Svjedočanstvima* ili na zadnja i odreći ih se i otpasti”. (S. N. Haskell piše W. C. Whiteu, 08.01.1913.)

White je opet potaknuo to pitanje tjedan dana kasnije pišući Haskellu. Sin sestre White zapaža da je on bio “svjestan da ima veći broj vodećih ljudi koji su odlučili ostati odani *Svjedočanstvima*, a da neki od njih osjećaju da je jedna od najozbiljnijih teškoća lojalnosti *Svjedočanstvima* činjenica da jedan manji broj zrelih i iskusnih ljudi (poput Haskellu) vrši pritisak na njih teorijom o doslovnom nadahnuću iza kojega majka ne stoji, iza kojega Generalna konferencija ne stoji, iza kojega ni otac nije stajao. Neki su mi se izjasnili da je stajalište nekolicine, uključujući i tebe, krajnost i nastranost ono što potresa *Svjedočanstva* više od ičega u Djelu.” (W. C. White piše S. N. Haskellu u pismu, 15.01.1913.)

U međusobnom dopisivanju između W. C. Whitea i Haskellu tragično je da je Haskell zastupao stajalište da je Ellen White u dodatku (post scriptumu) jednog svog pisma svome sinu (W. C. Whiteu) izričito odbacila njegova pisma Haskellu. Na indigo kopiji pisma Haskellu od 31. listopada 1912. (ranije spomenutog), pisma u kojem Willie (W. C. White) tvrdi vrlo jasno da su Haskell i drugi načinili štetu njenom radu prevelikim isticanjem njenih spisa, ona je dodala: “Slažem se sa zapažanjima u ovome pismu.” Tada se potpisala. Na nesreću, Haskell nikad nije vidio tu bilješku. Vrlo vjerojatno ni sam W. C. White nije to vidio iako je postojalo nekoliko takvih kopija pisma. Da je vidio kopiju s njenim dodatkom, poslao bi je Haskellu kao konačan dokaz. Ali to nije učinio.

Nažalost, dokazivanje doslovnog nadahnuća nastavilo se u 1920-im godinama. Tako je B. L. House u svom djelu *Analytical Studies in Bible Doctrines for Seventh-Day Adventist College*¹⁶ (1926.), u djelu koje je sponzorirala Crkva, tvrdio da su “upravo riječi Pisma na izvornom jeziku nadahnute Svetim Duhom”. (*Analytical Studies...*, 66)

¹⁶ Analitička proučavanja biblijskih doktrina za koledže Kršćanske adventističke crkve (op. prev.).

Naravno, ovakvo stajalište upravo je ono koje je, u teoriji i praksi, Ellen White tijekom svoje službe odbacila. W. C. White govorio je o problemu doslovnog nadahnuća kad su neki 1911. smatrali upitnim revidiranje knjige *Velika borba*. "Majka", govorio je zastupnicima na zasjedanju Generalne konferencije, "nije nikad polagala pravo na doslovno nadahnuće", a to nisu činili ni drugi utemeljitelji adventizma. Tada je White uputio nerješiv izazov kada je rekao: "Ako je u pisanju njenih spisa prisutno doslovno nadahnuće, zašto bi bilo potrebno neke dijelove dodatno dopunjavati ili prilagoditi? Činjenica je da je majka često uzimala neki od svojih rukopisa, prelazila preko njega s punom pažnjom te dopunjavala da bi bolje razjasnila poruku."

Na nesreću, nevolja nije završila pokušajima W. C. Whitea i njegove majke da ovo isprave. Unatoč njihovim jasnim izjavama, mnogi još i danas zauzimaju stajalište o doslovnom nadahnuću i njegovom bliskom bratu – nepogrešivosti i lažnoj teoriji o bezgrešnosti. Upravo se tim temama sada okrećemo.

Na području bezgrešnosti ponovno pronalazimo neke adventiste koji su išli još dalje od onoga za što se čvrsto izjasnila Ellen White. Na primjer, jedan vodeći evanđelist tvrdio je 1970. da "prava priroda Boga zahtijeva Bibliju koja ne može pogriješiti", da Biblija zahtijeva takvo stajalište i da je "Isus, nebeski slavni zapovjednik, prihvatio Bibliju kao nepogrešivu". Tvrdio je da je Biblija savršeno lišena bilo kakve greške. Nakon svega, smatrao je, da je Biblija u bilo čemu imala grešku, "zašto u njoj ne bi bilo jednako tako i teoloških grešaka kao i grešaka u nauku o spasenju?" (*Ministry*¹⁷, siječanj 1970., str. 6)

Prije nego odemo dalje, možda bi bilo dobro da definiramo izraze koje koristimo. Websterov rječnik¹⁸ opisuje termin 'bezgrešan' kao "1. nesposoban pogriješiti; nikad u krivu; 2. nepodložan promašaju, zabludi, grešci itd". Termin 'nepogrešiv' tumači kao "ne griješi, ne čini greške". U osnovi, to su definicije koje mnogi unose u područje Biblije i spisa Ellen White.

U vezi svoje bezgrešnosti sestra White jasno kaže: "Nikad nisam to tvrdila. Samo je Bog bezgrešan." I ponovno je ustvrdila da "Bog i nebesa jedini ne mogu pogriješiti". (ISM 37) I dok ona tvrdi da je "Božja riječ bezgrešna" (ISM 416), vidjet ćemo kasnije da to ne znači da su Biblija (ili njeni spisi) potpuno lišeni grešaka.

Nasuprot tomu, u uvodu knjige *Velika borba* ona je svoje stajalište izrazila vrlo sažeto: "Sveto pismo treba prihvatiti kao autoritativno, bezgrešno otkrivenje Njegove volje." (*Velika borba*, str. 7) To znači da

¹⁷ "Ministry" je časopis za propovjednike na engleskom jeziku koji izdaje Generalna konferencija (op. prev.).

¹⁸ Webster's New World Dictionary (op. prev.).

djelo Božjih proroka nije bezgrešno u svojim detaljima, ali je bezgrešno u smislu otkrivenja Božjeg muškarcima i ženama. Sličnom izjavom Ellen White je komentirala: "Njegova Riječ (...) je sasvim jasna u svakoj temeljnoj točki za spasenje duša." (5T 706)

W. C. White govori o istom problemu kada zapaža: "Tamo gdje je ona slijedila opise povjesničara ili izlaganje adventističkih pisaca, vjerujem da joj je Bog dao sposobnost razlikovanja da upotrijebi ono što je ispravno i u skladu s istinom koja se odnosi na sva pitanja spasenja. Ukoliko bi se pažljivim proučavanjem otkrilo da je ona slijedila neka izlaganja proročanstava koja u nekim detaljima ne možemo uskladiti s našim razumijevanjem svjetovne povijesti, to uopće ne bi utjecalo na moje povjerenje u njene spise u cjelini, kao što i na moje povjerenje u Bibliju ne utječe činjenica da ne mogu uskladiti mnoge njene kronološke tekstove." (3SM 449, 450; naglasio autor)

I. Howard Marshall proširuje tu temu kada piše da je "namjera Božja u sastavljanju Pisma bila da vodi narod prema spasenju i putu koji vodi u život. Iz toga možemo zasigurno zaključiti da je Bog opskrbio Bibliju svime što je potrebno da dosegne taj cilj. U tom je smislu termin 'bezgrešnost' prikladno primijenjen na Bibliju. To znači da je ona *sama po sebi istina i dostatan vodič u kojega se možemo bezuvjetno pouzdati*... Štoviše, možemo reći da izraz 'bezgrešnost' znači da je Biblija u cjelini dostojna povjerenja za svrhu radi koje je Bogom nadahnuta." (Biblical Inspiration, str. 53)

Zaključimo li to, čini se da je sestra White izraz 'bezgrešnost' upotrebljavala kako bi naglasila da je Biblija u cjelini dostojna povjerenja kao vodič prema spasenju. Ona to nije pomiješala s tvrdnjama da su Biblija ili njeni spisi oslobođeni bilo kakve moguće greške činjenične naravi.

Ellen White nije okolišala na tu temu. Otvoreno je priznavala mogućnost činjeničnih pogrešaka u Bibliji. "Neki nas", zapazila je, "gledaju ozbiljno i kažu: 'Ne mislite li da je možda bilo nekih grešaka kod prepisivača ili prevoditelja?' Sve je moguće, ali um koji je tako skučen da će se snebivati i spoticati na tu mogućnost ili vjerojatnost bit će vrlo spreman spotaknuti se o tajne nadahnute Riječi, zato što taj slabi um ne može prozreti nakane Božje... Nijedna greška neće uznemiriti nijednu dušu ili biti spoticajem za ičiju nogu, niti će prouzročiti teškoće jasno otkrivenoj istini." (ISM 16)

Tako vjerovanje vjernog čitatelja nije uzdrmano ako on otkrije da je Matej načinio grešku pripisujući Mesijansko proročanstvo pisano stoljećima prije Kristova rođenja Jeremiji iako je zapravo Zaharija bio

taj koji je zaključio da će Krist biti izdan za trideset srebrenjaka (vidi Mt 27,9 i Zah 11,12.13). Nikoga neće zaprepastiti činjenica da 1 Sam 16,10.11 nabraja Davida kao osmog Jišajevog sina, dok ga 1 Ljet 2,15 spominje kao sedmog. Niti će vjera biti pogođena zbog toga što prorok Natan kralju Davidu svesrdno odobrava gradnju Hrama, da bi se sutradan vratio i rekao Davidu da Bog ne želi da ga on gradi (vidi 2 Sam 7; 1 Ljet 17). Proroci čine greške.

Ista vrsta činjenične greške može se pronaći u spisima Ellen White, kao što ih se može pronaći u Bibliji. Spisi Božjih proroka bezgrešni su kao vodič prema spasenju, ali nisu nepogrešivi ili bez pogreške. Dio ove pouke je da trebamo više obratiti pažnju na središnju misao Pisma i spisa Ellen White, a manje na detalje. Nešto smo od toga rekli u sedmom poglavlju ove knjige, a o činjeničnoj nepogrešivosti više ćemo reći u osamnaestom poglavlju.

U ovom trenutku važno je zapamtiti da se oni koji se spotiču o takve probleme kao što su nepogrešivost i bezgrešnost bore sa sasvim ljudskim problemom. Ne postoji ništa takvo što bi Bog ikada tvrdio za Bibliju, a ni Ellen White to nikada nije tvrdila za Bibliju ili svoje spise. Za nju nadahnuće ima "praktičnu svrhu" (ISM 19) radi ostvarenja ljudskog i božanskog odnosa u planu spasenja. Potrebno je dopustiti Bogu da nam govori na svoj način, a ne nametati naša pravila Božjim prorocima i tada ih odbaciti ako ne djeluju u skladu s našim očekivanjima o onome što mislimo da je Bog trebao učiniti. Takav pristup je ljudska izmišljotina koja stavlja naš autoritet iznad Riječi Božje. To nas čini sucima Boga i Njegove riječi. Takvo stajalište nije biblijsko ni u skladu s pristupom koji je Ellen White savjetovala. Kako bismo shvatili svrhu radi koje su nam dani, trebamo čitati Riječ Božju i spise sestre White i ne dopustiti da se između nas i Božjih proroka ispriječe suvremene dvojbe i definicije o njihovoj svrsi i točnosti.

C. S. Longacre, dugogodišnji vođa Odjela za vjersku slobodu u Adventističkoj crkvi, ima pouku za nas po tom pitanju. "Vi, i neki drugi, koji ste doživjeli brodolom svoje vjere u svjedočanstva Ellen White", pisao je, "ispravite svoje kriterije o bezgrešnosti njenih spisa i onoga što je rekla s vremena na vrijeme te onoga što ona nikad nije tvrdila za sebe ili svoje spise. Ona se nije usklađivala po mjerilima koje ste joj vi postavili i vi ste je tada odbacili u pokušaju da je prikazete lažnim prorokom. Problemi s A. T. Jonesom, Ballengerima", i drugima, "koji su izgubili povjerenje u svjedočanstva sestre White dogodili su se zbog toga što su oni zauzeli ekstremna stajališta i načinili od Ellen White

pravu božicu i superženu sa svime što je rekla i napisala u bilo kojem obliku ili bilo kojoj prilici. A kada se ona u svojoj privatnoj i osobnoj korespondenciji ili u savjetima koje je dala na brzu ruku nije uskladila s onima koji su je zastrašivali, s mjerilima koja su oni očekivali od nje, izgubili su vjeru i proglasili je lažnim prorokom. Tako završava većina onih koji po pitanju *Svjedočanstava* odlaze u krajnost.“ (C. S. Longacre u pismu W. A. Colcordu, 10.12.1929.)

Izbjegavajte koristiti savjete kao “dokaze” za nešto što nikada nisu imali namjeru dokazati

U prethodnom poglavlju zapazili smo da Ellen White nikad nije za svoje spise ni za Bibliju tvrdila da su doslovno nadahnuti. Nije ih također klasificirala ni kao nepogrešive ili bezgrešne u smislu da nemaju nikakve činjenične pogreške. Unatoč naporima sestre White i njenog sina da skrenu vjerništvo od suviše krutih pogleda na nadahnuće, mnogi su se nastavili kretati tim smjerom.

Ovo poglavlje zapravo je produžetak prethodnog. Tijekom povijesti, neki su nastojali upotrebljavati spise Ellen White i Bibliju za svrhu koju im Bog nikada nije namijenio. Bilo je zahtjeva da se proročki spisi upotrijebe na način koji nadmašuje njihovu svrhu. Tako B. L. House s odobrenjem citira drugog autora ističući da su “oni koji su je (Bibliju) pisali, dobili vodstvo koje ne može pogriješiti kako bi bili sačuvani od pogrešaka u obrazlaganju činjenica” u povijesti i drugim područjima. (*Analytical Studies in Bible Doctrine*, 66) U skorije vrijeme jedan moj poznanik pisao je da “sve što Biblija tvrdi o bilo kojem predmetu, teologiji, povijesti, znanosti, kronologiji, brojevima itd. je apsolutno pouzdano i sigurno”. (*Issues in Revelation and Inspiration*, 63)

Mnogi bi tako raspravljali i o spisima Ellen White. Kao posljedicu toga nalazimo pojedince koji prilaze njenim spisima kao dokazu za takve stvari kao što su povijesne činjenice i datumi. Zato je S. N. Haskell i mogao napisati Ellen White da bi on i njegovi prijatelji “dali više za jednu rečenicu u tvom svjedočanstvu nego za sve povijesne knjige koje bi mogle stati odavde do Calcutte”. (*S. N. Haskell u pismu Ellen White*, 30.05.1910.)

Ipak, Ellen White nije nikad tvrdila da joj je Bog govorio za svaki detalj iz povijesti u njenim djelima. Naprotiv, rekla nam je da je uglavnom

odlazila na iste izvore koji su i nama dostupni da bismo došli do povijesnih činjenica, a koje je ona upotrijebila da bi načinila obrise bitke između dobra i zla kroz vjekove, što je tako lijepo prikazala u knjizi *Velika borba*. U vezi s pisanjem te knjige, u predgovoru je napisala: "(...) kad je povjesničar tako grupirao događaje kako bi ukratko prikazao sažeti pregled predmeta ili prigodno sažeo pojedinosti, navela sam njegove riječi. Ali u nekim slučajevima nisu navedeni izvori, jer navodi nisu uzeti da bi se istaknuo autoritet pisca, već zato što njegove izjave pružaju jasan i uvjerljiv prikaz predmeta." Njena namjera u takvim knjigama kao što je *Velika borba* "nije toliko da iznese nove istine o borbama u prošlim vremenima, koliko da istakne činjenice i načela koja se tiču budućih događaja". (*Velika borba*, str. 12, 13)

Ova izjava o svrsi ključna je u razumijevanju njenog korištenja povijesti. Njena namjera bila je ocrtati dinamiku sukoba između dobra i zla tijekom vremena. To je bila njena vijest. Povijesne činjenice samo su obogaćivale tu *tapiseriju*. Ona nije težila opskrbiti nas nepobitnim povijesnim činjenicama. Ustvari, kada ih je napisala, "činjenice" koje je upotrijebila bile su "dobro poznate i priznate u protestantskom svijetu". (*Velika borba*, str. 12)

Ukoliko je netko bio potaknut da provjeri točnost činjenica koje je ona upotrijebila, Ellen White nije se ustručavala promijeniti ih u novim izdanjima svojih knjiga. Jedan primjer je slučaj sa zvonom koje je označilo početak uništenja desetina tisuća protestanata na Dan sv. Bartolomeja 1572. U izdanju *Velike borbe* 1888. (str. 272) ona je usput spomenula da je to bilo zvono u palači kralja Charlesa IX. kojim je počeo pokolj. Ali kasniji povjesničari navodili su da je to zapravo bilo zvono crkve St. Germain s druge strane ulice, nasuprot palače, dok drugi povjesničari opet tvrde da je to bilo zvono na Palači pravde.

Revidirano izdanje *Velike borbe* iz 1911. preoblikuje rečenicu koja glasi jednostavno: "Zvono koje je usred noći zazvonilo bilo je znak za pokolj." (*Velika borba*, str. 272) Koje je to zvono bilo, nije bitno. Bitan je događaj koji se zbio te noći. Isto se može reći i za druge promjene činjenica koje su izvršene u izdanju knjige te godine.

Ono što je istina za Ellen White o upotrebi činjenica u postbiblijskoj crkvenoj povijesti jednako je istina i za njenu praksu kad je pisala o biblijskom razdoblju. Iz tog je razloga i mogla pisati svojim sinovima da zamole Mary (Williejevu suprugu) "da pronađe neke biblijske događaje koji bi kronološki dali slijed zbivanja. Ja nemam ništa i ne mogu naći ništa u knjižnici ovdje." (*E. G. White u pismu W. C. Whiteu i J. E. Whiteu*, 22.12.1885.)

“U pogledu majčinih spisa“, rekao je W. C. White Haskellu, “ona nikad nije željela da je braća smatraju autoritetom iz povijesti. Kada je *Velika borba* prvi put napisana, ona je često davala djelomične opise nekih scena njoj prikazanih, a kada je sestra Davis (njena pomoćnica u izdavanju knjiga) postavila pitanje u vezi vremena i mjesta, majka ju je uputila na ono što je već napisano u knjigama starješine Smitha i na svjetovne povijesne izvore. Kad je ‘*Borba*’ napisana, majka nije nikad pomislila da bi je čitatelji smatrali autoritetom u povijesnim podacima i da bi te podatke upotrebljavali u rješavanju razmirica te ona ni sada ne smatra da bi se oni trebali upotrijebiti na taj način. Majka s velikim poštovanjem gleda vjerne povjesničare koji su posvetili svoj život proučavanju i razlaganju Božjeg velikog plana u povijesti ovoga svijeta i koji su u tim proučavanjima pronašli poveznicu (...) povijesti sa proroštvom.” (W. C. White u pismu S. N. Haskellu, 31.10.1912.; naglasio autor; vidi 3SM 446, 447)

U istom pismu Willie opominje Haskellu da “postoji opasnost da oštetimo majčino djelo tvrdeći da je ono više nego je ona sama tvrdila za njega“. Kako smo vidjeli u sedamnaestom poglavlju, nakon što je sestra White pročitala to pismo, dodala je bilješku rekavši “*Slažem se sa zapažanjima u ovom pismu*“ i potpisavši svoje ime. (W. C. White u pismu S. N. Haskellu, 31.10.1912.; naglasio autor)

Dvadeset godina kasnije W. C. White napisao je da “je u našim razgovorima s njom (Ellen White) u pogledu vjernosti i točnosti onoga što je navodila iz djela povjesničara ona izrazila povjerenje u povjesničare od kojih je prepisivala, ali nikad nije dala suglasnost za postupke nekolicine koji su uzimali njene spise kao mjerilo te ih nastojali upotrijebiti kao dokaz ispravnosti jednog povjesničara protiv ispravnosti drugog. Iz toga sam stekao dojam da glavni razlog upotrebe navoda povjesničara nije da se načini nova povijest ni isprave povijesne greške, nego da se upotrijebe vrijedne povijesne slike radi razjašnjenja važnih duhovnih istina.

Kad bi naša braća nastojala izvući iz spisa Ellen White ono što je ona nastojala u njih unijeti, kad bi oni napustili svoj plan da ih pokušaju upotrijebiti s ciljem dokazivanja, veliki blagoslovi izlili bi se na nas.” (W. C. White u dopisu L. E. Froomu, 18.02.1932.)

Ne samo da imamo potrebu izbjegavati upotrebljavanje Ellen White da bismo “dokazivali” povijesne detalje, nego isti oprez moramo izraziti i u području detalja iz znanosti. Govoreći o tome ne podrazumijevamo da nema velikih točnosti u znanstvenim zaključcima u spisima Ellen White, kao i u Bibliji na tu temu, ali nemojmo težiti dokazivati ovaj ili onaj znanstveni zaključak iz toga.

Dopustite mi da to ilustriram. Neki tvrde da se Jean Calvin, veliki reformator iz šesnaestog stoljeća, odupro Kopernikovom otkriću da se Zemlja okreće oko Sunca navodeći Psalam 93,1: “Čvrsto je utemeljio svijet, ne može se poljuljati.” (Šarić) Na isti način mnogi su ukazali da Biblija govori o četiri ugla zemaljska i činjenicu da Sunce “izlazi” i “zalazi”. U tim slučajevima Biblija je samo opisala usputna zapažanja, a ne čvrstu znanstvenu tvrdnju.

Uzmimo drugu ilustraciju. Zamislimo samo u kakvu bismo teškoću došli kad bismo pokušali u dvadeset i prvom stoljeću upotrijebiti Bibliju kao “dokaz” da zečevi “preživaju” (Pnz 14,7). Čini se da je W. A. Colcord imao pravo kad je pisao da nam “prirodna znanost daje objašnjenje da zečevi ne preživaju, nego jednostavno njihove čeljusti podrhtavaju slično kao kod životinja koje preživaju”. (*W. A. Colcord u pismu B. F. Purdhamu*, 06.07.1892.)

U knjizi Ellen White naslovljenoj *Odgoj* nalazimo jednu ilustraciju u kojoj ona bilježi da ne samo Mjesec, nego i zvijezde svijetle odražavajući Sunčevu svjetlost. Prije nego na to gledamo kao na novo znanstveno otkriće ili ozbiljnu znanstvenu grešku, čini mi se da bismo na to trebali gledati kao na usputnu bilješku koja je upotrijebljena da bi ilustrirala jednu vrlo vrijednu misao. Upamtimo, to je ono što je važno, a ne ilustracija.

Pogledajmo navod u njegovom kontekstu: “Mi možemo slijediti niz svjetovnih učitelja unatrag dokle dopiru ljudski izvještaji; ali Svjetlost je bila prije njih. Kao što Mjesec i planeti našeg Sunčevog sustava odražavaju Sunčevu svjetlost, tako i veliki mislioci, ukoliko je njihovo učenje pravilno, odražavaju zrake Sunca Pravde.” (*Odgoj*, str. 13, 14) Njena misao nije samo jasna, nego je i vrlo vrijedna. Bog je apsolutni izvor svake istine. Potrebno je upamtiti da se trebamo usredotočiti na središnju misao onoga što nam Božji proroci kažu, a ne na sporedno (vidi sedmo poglavlje).

Posljednja ilustracija iz iskustva Ellen White trebala bi nam pomoći da budemo vrlo oprezni u težnji da pomoću njenih spisa dokazujemo znanstvene detalje. Joseph Bates, koji je bio suosnivač Adventističke crkve s Jamesom i Ellen White, rano je posumnjao u autentičnost njezine proročke službe. Trenutak kada je promijenio mišljenje dogodio se neposredno nakon viđenja u Topshamu, u državi Maine, u studenom 1846. kada je ona iznosila astronomske podatke koje ni na koji način nije mogla znati. Bates, bivši mornar koji je držao do astronomije, nakon viđenja je postavio pitanja o njenom znanju na tom području. Shvativši da je sasvim neinformirana, došao je do zaključka da joj je

Bog u viziji doista dao najnovije činjenice iz astronomskog područja. Nakon tog iskustva postao je čvrsti privrženik službe Ellen White.

Ono što želim reći jest da informacija dobivena u viziji nije konačna riječ o broju mjeseca oko planeta koje je Bates smatrao upitnim. Štoviše, vizija je iznijela informaciju o broju nebeskih tijela koji su se mogli vidjeti kroz teleskope 1846. godine. Osim toga, s obzirom na to da su moderni teleskopi omogućili da se vide dodatni mjeseci koji kruže oko planeta, Bates je pretpostavljao da ona opisuje upravo to. Ipak, da je Ellen White pokazano ono što naši snažniji teleskopi danas otkrivaju, ono što je rekla moglo bi prije potvrditi nego raspršiti Batesove sumnje. Vizija je pratila poznate podatke onoga vremena, a ne apsolutnu znanstvenu činjenicu. Očito je ovim iskustvom Božja namjera bila u Batesovom umu stvoriti povjerenje u vizije. Bilo bi doista nerazumno htjeti pomoću ovih podataka dokazivati točan broj mjeseca koji kruže oko nekih planeta.

Upamtimo da Bibliji i spisima Ellen White nije namjena da budu božanska enciklopedija na znanstvenom i povijesnom polju. Oni su prije svega dani da otkriju naše ljudsko beznađe i da nam ukažu na rješenje u spasenju kroz Isusa. Tako nas Božja otkrivenja opskrbljuju okvirom kroz koji možemo razumjeti komadiće i dijelove povijesnog i znanstvenog, onoga što smo dobili iz drugih izvora.

Budite sigurni da je Ellen White to rekla

Što mislite“, upitao je čovjek iz publike, “o izjavi sestre White u vezi važnosti držanja posebnih proučavanja o 144.000 prije završetka vremena probe?”

Nasreću, znao sam odgovor na to pitanje. Ona je rekla sasvim suprotno – da to nije neophodno i da bismo mi trebali usmjeriti svoju snagu na proučavanje onoga što Biblija jasno naučava. (vidi 1SM 174, 175) Ukratko, ona nikad nije rekla da bi bilo važno proučavati identitet 144.000 prije završetka vremena probe. Ova izjava, poput mnogih drugih, dio je *apokrifa* Ellen White. Što su to, mogli biste pomisliti, *apokrifi* Ellen White? To su izjave i pretpostavke koje se pripisuju njoj kao spisateljici, ali za koje nema nikakve poznate dokumentacije da postoje i za koje se vjeruje da ih ona nije izustila.

Svijetom kruži jedan dobar broj takvih izjava, a one su očigledno lažno pripisane Ellen White. Kako možemo prepoznati takve izjave? Za one dobro upoznate sa spisima Ellen White prvi trag da su to apokrifi jest činjenica da su često neusklađeni s njenom glavnim misli vodiljom. Zatim, one izgledaju strano u usporedbi s glavinom njenih ideja. Vidi se da ne pripadaju njenom izričaju. Neobičnost, naravno, nije dokaz da imamo posla s apokrifnom izjavom. To je samo nagovještaj.

Najsigurniji put provjere autentičnosti neke izjave Ellen White je obratiti se njenom izvoru. Jednom kad saznamo gdje se on nalazi, možemo provjeriti je li to Ellen White rekla i ispitati točan citat i njegov kontekst da bismo odredili je li on ispravno protumačen.

Često me na seminarima pitaju o izjavama Ellen White koje mi zvuče strano. Jedino što tada mogu odgovoriti onima koji me pitaju je da mi daju izvor te izjave, a ja ću istražiti i odgovoriti im na to pitanje pismeno ili telefonski. Uglavnom oni koji pitaju nemaju nikakav izvor zato što on ni ne postoji. Ali ponekad znaju za izvor poput onoga iz

časopisa *Review and Herald* objavljenoga 24. srpnja 1895. (str. 30). Takvi su citati upečatljivi zbog svoje preciznosti, ali je također istina da oni često nisu originalni ili da je izjava pročitana pristrano ili navedena pogrešno da bi joj se dao drugačiji smisao od onoga što je Ellen White htjela.

Kako takve apokrifne izjave nastaju? Artur White smatra da ima najmanje pet načina spomenutih u opsežnom indeksu spisa Ellen White (*Comprehensive Index to the Writings of Ellen G. White*¹⁹): (1) slabo pamćenje, (2) neispravno povezivanje ideja, (3) izvodi uzeti iz njihovog konteksta, (4) pogrešno primijenjeni spisi i (5) čista izmišljotina. (3:3189-3192)

Takve pogreške mogu biti iskrene i slučajne ili, u nekim slučajevima, zlobne i namjerne. Ali sve su one varljive.

Poput mnogih problema obrazlaganih u ovoj knjizi, jedno je također bilo prisutno tijekom života sestre White. Njena potpuna briga o tom problemu pojavljuje se u petom svesku *Svjedočanstava za Crkvu* (str. 692-696). Bilo bi vrlo korisno kad bi svi čitatelji spisa Ellen White to proučili. "Obratite pozornost", rekla je, "kako dajete povjerenje takvim izvještajima." (str. 694) Na kraju zaključuje svoju raspravu o temi sljedećim riječima: "Svima koji čeznu za istinom rekla bih: Nemojte iskazivati povjerenje neautoriziranim izvještajima kao da je to sestra White učinila, rekla ili napisala. Ukoliko želite znati što je Gospodin otkrio kroz nju, čitajte njena objavljena djela... Nemojte sve objeručke zgrabiti i proširiti glasine kao da je to ona rekla." (str. 696)

Na sličan je način W. C. White 1904. ponudio sljedeći savjet: "Savjetovano mi je da ne pridajem pozornost takvim izvještajima. Ne mogu ih prihvatiti kao stajalište sestre White sve dok mi to ne pokažete napisмено s njenim potpisom. Tada ću ja to poslati njoj i upitati je li to ispravno." (*W. C. White u pismu W. S. Sadleru*, 20.01.1904.)

W. C. White je, naravno, govorio o njenim neobjavljenim pismima a ne o njenim objavljenim knjigama i člancima, ali ideja je jasna. Budući da mi to njoj više ne možemo poslati na provjeru, možemo kontaktirati *Zakladu Ellen G. White* pri sjedištu Generalne konferencije ili posjetiti najbliži istraživački centar *Zaklade*²⁰ kako bismo provjerili autentičnost izjave ili se raspitali o nekim drugim pitanjima koja bismo mogli imati. Suviše je mnogo onih koji propuštaju prednost dostupne im službe telefonski, mailom ili telefaksom.

Jedan problem usko vezan uz izjave lažno pripisane Ellen White vezan je uz prošireni proročki dar Ellen White. Neki su godinama

¹⁹ *Comprehensive Index to the Writings of Ellen G. White* (Cjeloviti indeks spisa Ellen G. White) postoji isključivo na engleskom jeziku (op. prev.).

²⁰ *White Estate Research Center* (op. prev.).

upotrebljavali njene izjave kako bi dali naslutiti da je njena snažna suglasnost s djelima ili idejama nekih pisaca i propovjednika neka vrsta proročkog autoriteta.

Posljedično, kada su neki čitali “nebeski anđeli su bili pored njega (Martina Luthera), a zrake svjetlosti s Božjeg prijestolja otkrivale su njegovom razumu bogatstva istine” (*Velika borba*, str. 122), vjerovali su da su Lutherove ideje nadahnute kao kod proroka. Budući da je Ellen White zacijelo tvrdila da je Bog upotrijebio Luthera i anđele da ga vode u njegovom djelovanju, bila bi greška zaključiti da se ona složila s njegovom cjelokupnom teologijom.

Slično je i kod Williama Millera. Ellen White o njemu je pisala: “Bog je poslao svojeg anđela da potakne srce jednog farmera koji nije vjerovao u Bibliju da počne istraživati proročanstva. Božji anđeli stalno su posjećivali tog izabranika da vode njegove misli i otvore njegov um za razumijevanje proročanstava koja su dotad bila nerazumljiva Božjem narodu.” (*Rani spisi*, str. 229) Takve riječi, ukoliko podrazumijevamo proročki pogled Ellen White na Millerovo opće shvaćanje, ne smiju se protumačiti tako da je ona vjerovala da je on u svemu bio u pravu. Na primjer, ona se zasigurno razlikovala od Millerovog opisa svetišta koje treba biti očišćeno na kraju 2.300 dana i noći.

Zanimljivo je da je narod gledajući vođe na obje strane adventističke bitke u Minneapolisu 1888. doživio to kao potvrdu proročkog autoriteta Ellen White. Tako su neki, slušajući da je Ellen White navodno izjavila da su nebeski anđeli pomogli Uriji Smithu u pisanju njegove knjige *Daniel i Otkrivenje*, počeli smatrati da je knjiga u neku ruku nadahnuta i da kao takva ne može biti predmetom revizije. Uostalom, nije li ona preporučila “da ta knjiga treba ići svugdje”? (Letter 25a, 1889.) I nije li ona pisala da “*Thoughts of Daniel and Revelation* (Razmišljanja o Danielu i Otkrivenju)²¹, *Velika borba* i *Patrijarsi i proroci* (...) sadrže prave istine koje ljudi moraju znati, jer je to naročito svjetlo koje je Bog dao svome narodu. Anđeli Božji pripremit će put da ove knjige dopru do ljudskih srca.” (CM 123, 124)

Takvi su osjećaji vodili do “doktrine o bezgrešnosti”, kako je to nazvao W. C. White vezano uz Smithov utjecajni odnos prema proročanstvima (*W. C. White u pismu J. H. Waggoneru*, 27.02.1889.), a što je potaknulo mnoge da smatraju da Smithova djela ne trebaju biti revidirana jer im je Ellen White dala svoju ozbiljnu podršku. Tako su neki počeli smatrati Smithovo tumačenje Daniela i Otkrivenja proširenom

²¹ Knjiga pod naslovom “*Thoughts of Daniel and Revelation*” postoji samo na engleskom jeziku (op. prev.).

proročkom dopunom sestri White. To je podrazumijevalo da ne trebamo dovoditi u pitanje ili mijenjati Smithove ideje jer su potvrđene kao proročki dar.

Drugi primjenjuju istu logiku i na učenja A. T. Jonesa i E. J. Waggonera, Smithovih suparnika na zasjedanju Generalne konferencije 1888. Budući da je Ellen White nekoliko puta izrazila svoje slaganje s ta dva čovjeka i vrlo se jasno izrazila da je Bog njih poslao jer imaju "najdragocjeniju vijest" (TM 91) za Adventističku crkvu, neki su to vidjeli kao njeno davanje potpune suglasnosti njihovoj teologiji do oko 1896. godine. Time su Waggoner i Jones bili viđeni kao kandidati za prošireni proročki dar.

Ali, kao u slučajevima Luthera, Millera i Smitha, moramo biti pažljivi. Prvo, radi toga što se vodstvo Generalne konferencije nepravedno suprotstavilo Jonesu i Waggoneru, sestra White imala je potrebu ozbiljno podržati njihovu vijest da bi se za nju imalo sluha. Drugo, oni su imali vijest o Isusu i spasenju vjerom, što je Crkva očajnički trebala. I treće, Ellen White nekoliko je puta potvrdila da se ona ne slaže s njihovom cjelokupnom teologijom. Na primjer, u studenom 1888. rekla je okupljenim zastupnicima Generalne konferencije: "(...) neka tumačenja Pisma dr. Waggonera ne smatram ispravnima." (1888 Materials 164) Ipak, ona nije naglasila sa čime se to slaže, a sa čime ne.

Ukratko, Ellen White nije bila veći prorok od drugih. Koristiti njene spise da bi se stvorila takva slika u tom smislu može biti pogrešno. Ako narod stvarno želi shvatiti što je ona vjerovala i učila, neka slijedi njen savjet: "Ako težite znati što je Bog kroz nju otkrio, čitajte njena objavljena djela." (5T 696)

Još nekoliko načela tumačenja

U posljednjih četrnaest poglavlja ispitali smo temeljna načela tumačenja spisa Ellen White. Prije nego se udaljimo od ovog dijela našeg proučavanja, pogledajmo ukratko još nekoliko dodatnih korisnih načela.

Prvo načelo je da trebamo shvatiti da i Biblija i Ellen White povremeno upotrebljavaju hiperbole²² i druge stilske figure. Tako apostol Ivan piše da "(...) ima i mnogo drugoga što učini Isus, i kad bi se sve popisalo redom, mislim da ne bi ni u cijeli svijet stale knjige koje bi se napisale". (Iv 21,25) Zatim u Heb 11,13 čitamo: "U vjeri umriješe *svi* ovi ne primivši što je obećano...", kada je očito da *svi nisu* umrli jer je Enoh jedan od spomenutih (redak 5). Na sličan način Daniel upotrebljava jezične figure kada govori o peći koja je bila sedam puta užarenija (Dn 3,19), a Hebreji deset puta bolji (Dn 1,20) od drugih mladića koje je ispitivao Nabukodonozor. Te stilske figure daju do znanja da je peć bila puno užarenija, da su hebrejski mladići očito bili superiorniji. Ali tu se svakako ne govori o kvocijentu inteligencije ni o stupnjevima temperature.

Naravno, neki uvijek imaju fanatična tumačenja zato što odbijaju prepoznati da biblijski pisci upotrebljavaju jezične figure. U tu grupu spadaju oni koji su se zgrozili na reakciju Martina Luthera kada je vidio starije ljude kako se na ulicama igraju obručima zato što evanđelje kaže da nećemo ući u Kraljevstvo nebesko ako ne postanemo kao mala djeca. Isto se dogodilo među adventistima nakon velikog razočaranja među onima koji su se odrekli korištenja noževa i vilica, koji su kad su išli u kupovinu puzali kroz grad da bi pokazali da su poput male djece i, kao takvi, dio Kraljevstva nebeskog. Određene vrste fanatika odbijale su prihvatiti jezične figure u Bibliji i spisima Ellen White.

²² Hiperbola je figura preuveličavanja radi naglašavanja nekog emocionalnog stava (op. prev.).

Jedno proučavanje njenih komentara o tome što je najuzvišeniji čovjekov poziv pomaže nam kod Ellen White vidjeti upotrebu superlativa kao književne forme kojom se služila kako bi ohrabrila ljude da budu vjerni svojem pozivu i darovima ma kakvi ili koji oni bili. Tako ona kaže da učitelji i majke imaju najvažniju ulogu u svijetu. Ali, ona je na različitim mjestima napisala da i liječnici, propovjednici i kolporter i također imaju najvažniju ulogu. Zatim je čak ustvrdila da kuharica koja priprema obroke u koledžu Battle Creek zauzima najvažniji položaj unutar ustanove. (FE 226) U takvim izjavama ona nije toliko vodila računa o tome koja je uloga najvrjednija koliko je željela ohrabriti različite osobe da rade svoj posao najbolje što mogu ističući važnost korištenja osobnih darova Bogu na slavu. Naravno, ako ljudi tako žele, mogu se boriti jedan protiv drugoga različitim izjavama, ali to će se pokazati kao beskoristan trud.

Ellen White također je bila naklonjena upotrebi fraza poput 1 od 20 (pet puta), 10 od 100 (jedanput), 1 od 50 (jedanput), 1 od 100 (dvadeset tri puta). Ponavljam, to je prije svega slikovito izražavanje, nego govor o proporciji. Na primjer, ona nikada nije rekla 2 od 13 ili 1 na 18.

Ne uzmemo li u obzir ove stilske figure, mogli bismo postati prestrogi (ili zahtjevni) u čitanju Ellen White i Biblije. U crkvenoj je povijesti bilo vrlo ozbiljnih incidenata zbog toga što su neki odbacili ideju da Biblija upotrebljava stilske figure i stoga iskopali svoje desno oko, odsjekli si desnu ruku ili sami sebe kastrirali suočeni s određenim kušnjama.

I poganski Rim "nasjeo" je na zaključak da su kršćani kanibali zato što su "jeli" tijelo i "pili" Isusovu krv iza zatvorenih vrata. Ali mi nemamo potrebe dolaziti do takvih zaključaka ako shvatimo da Božji proroci upotrebljavaju stilske figure u svojim spisima.

Drugo korisno načelo je da trebamo tumačiti nadahnuti jezik prema njegovom očitom smislu, osim ako upotrebljava simbole i slike (vidi *Velika borba*, str. 599). Neki ljudi dolaze do maštovitih zaključaka zato što vide simbolične ideje tamo gdje se nalazi jednostavna proza.

Vrlo blisko prethodnom je i treće načelo tumačenja koje tvrdi da Biblija i spisi Ellen White sami sebe tumače. Tako Ellen White piše da je "Biblija svoj vlastiti tumač. Jedan odlomak pokazati će da je ključ za otključavanje drugog odlomka i na taj će način svjetlost obasjati skriven smisao riječi." (FE 187) Slično je govorila i o svojim tekstovima. Tako čitamo da će sama "svjedočanstva biti ključ koji će objasniti danu vijest, upravo kako se i Pismo objašnjava Pismom". (ISM 42)

Ovo je načelo posebno korisno kad naiđemo na izjave koje nam se čine nejasnima. Uglavnom pomaže kad se okrenemo drugom odlomku koji govori o istoj temi. Takve izjave često pristupaju istoj temi iz drugog kuta i ponekad nam daju informaciju ili pogled koji nam potpuno objašnjava nejasnoću prve izjave.

Važno je također dopustiti da opća uputa Ellen White o nekoj temi pomogne stvoriti konceptualni okvir za razumijevanje savjeta upućenog nekoj osobi. Ne zaboravimo na oprez kad je u pitanju tumačenje bilo koje izjave za koju nam se čini da nije u skladu s općim karakterom spisa Ellen White ili biblijske poruke. Takva naizgled neuobičajena tumačenja uglavnom ukazuju na potrebu za daljnjim proučavanjem o temi.

Četvrto načelo jest da bismo trebali biti oprezni pri svakom tumačenju Ellen White ili Biblije koje nam se čini "novo" ili jedinstveno. Ranije smo u ovoj knjizi rekli da neki ljudi uvijek traže nešto novo, čak i onda kada nisu ovladali osnovnom istinom u već poznatom svjetlu. Takvi čitatelji često odu u neovisne vode. Kad bi usko surađivali s onima koji imaju iskustva s Biblijom i spisima Ellen White, mogli bi nas ponekad poštediti prilične boli. "Ti bi se morao", pisala je Ellen White 1863. jednoj osobi, "sustegnuti od sklonosti, koja je u tebi, da budeš originalan. Moraš se osloniti na vjeru odgovornog tijela ili ćeš pokvariti djelo Božje i učiniti nepravdu istini. Propovjednici i vjernici ne bi trebali na svoju vlastitu odgovornost zastupati nijednu novu ideju. Sve nove ideje treba temeljito proučiti i onda o njima odlučiti. Ukoliko u njima ima imalo težine, odgovorno tijelo treba ih prihvatiti, a ako nema treba ih odbaciti." (Letter 8, 1863.)

U jednom drugom slučaju sestra White napisala je: "Neka nitko ne bude toliko samopouzdan da misli da mu je Bog dao posebno svjetlo povrh njegove braće. Krist je prikazan kao onaj koji stanuje u svom narodu..."

To što brat D. zove svjetlom čini se prividno bezazleno, ne čini se kao da bi time itko mogao biti povrijeđen. Ali braćo, to je sotonsko oruđe kojim uvijek iznova napada Crkvu. Netko prihvati neku novu i originalnu ideju koja ne izgleda kao da se sukobljava s istinom. On o njoj govori i govori sve dok mu se ne učini da je obavijena ljepotom i značajem, jer Sotona ima moć da joj prida taj lažni izgled. Na kraju ona postaje tema koja guta sve ostale, jedna velika istina oko koje se sve okreće...

Jedina sigurnost za nas nalazi se u tome da ne prihvatimo nijedno novo učenje, nijedno novo tumačenje Pisma (isto se može reći i za spise

Ellen White), a da ga najprije ne iznesemo iskusnoj braći. Izložimo to njima u poniznom i poučljivom duhu iskreno se moleći. Ukoliko oni tu ne vide svjetlo, podložimo se njihovom sudu, jer 'u mnogim savjetnicima je sigurnost'." (5T 291-293) Kad bismo češće slijedili taj savjet, to bi spriječilo prilično veliku zbrku u Adventističkoj crkvi, a i u životima mnogih čitatelja Ellen White.

Konačno načelo o tumačenju koje ćemo prodiskutirati jest da nitko ne smije izgraditi neki dokaz iz šutnje. To znači da ne smijemo smatrati da je nešto istinito zato što smo sigurni da bi Ellen White nešto rekla o nekom predmetu da je bila protiv (ili da je bila za) njega. Na primjer, usprkos tome što je godinama znala za panteizam J. H. Kelloga, ona nije rekla ništa o svojim gledištima. Budući da nije ništa rekla o toj temi kasnih 1890-ih i ranih 1900-tih godina, on je smatrao da se ona s njim složila. Taj je zaključak, kad ga je jednom Kellog otkrio, bio daleko od istine.

Jedna studija o adventističkoj povijesti pokazuje, suprotno općem dojmu mnogih, da je Ellen White često šutjela čak i o važnim pitanjima. Često se suzdržavala od izjašnjavanja sve dok nije dobila konačnu riječ od Gospoda o predmetu. Iz tog razloga dugo nije komentirala o potencijalno destruktivnoj situaciji u vezi s Annom Rice Phillips koja je ranih 1890-ih tvrdila da je proročica. Ali 1. studenog 1893. Ellen White pisala je: "Dobivala sam pisma koja su mi objašnjavala slučaj sestre Phillips i koja su sadržavala pitanja što ja mislim o tome. Nisam se dugo osjećala pozvanom da to ohrabrim ili osudim, sve dok ne dobijem posebno svjetlo u vezi s tim... Odlučila sam pustiti da stvar sazrijeva." (Letter 54, 1893.)

Nikad nije sigurno zasnivati neki dokaz na šutnji. Moramo uvijek raditi s onim što je Ellen White napisala, a čak i tada moramo biti sigurni da doista slijedimo načela tumačenja.

Većim dijelom ove knjige ispitivali smo načela tumačenja spisa Ellen White. Sada krećemo prema sljedećoj važnoj stubi u našem čitanju njenih spisa – procesu primjene onoga što smo pronašli. To će biti predmet naših dvaju posljednjih poglavlja – kako promatramo njihovu primjenu za sebe same i za druge.

TREĆI DIO
NAČELA PRIMJENE

Primjena savjeta u mom životu: Pitanje vjernosti

Bio moj život pošteđen ili ne“, pisala je Ellen White 1907., “moji spisi stalno će govoriti i njihovo će djelo ići naprijed dok bude vremena.“ (1SM 55) I doista je tako. Njihova primarna zadaća ipak nije da se obraćaju općenitom porukom, nego da progovore meni, mojim okolnostima, mom srcu. Moja prva odgovornost nije nastojati prilagoditi savjet Ellen White životima drugih ljudi, nego ispitati svoj život da bih vidio kako ga njeni spisi mogu obogatiti.

“Upućena sam“, čitamo dalje, “(...) da iznesem opća načela, jezikom i perom, te u isto vrijeme ukažem na određene opasnosti, pogreške i grijehе nekih pojedinaca koji trebaju biti upozoreni, prekoreni i savjetovani. Vidjela sam da svi trebaju pomno ispitati vlastita srca i živote da vide nisu li možda i sami počinili iste greške za koje su drugi ukoreni i mogu li se možda upozorenja dana drugima primijeniti na njih same. Ako je tako, trebaju smatrati da su savjeti i prijekori dani upravo za njih i da ih trebaju primijeniti u praksi kao da su upućeni njima osobno.“ (2T 687)

Čitamo ponovno: “Ukoliko su upozorenje i uputa u dobivenom svjedočanstvu za neki poseban slučaj jednako primjenjivi u mnogim drugim slučajevima koji nisu izričito spomenuti, čini se da je moja dužnost objaviti osobna svjedočanstva za dobro Crkve.“ (5T 658, 659) “Ukoliko je netko ukoren zbog neke posebne krivice, braća i sestre trebaju sami sebe pažljivo ispitati da vide u čemu su pogriješili i gdje su sami krivi za isti grijeh... Ukoravanjem grijeha jednoga, On ima namjeru ispraviti mnoge.“ (2T 112)

Ono što je Ellen White rekla o ukoravanju i upozorenjima u prethodnim citatima istina je i za obećanja i blagoslove. I u Bibliji i u spi-

sima Ellen White, Bog ima vijest za svoj narod. To je vijest namijenjena da nam pomogne u svakom pogledu kako bismo mogli biti sretniji i zdraviji, kako bismo imali uravnoteženiji život na ovoj Zemlji, ali i kako bismo bili usmjereni na obnovljeni svijet.

Upamtimo, Božja vijest je za mene. Moja je prva zadaća tu vijest primijeniti u svom osobnom životu.

Ali, moram priznati, ponekad ne volim ono što mi Bog želi reći. Odnosno, ponekad volim dio vijesti, ali ne i neke njene druge dijelove. Ukoliko je to točno, tada sam u društvu nekih poznatih adventista. Ellen White svojevremeno je govorila o tome: "(...) ti gledaš na *Svjedočanstva* kao da im vjeruješ, navodeći iz njih tekstove da ojačaš bilo koje stajalište za koje želiš da dobije na težini. Ali kako je tada kada dobivena svjetlost upozorava na tvoje greške? Prihvaćaš li tada svjetlost? Kada *Svjedočanstva* govore protivno tvojim idejama, uzimaš ih vrlo olako." (ISM 43)

U jednoj drugoj prilici ona se osvrće na one "koji se usuđuju podvlačiti neke misli i reći 'ovaj dio koji mi se sviđa je od Boga, ali dio koji razobličava i osuđuje moje ponašanje je mišljenje same sestre White i nema pečat Božji'. Na ovaj način oni su odbacili cijelu vijest koju im je Bog u svojoj milosrdnoj ljubavi poslao da bi ih spasio od moralnog propadanja." (3SM 69)

Moramo biti poštteni prema samima sebi. Bog ili jest govorio kroz sestru White ili nije. Ako jest, trebamo biti što je više moguće poštteni prema sebi i težiti primijeniti savjete iz njenih spisa. Ali moramo biti dosljedni. Ne smijemo biti poput onih kojima je oko 1863. pisala da "govore da vjeruju u dana svjedočanstva", a "čine mu štetu čineći ga čeličnim pravilom" za druge dok ih "ne provode sami". (1T 369)

"Nemojte više prikupljati nedostatke", govorila je Ellen White grupi adventističkih vođa 1901. "O, vidim dosta jastreba, vidim dosta lešinara koji vrebaju mrtva tijela. Ali (...) mi ne želimo ništa od toga. Ne želimo sakupljati, i sakupljati, i sakupljati tuđe nedostatke. Gledajte na Jedinoga i to je sve što trebate činiti. Budete li promatrali Jedinoga i budete li pročišćavali svoje duše poslušnošću istini, imat ćete što dati i imat ćete snagu pružati drugima. Bog će vam pomoći. Preklinjem Ga da vam pomogne, svakome od vas, i da pomogne meni." (MS 43a, 1901.)

Ovo je izvrstan savjet. Neki čitatelji predugo su igrali ulogu jastreba i lešinara te se hranili na greškama i nedostacima drugih i Crkve. Naša primarna zadaća nije ispitivati druge, nego sebe.

S tim u vezi moram se upitati zašto čitam spise Ellen White. Moram biti iskren prema sebi kao svome fokusu i motivaciji. Prečesto se uhvatim da kažem: "Ovo je izvanredan savjet za moju suprugu, ili mog pastora, ili mog susjeda." A zapravo cijelo vrijeme Bog želi da u svom srcu progovorim: "Upravo je to savjet koji trebam jer se upravo borim na tom području."

Ukratko, trebam čitati na takav način da Bog bude u stanju govoriti mom srcu. Moram se osloboditi svih i jednostavno dopustiti Bogu da me vodi. I moram se moliti za jasan pogled kako bih bio u stanju biti pošten u čitanju, ali i sposoban na jedan smislen i koristan način primijeniti savjete u svom životu. To ne zahtijeva samo poštenje i posvećenje, nego i pomoć Božjeg Svetog Duha.

Primjena savjeta na druge: Pitanje ljubavi

Nemojte suditi, da ne budete suđeni! Jer kako budete sudili, onako će se i vama suditi... Što imaš gledati trun u oku brata svojega, a brvna u svom oku ne zapažáš! (...) najprije izvadi brvno iz svoga oka pa ćeš tada jasno vidjeti kako da izvadiš trun iz oka bratova!“ (Mt 7,1-5)

Operacija oka vrlo je zahtjevna i zahtijeva najveću nježnost i ljubav. Mi očekujemo da ljudi koji nas okružuju budu nježni prema nama, a zlatno pravilo kaže nam da mi *moramo* biti nježni prema njima.

U skladu s Propovijedi na Gori i onim što smo čitali u prethodnom poglavlju ove knjige, došao je trenutak da pomognemo drugima da vide istinu na potpuniji način, ali taj trenutak nastupa samo ako su naša vlastita srca omekšana samoispitivanjem naših vlastitih slabosti i našom zahvalnošću Bogu što nas je spasio iz jame očaja.

Jedan od velikih problema s kojima se Crkva suočavala u prošlosti ipak su bili oni koji nikada nisu bili u jami beznađa. Takvi “sveci” uglavnom misle visoko o svojim duhovnim dostignućima i smatraju opravdanim osuđivati one koji nisu dostigli njihovu “visoku” razinu. Oni imaju pedigree “starijih” i ispunjeni su farizejskim duhom.

Ellen White provela je cijeli život boreći se s tim duhom. Čak je odbila objaviti “neke stvari koje su potpuno istinite (...) zato što se bojim da bi neki to iskoristili da uznemiruju druge”. (Letter 32, 1901.)

Iako je imala čvrsta vlastita stajališta o mnogim područjima života, svima je (uključujući i one koji su živjeli s njom) dala slobodu osobnog izbora. Tako je, na primjer, pisala u vezi sa zdravstvenom reformom da “drugi članovi moje obitelji ne jedu iste namirnice koje jedem ja. Ne smatram sebe mjerilom za njih. Dopuštam svakome da slijedi svoja osobna uvjerenja o tome što je najbolje za njega. Jedna osoba ne može biti mjerilo za drugu osobu u pogledu jela. Nemoguće je načiniti jedno pravilo koje bi slijedili svi.” (*Savjeti o životu i prehrani*, str. 491; vidi *Služba liječenja*, str. 320; 3SM 294)

Ali nisu svi koji se smatraju sljedbenicima sestre White jednako milostivi kao ona. Zbog toga je napisala da *“je Sotonina želja i plan da dovede među nas one koji će ići u velike krajnosti, ljude uskih shvaćanja, kritične i oštre i vrlo ustrajne u držanju svojih vlastitih zamisli o onome što istina znači. Oni će biti vrlo zahtjevni i težit će da se sprovede vrlo zahtjevne obveze, dok će za to vrijeme zanemarivati najvažnije u Zakonu – pravednost, milosrđe i ljubav Božju.”* (MM 269; naglasio autor)

Sotona ima vlast nad onima koji su uzburkali ekstremizam sve do fanatizma na mnogim područjima adventizma. Vrlo vjerojatno (kao što ćemo u mnogim citatima u ovom poglavlju vidjeti) ni u jednom području nije bilo toliko entuzijasta kao na području zdravstvene reforme. *“Moj brate”,* pisala je ona jednom pristalici, *“nemoj pitanje prehrane činiti testom vjernosti za narod Božji koji će time izgubiti povjerenje u učenja koja su nategnuta do krajnjih granica. Bog želi da Njegov narod bude zdravog rasuđivanja u svakoj točki zdravstvene reforme, ali ne smije ići u krajnosti.”* (*Savjeti o životu i prehrani*, str. 205) Ponovno je pisala da *“moramo biti pažljivi kako ni ispravne ideje ne bismo bezrazložno požurivali”*. (isto, str. 398)

Možda se najveće nerazumijevanje savjeta Ellen White pojavilo u časopisu *Reformation Herald* (Vjesnik reformacije) za siječanj-ožujak 1991. godine. U članak naslovljen *“Jedenje mesa u Posljednjim danima”* urednik je prikupio poveći broj izjava o temama za koje je Ellen White rekla da nikako ne bi smjele biti test, a koje su uključivale teme poput prehrane, jedenja mesa, uzgajanja svinja, reforme u odijevanju itd.

On je shvaćao širokogrudnost njenih izjava, ali je zatim prešao na dokazivanje da su ta vremena prošla i da su sada sva ova pitanja doista test. *“Tolerantni standardi koje je Crkva prihvatila u pionirskim danima”,* dogmatizirao je, *“moraju se ostaviti kao prošlost, a mnogo viši standardi moraju se dosegnuti danas... Budući da ‘ne-testni’ savjeti sestre White mogu biti shvaćeni samo kao privremene tolerantne mjere, a ne kao trajni propisi, mi postupamo s pitanjem jedenja mesa kao što postupamo s drugim grijesima. Mi osobi koja tako živi, a razmišlja o članstvu u Reformnom pokretu, kažemo da mora žrtvovati svog idola... Izopačen apetit koji uključuje jedenje mesa je grijeh.”* (*Reformation Herald*, I. trom. 1991.; naglasio autor)

Toliko o novozavjetnom pogledu na tu temu (npr. Rim 14,17; Iv 21,9-12) i mnogim umjerenim opaskama Ellen White. Neki ljudi forsiraju ih do najekstremnijih tumačenja.

Ali neki bi se bez sumnje prepirali: *Ne bi li Ellen White, kad bi živjela danas, poticala upravo takav pristup?* Da bismo odgovorili na to pitanje,

moramo sagledati nekoliko točaka. Prva je da ona danas nije živa. Znači, sve što imamo od njezinih savjeta je ono što je napisala. Sve preko toga je nagađanje. Drugo, ona se neprestano suprotstavljala onima koji su svoje razmišljanje izmiješali s njenim savjetom da bi njene ideje odveli u krajnosti. Treće, sve što je napisala vrlo je udaljeno od ranije spomenutih preporuka izvjesnih ekstremista.

Dopustimo sestri White da govori za sebe. "Ti ili bilo koja zavedena osoba", pisala je, "možeš prilagoditi (...) određene jake tekstove (kao i tekstove Ellen White) i primijeniti ih prema vlastitim zamislima. Nije-dan čovjek ne smije pogrešno protumačiti ili pogrešno primijeniti Riječ Božju, diskreditirati ljude i stvari i zatim zauzeti stajalište da je onaj koji je odbio prihvatiti vijest također odbacio Boga i odlučio o svojoj sudbini za vječnost." (1SM 44)

"Kad spominjete *Svjedočanstva*", kazala je u drugoj prilici, "ne smatrajte da ste ih dužni nametati. Kad ih čitate, čuvajte se da ih ne dopunite svojim riječima jer to onemogućuje da slušatelji razlikuju riječi koje im je Gospodin uputio od onih koje potječu od vas." (*Propovjednici Radostne vijesti*, str. 374) Da bi se proširio neki nadahnuti savjet, dodavanje riječi uz istovremeno izostavljanje tekstualnog i povijesnog konteksta koji bi se trebali razmotriti bilo je u samoj srži uspjeha fanatizma onih koji su savjet Ellen White preusmjerili s njene izvorne zamisli.

Takav ekstremizam teži obeshrabiliti vjerne sljedbenike. "Vidjela sam", komentirala je sestra White, "da su mnogi koristili prednosti onoga što je Bog pokazao da bi ukazivali na grijeh i pogreške drugih. Onome što je pokazano u viđenju oni su dali *ekstremni smisao* te tada vršili nasilje nad tekstem sve dok to nije oslabilo vjeru mnogih, obeshrabilo i demoraliziralo Crkvu u onome što je Bog pokazao." (1T 166; naglasio autor)

Više je puta Ellen White naglašavala da takvi ekstremisti propuštaju ljubav Božju i čine više štete nego koristi. "Mnogo ih je", zabilježila je 1889., "čija se religija sastoji u kritiziranju navika odijevanja i ponašanja. Oni bi željeli da se svatko prilagodi njima... *Oni su izgubili ljubav Božju u svojim srcima, a istovremeno misle da imaju duh razboritosti*. Oni misle da imaju povlasticu kritizirati i izricati svoj sud. Ali oni bi se trebali pokajati zbog svoje zablude i okrenuti se od svojih grijeha... Ljubimo jedan drugoga... Promatrajmo svjetlost koja prebiva na Isusu radi nas. Podsjetimo se koliko je suzdržljiv i strpljiv bio sa zabludjelim ljudskim rodом. Da je Bog nebeski kao jedan od nas i da postupa s nama kao što smo mi skloni postupati jedan prema drugome, bili bismo u vrlo jadnom stanju." (RH, 27.08.1889.; naglasio autor)

Jedan od prvih znakova da netko nije na kršćanskom putu je njegov kritizam prema drugima i prema Crkvi te njegovo širenje toga oko sebe. Kristov duh je sažaljiv, brižan i pun ljubavi, a ne samopravednog kritizma.

U vezi s onima koji zloupotrebljavaju spise Ellen White, navest ću vjerojatno njenu najsnažniju izjavu. Oni koji su zainteresirani za spise Ellen White dobro bi učinili kada bi tu izjavu u cjelini pročitali u trećem svesku knjige *Selected Messages (Odabrana svjedočanstva)*, str. 283-288. S obzirom na to da je vrlo važna za našu raspravu, opsežno ćemo citirati iz nje.

“Neki su“, zamijetila je Ellen White, “koristili svjetlo u svjedočanstvima o zdravstvenoj reformi, stvorili svoje izjave i predstavili ih kao test. Takvi su iz nekih članaka odabrali izjave koje govore o prehrani i prikazali ih kao vrlo osuđujuće, a pisane su da upozore i pouče neke pojedince... Oni žive za to da ih učine što strožima, koriste njihovu jedinstvenost i osudu nečijeg karaktera koja se u njima nalazi i prenose je dalje vrlo snažno te ih čine testom i koriste ih tamo gdje samo mogu načiniti štetu.

Nedostaju blagost i poniznost Kristova. Umjerenost i oprez, koji toliko nedostaju, nisu poželjne crte njihovih karaktera. Na njima nema otiska Božjeg. A takve osobe u stanju su uzeti zdravstvenu reformu i načiniti veliku štetu ljudima s predrasudama tako da oni zatvore svoje uši za istinu...

Susrećemo se s onima koji iz svjedočanstava odabiru najjače izraze, a da uopće ne uzimaju u obzir okolnosti pod kojima su opomene i upozorenja dani, i koji od njih čine sredstvo pritiska za sve slučajeve. Tako stvaraju nezdrave dojmove u ljudskim umovima. Uvijek ima onih koji su spremni pronaći bilo što iz nečijeg karaktera što bi kasnije mogli upotrijebiti da strogim pristupom ovladaju ljudima te da ih po vlastitom karakteru oblikuju za reformu... Njihov će posao biti napadati ljude. Uzimajući ponešto iz svjedočanstava, prilaze svakome i više zgražaju, nego zadobivaju duše. Oni rade razdore tamo gdje bi mogli i trebali graditi mir...

Dopustite svjedočanstvima da govore sama za sebe. Neka nitko ne prikuplja najstrože izjave upućene pojedincima i pojedinim obiteljima i ustraje u njima.“ Naprotiv, kada “njihova srca omekšaju i podčine se milosti Kristovoj“, kada “budu ponizni duhom i prepuni ljubaznosti, neće stvarati predrasude, neće uzrokovati razmirice ni slabiti Crkvu“. (3SM 285-287; naglasio autor)

W. C. White morao se suočiti s mnogima koji su težili “jasno svjedočanstvo“ Ellen White upotrebljavati kao malj. Godine 1919. pisao

je o jednoj grupi koja se pripremala objaviti jednu neovisnu kompilaciju. "Rad nekih vjernika iz ove grupe", pisao je, "nalikuje mi na čovjeka koji kuje čelična pravila kojima će mjeriti svoju braću, dok su neki bili prilično vični da pastoru Daniellu (predsjedniku Generalne konferencije) kažu što mu nedostaje, pastoru Knoxu (blagajniku Generalne konferencije) da nije dosegao potrebne standarde i Georgeu Thompsonu u čemu je pogriješio. Kad smo se sreli i kada sam razgovarao s njima, nisam dokazivao u čemu su oni u krivu u svojim tvrdnjama da su drugi u krivu, nego sam im pokušavao objasniti da ne bi trebali ispravljati ono što je pogrešno načinom na koji to čine.

Nisam osjećao da bi se jednim ratobornim pristupom išta postiglo na sastanku s tim ljudima i umjesto da o temi raspravljamo dokazivanjem i pokušajima da im se pokaže u čemu su u krivu, rekao sam im da bi majku, da je živa, vrlo ožalostilo ono što su planirati učiniti." (*W. C. White u pismu D. E. Robinsonu, 27.07.1919.*)

Poruka ovog poglavlja mora biti jasna. Trebamo pripaziti na koji način upotrebljavamo savjete Ellen White – i u tome kako ih čitamo i tumačimo, i u tome kako ih primjenjujemo. Svaka primjena mora biti dobronamjerna i u kršćanskoj ljubavi te poniznom duhu.

Završit ćemo ovo proučavanje citatom M. L. Andreasena, vodećeg adventista većeg dijela prve polovice dvadesetog stoljeća: "Vjerujem, prijatelji, da bi valjalo biti oprezan sa viješću koju nam je Bog dao (kroz Ellen White), primjenjivati je na sebe bez osuđivanja drugih. O, koje li netolerancije kod onih koji misle da su u pravu! Dopustimo im da budu u pravu. Ali ne osuđujmo druge.

Vjerujem da je došlo vrijeme kada sestre White treba dati određeno mjesto u našem poučavanju. Ne smijemo je staviti iznad Biblije, a ne smijemo je ni odbaciti. Moramo upotrijebiti osjetilo koje nam je Bog dao... Budimo oprezni u primjeni i tvrdnjama. Ako se netko ne slaže s nama, nikad nemojmo reći da on ne vjeruje u *Svjedočanstva*. On možda ne vjeruje u naše tumačenje, ali još uvijek može potpuno vjerovati u njih kao i mi i imati uravnoteženije stajalište." (M. L. Andreasen, neobjavljeni rukopis, 30.11.1948.) Ova izjava, kako je netko rekao u kontekstu onoga što smo raspravljali u ovoj knjizi, vrijedna je razmišljanja.

Došli smo do kraja knjige, ali smo prepuni nade da smo također došli na početak plodonosnijeg čitanja Božjih savjeta Njegovom narodu posljednjeg vremena. Jedno je čitati ovu knjigu, a sasvim drugo je primijeniti načela koja smo u njoj razmatrali na naše čitanje i naš život. Bog u svojoj riznici ima obilje blagoslova za svakoga od nas budemo

li čitali oboje, i Bibliju i spise Ellen White, sa proširenom spoznajom i obnovljenim posvećenjem.

Neka bude slava Bogu za sve Njegove blagoslove!

Sadržaj

Uvod.....	5
-----------	---

PRVI DIO POČETNA RAZMATRANJA

1. Koji je savjet nadahnut?.....	9
2. Svrha spisa Ellen White.....	12
3. Odnos spisa Ellen White prema Bibliji.....	16
4. Kompilacije – službene i neslužbene.....	24
5. Plansko čitanje.....	29

DRUGI DIO NAČELA TUMAČENJA

6. Započnite zdravim pristupom.....	35
7. Usredotočite se na središnju misao.....	38
8. Naglasite važno.....	42
9. Računajte na probleme u komunikaciji.....	47
10. Istražite sve raspoložive informacije o temi.....	51
11. Izbjegavajte krajnosti u tumačenju.....	57
12. Uzmite u obzir vrijeme i mjesto.....	63
13. Svaku izjavu proučite u njenom tekstualnom kontekstu.....	69
14. Kako je Ellen White shvaćala idealno i realno.....	73
15. Upotrijebite zdrav razum.....	77
16. Otkrijte osnovna načela.....	81
17. Uzmite u obzir da nadahnuće nije bezgrešno, nepogrešivo ni doslovno.....	85
18. Izbjegavajte koristiti savjete kao “dokaze” za nešto što nikada nisu imali namjeru dokazati.....	92
19. Budite sigurni da je Ellen White to rekla.....	97
20. Još nekoliko načela tumačenja.....	101

TREĆI DIO NAČELA PRIMJENE

21. Primjena savjeta u mom životu: Pitanje vjernosti.....	107
22. Primjena savjeta na druge: Pitanje ljubavi.....	110

POPIS KRATICA

AH	The Adventist Home
C	Counsels on Diet and Foods
CM	Colporteur Ministry
COL	Christ's Object Lessons
CT	Counsels to Parents, Teachers, and Students
CW	Counsels to Writers and Editors
DA	The Desire of Ages
Ed	Education
1888 Materials	The Ellen G. White 1888 Materials (4 vols.)
Ev	Evangelism
EW	Early Writings
FE	Fundamentals of Christian Education
GC	The Great Controversy
GW	Gospel Workers
HM	The Home Missionary
LDE	Last Day Events
LS	Life Sketches of Ellen G. White
MH	The Ministry of Healing
MM	Medical Ministry
MS	Manuscript
RH	Review and Herald
SM	Selected Messages (3 vols.)
T	Testimonies for the Church (9 vols.)
TM	Testimonies to Ministers and Gospel Workers
WLF	A Word to the "Little Flock"

